

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

a

ΛΑΤΙΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

GRAMMATICA
LATINA

y

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
752

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Γρατζάνος (Ακ)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ / Α

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

TRAMATIKH
THE LATTINIKH TADINE

ΔΩΡΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ

ΣΤ' 89 ΣΧΒ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Τζορτζανού (Αχιλλεύς)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
13
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

2 / ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΟΕΔΒ
αριθ. δισκ. εισαγ. 3561 του έτους 1968

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

(ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ)
ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς λέξεις ελλημμένες ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν τὸ θ' ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch : Athēnae. Ἄθῆναι, philoſōphus φιλόσοφος, Chios Χίος.

· **2· Προφορά.** — 1) Τὰ φωνήεντα a, e, i, o καὶ y προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (προφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, opeῖo (πρόφ. ὄπεριο) καλύπτω, syllāba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ γράμματα **i** καὶ **u** χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἤτοι τὸ μὲν **i** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γι (j), τὸ δὲ **u** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀχρηστία νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπινόημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ **i** ὡς γι καὶ τὸ **u** ὡς β, ὅταν συνεπιφέρονται μὲ ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνῆεν, ὡς ianūa (γιάνουα,, πρβλ. γιατρὸς) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aīo (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον, uos (= vos, βὸς) σεῖς, uiuo (= uiuo, βίβο) ζῶ· ἀλλὰ : iens (πρόφ. ἱενς) πορευόμενος, patīo (πρόφ. πάρι-ο) γεννῶ, suos (πρόφ. σοῦος) ἰδικούς του, minūo (προφ. μίνου-ο) ἐλαττῶ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων :

τὸ b προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς : barba (μπάρμπα) πώγων.

τὸ d προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα : domīnus (ντόμινους) κύριος·

τὸ g προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα : genu (γκένου) γόνυ.

τὸ q παρακαλοῦται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ : quies (κβίες) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Καὶ τὸ g καὶ τὸ u, ἤτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ : lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ar-gū-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχω.

τὸ v προφέρεται ὅπως τὸ β : vas (βὰς) σκεῦος·

τὸ z προφέρεται ὅπως τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζώρτζης : maza (μάτζα) μᾶζα.

τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ. ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρομεν (οὐχὶ ὀρθῶς) :

α') τὸ σύμφωνον *e* πρὸ τοῦ *e* καὶ τοῦ *i* ἢ τοῦ *y*, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγγων *ae*, *oe* καὶ *eu* ὡς τὸ *τα* εἰς τὴν λέξιν π.χ. **τσαπί** : *cecidi* (τσέτσιντι, ἀντὶ **κέκι-ντι**) ἔπεσον, *cynicus* (τσύνικους, ἀντὶ **κύνικους**) κυνικός, *caedo* (τσαίντο, ἀντὶ **καίντο**) κόπτω, *coepi* (τσέπι, ἀντὶ **κέπι**) ἤρχισα, *ceu* (τσέου, ἀντὶ **κέου**). ἦ· β') τὸ *s* ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ **ζ** : *rosa* (**ρόζα**, ἀντὶ **ρόσα**) **ρόδον**, *asinus* (ἄζινους, ἀντὶ **ἄσινους**) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν **τι** ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνηέντος (ἂν δὲν προηγῆται αὐτῆς *s* ἢ *x*) ὡς **τσι** : *consecutio* (κονσεκούτσιο, ἀντὶ **κονσεκούτιο**) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντὶ **τέρτιους**) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (*diphthongi*).—Δίφθογγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἐξῆς : *ae*, *au*, *eu*, *oe*. Ἐκ τούτων :

ἡ **ae** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **αι** καὶ προφέρεται ὁμοίως : *Aenēas* (Αἰνέας) Αἰνείας, *caecus* (καίκους) τυφλός·

ἡ **au** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **αυ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **αου** (μονοσυλλάβως) : *nauta* (νάου-τα) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαίνω·

ἡ **eu** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **ευ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **εου** (μονοσυλλάβως) : *Eurōpa* (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (Λέου-κας) Λευκάς·

ἡ **oe** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **οι** καὶ **ω**, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος **eu** (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ **ο** καὶ τοῦ **ε**) : *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comoedia* (κομειντία) κωμῶδία.

Σημείωσις. Τὸ *ae*, *au*, *eu* καὶ *oe* δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὀρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά· π.χ. *aer* (ἄερ) ἀήρ, *aenēus* (ἀένεους) χαλκοῦς, *Laudicēa* (Λα-ου-ντικέα) Λαοδίκεια, *eunt* (ἔουντ) πορεύονται, *cōerceo* (κόερκεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίρεσις τῶν συμφώνων—1) Τὰ σύμφωνα διαίρουνται εἰς :

α') ἑπτὰ ἄφωνα (*mutae*) : *b*, *c*, *d*, *g*, *p*, *q*, *t*·

β') δύο ὑγρά (*liquidae*) : *l*, *r*·

γ') δύο ἔρρινα (*nasales*) : *m*, *n*·

δ') τέσσαρα συριστικά (*sibilantes* ἢ *spirantes*) : *j*, *f*, *s*, *v*·

ε') δύο διπλᾶ (*duplices*) : *x* καὶ *z* (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν *x* προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ *c* ἢ τοῦ *g* μετὰ τοῦ *s*, τὸ δὲ *z*, χρησιμοποιούμενον εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους *ds*· (πρβλ. τὰ διπλᾶ **ζ** καὶ **ξ** τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturāles) : c, g, q'

β') δύο χειλικὰ (labiales) : b, p'

γ') δύο ὀδοντικά (dentāles) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικὰ λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ e καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἔφρινα l, r, m, n : consul ὑπατος, cor καρδία, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (=lcs) καὶ rx (=rcs) : mos ἥθος, dux ἡγεμὼν, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμῶν, princeps ἀρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ρίζα, falx δρέπανον, arch ἀκρόπολις.

*Αν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὔρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὔρεθῶν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact —), cor (ἐκ τοῦ cord —), mel (ἐκ τοῦ mell-), os (ἐκ τοῦ oss —).

*Αν δέ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὔρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸς τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud - s) laus ἔπαινος, (salut - s) salus σωτηρία, (dent - s) dens ὀδούς, (noct - s) nox νύξ. (Περὶ τὰ Ἑλληνικά ἐλπὶς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπηξ ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gī-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν.—1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ū, ἄλλοτε δὲ βραχεὰ (breves) ä, ě, ĭ, ŏ, ŭ, ŷ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακραί.

Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllāba natūra brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῆεν, εὐρίσκειται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : äcris (τοῦ ἀέρος), lĕgĭtĕ (ἀναγνώσατε)·

β') φύσει μακρά (syllāba natūra longa), ἂν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: amate (ἀγαπᾶτε), aulae (αὐλαί)·

γ') θέσει μακρά (syllāba positīōne longa), ἂν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἑνὸς διπλοῦ: ter-gum, (νῶτον), si-sto (ἴστημι), val-lum (χαράκιωμα), a-xis (ἄξων)·

Σημεῖωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγράν, λέγεται **κοινὴ ἢ ἀδιάφορος** (syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητάς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά: volūcres (volūcres), tenēbrae (tenēbrae).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνες:

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (penultīma): māter (μάτηρ) μήτηρ, laurus (λάου-ρους) δάφνη, lēgo (λέ-γκω) ἀναγιγνώσκω.

2) Πολυσύλλαβος τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς **ποσότητος** τῆς παραηγούσης αὐτῆς:

α') εἰς τὴν **παραλήγουσαν**, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά: Eurōpa (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, puella (πουέλλα) κόρη, libertas (λιμπέρτας) ἐλευθερία·

β') εἰς τὴν **προπαραλήγουσαν** (antepenultīma), ἂν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα: anīma (ἄνιμα) ψυχὴ, ropūlus (πόπουλος) λαός.

8. Ἐγκλισις τόνου.— Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ que (τε, καί), τὸ ve (ἦ) καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν μόριον ne (ἦ, ἄρά γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκάστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ **τόνος** αὐτῶν:

1) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, **ἀποβάλλεται**: mensāque (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, meliōrāve (μελιόραβε) ἢ τὰ κρείττω·

2) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, **ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους: filiūque (φί-λιούσκβε)

καὶ ὁ υἷος, multōsque (μούλτόσκιβε) καὶ πολλούς, aliāve (ἀλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρα γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημεῖων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἥτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)·

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν μέσην ἢ ἄνω στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·), καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) πέντε κλιτὰ (declinabilia), ἤτοι α΄) ὄνομα οὐσιαστικόν (nomen substantivum), β΄) ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ΄) ἀντωνυμία (pronomen), δ΄) μετοχή (participium), ε΄) ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) τέσσαρα ἄκλιτα (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἤτοι α΄) ἐπίρρημα (adverbium), β΄) πρόθεσις (praepositio), γ΄) σύνδεσμος (coniunctio), δ΄) ἐπιφώνημα (interiectio).

Ἄρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγομένων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὄρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἰς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ παρεπόμενα τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἤτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) Γένη καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικόν (masculinum), θηλυκόν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μῆλον.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς . Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένος ὀνόματος τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλαῶ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημεινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλοῦντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς *vir* ἀνὴρ, *miles* στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς *mulier* γυνή, *virgo* παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλοῦντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφρημένην τιὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς *collis* ἄρσ., *λόφος* ἄρσ. - *mensa* θηλ., *τράπεζα* θηλ. - *donum* οὐδ., *δῶρον* οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς *vinum* οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - *mare* οὐδ., ἡ θάλασσα θηλ. - *ara* θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - *silva* θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου : *aurum* ὁ χρυσός, *argentum* ὁ ἄργυρος, *ferrum* ὁ σίδηρος, *aes* ὁ χαλκός.

2) **Ἀριθμοὺς** ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἤτοι ἐνικὸν (*singularis*) καὶ πληθυντικὸν (*pluralis*).

3) **Πτώσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ : τὴν ὀνομαστικὴν (*nominativus*), τὴν γενικὴν (*genetivus*), τὴν δοτικὴν (*dativus*), τὴν αἰτιατικὴν (*accusativus*), τὴν κλητικὴν (*vocativus*) καὶ προσέτι τὴν **ἀφαιρετικὴν** (*ablativus*), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συνακτικόν.

4) **Κλίσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν :

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - *us* δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγουσῆς εἰς - *e*)· βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - *rum* ἢ - *um*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς - ᾶ (γεν. - ae)· χαρακτηριστὸ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος a (§ 13, 4).

Π α ρ ἄ δ ε ι γ μ α

(mensa τράπεζα, θ. mensa-)

	Singularis		Pluralis	
Nominativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - ārum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζῃ	mens - īs	τραπέζαις
Accusativus	mens - ᾶm	τράπεζαν	mens - ās	τραπέζας
Vocativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - īs	(§ 13, 2)

Ὁμοίως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insula νῆσος, statua ἀνδριάς, pugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricola γεωργός, pōeta ποιητής, Sequana Σηκουάνας, κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἄνωμαλῖαι πρωτοκλίτων ὀνομάτων.—1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς - abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεὸς καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiabus ἢ filiis filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ τὰς θυγατέρας).

2) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias (οἰκοδεσπότης), mater familias (οἰκοδέσποινα), κ.ἄ.τ.

Ἄλλη ἀρχαϊκὴ κατάληξις, μετὴν ὅποίαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ (ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητάς), εἶναι - **āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : aulāi (= aulae, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terrae, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἡ κατάληξις - arum εἰς τινα ὀνόματα συγκόπτεται εἰς - **um** : drachmum = drachmarum. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talentum = talentorum, Argivum = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἑνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνείας) nom. Aeneas, acc. Aenean· (Ἀγχίσις) nom. Anchises, acc. Anchisen, voc. Anchise· (Πηνελόπη) nom. (Penelōpa καὶ) Penelope, gen. Penelopae καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα: Alcibiādes, gen. Alcibiadis κλπ., κλητικῇ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda)

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - us ἢ εἰς - er (γεν. - i) καὶ οὐδέτερα εἰς - um (γεν. - i)· χαρακτήρ τοῦ θέματος ο (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(domīnus κύριος, θ. domino -, puer παῖς, θ. puero-, ager ἀγρός, θ. agro -, donum δῶρον, θ. dono-).

Singularis

Nom.	domin-ūs	puer	ager	dōn-ūm
Gen.	domin-ī	puēr-i	agr-i	don-ī
Dat.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō
Acc.	domin-ūm	puer-um	agr-um	don-ūm
Voc.	domin-ē	puer	ager	don-ūm
Abl.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-orum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-os	don-ā
Voc.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ pōpūlus λαός, numērus ἀριθμός, nuntius ἄγγελος, κ.ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς malus μηλέα, ficus συκῆ, pirus ἀπιδέα, pōpūlus λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα alvus κοιλία, humus γῆ, vannus λικμός σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ ὀνόματα, ὡς methōdus μέθοδος, Aegyptus Αἴγυπτος, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ gener γαμβρός, socer πενθερός, vesper ἑσπέρα, libēri τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα vir ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ liber βιβλίον, caper τράγος, culter μάχαιρα, faber σιδηρουργός, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ bellum πόλεμος, proelium μάχη, scutum ἀσπίς, pericūlum κίνδυνος, oppidum πόλις, templum ναός, κ.ἄ.τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἦτοι τὸ vulgus ἢ volgus ὄχλος (τὸ ὁποῖον σπανιότατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν volgum), τὸ virus δηλητήριον καὶ τὸ pelāgus πέλαγος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν volgus καὶ virus ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμόν, τοῦ δὲ pelagus ὁ πληθυντικὸς εἶναι pelagē (πρβλ. πελάγη). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρκητὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς puer, ager, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (puer-us, ὅπως numer-us, agr-us, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ r τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς agr-, libr-, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r ἐν e βραχύ. (Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κ.λπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδυσύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλίας δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων. 1) — Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee)· ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὁ θεός)· β') εἰς ἐκάστην πτῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di -deorum (deum) -deis (diis), dis -deos -dei (dii), di -deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδυσύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναϊροῦσι τὸ τελικὸν ii εἰς i, τανίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία, καθήκον, gen. officii καὶ officii, κ.λπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.τ., καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιε, fili = υἱέ, mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia)

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφῶνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.)·

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -is : urb-s πόλις, gen. urb-is· mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα**· ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτήρα **i**, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ grus (γέρανος) καὶ τοῦ sus (ὄσ), τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτήρα **u** (gen. gru-is, su-is)·

β') **συμφωνόληκτα** μὲ χαρακτήρα ἄφωνον (b, p -c, g -d, t), ὑγρὸν ἢ ἔρρινον (l, r -m, n) ἢ συριστικόν (s ἢ v) : trabs δοκός (gen. trab - is), bos βοῦς (gen. bov-is), nix χιών (gen. nivis) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.)·

2) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα (ἐκτὸς τοῦ grus καὶ τοῦ sus) εἶναι πάντα **ισοσύλλαβα** : civis πολίτης (gen. civis), sedes ἔδρα gen. sedis), τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἶναι πάντα **περιττόςυλλαβα** : rex βασιλεὺς (gen. reg-is), lapis λίθος (gen. lapid-is)·

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἀρχῆθεν εἶναι περιττόςυλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος αὐτῶν i συνεχωνεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον i καὶ e τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἦτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν s, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : dux ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is, puppi-s πρύμνα gen. puppis, consul ὕπατος, gen. consul-is, orator ῥήτωρ, gen. orator-is, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μὲ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : animal ζῷον, gen. animāl-is, mare θάλασσα, gen. mar-is, κλπ. (Βλ. § 13, 3)·

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἑνὸς θέματος : dux (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is κλπ., lapis (ἐκ τοῦ lapid-s), gen. lapid-is κλπ., orator ῥήτωρ, gen. orator-is κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milēt-s), gen. milīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is, κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -ris, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μόνθεμα σιγμόληκτα. Εἰς ταῦτα δηλαδὴ ὁ χαρακτήρ s μεταξὺ φωνηέντων ἐτρέπη παλαιότερον εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus - is' πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μου-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpus-is), κ.ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως

Α'. Ἄρσενικά καὶ θηλυκά

Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μόνθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(dux ἡγεμῶν, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux (duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc-īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc-ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc-ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc-ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc-um	pastōr-um	homīn-um	urb-īum
Dat.	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus
Acc.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus

* Βλ. § 13, 1 - 2

‘Ομοίως κλίνονται τά: lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασιλεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, judex (judic-is) δικαστής, lapis (lapīd-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, virtus (virtūt-is) ἀρετή, miles (milīt-is) στρατιώτης, princeps (princīp-is) ἄρχων, πρῶτος, orātor (oratōr-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ἥθος, flos (flor-is ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λαγός, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo (sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is) παρθένος, ordo (ordīn-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς, tibicen (tibičīn-is) αὐλητής — (κατὰ τὸ urbs), stirps (stirp-is) ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ nix, niv-is, χιών, plur. gen. niv-ium· ἀρχικὸν θέμα ningu- [πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεις **συγκόπτουν** τὸ e, τὸ πρό τοῦ χαρακτῆρος r. Τοιαῦτα εἶναι : α’) τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is) πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β’) τὰ ὀνόματα imber (imbr-is) ὕμβρος, uter (utr-is) ἄσκος, , venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), October, November καὶ December (πρβλ. τὰ ἑλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ. πατήρ, πατρ-ός, πατέρ-α.).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbēs
Gen.	civīs-	nubīs	civī-ūm	nubī-ūm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubēs	civēs	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τά : avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μήν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τά : aedes (aed-is, θηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), fames (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ἄ. (βλ. καὶ § 16).

B.' Οὐδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomen- opus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari -)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārē
Gen.	aequōr-īs	nomīn-is	opēr-is	mar-īs
Dat.	aequōr-ī	nomīn-i	opēr-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ē	nomīn-e	opēr-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-iā
Gen.	aequōr-um	nomīn-um	opēr-um	mar-iūm
Dat.	aequor-ibus	nomīn-ibus	oper-ibus	mar-ibus
Acc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-iā
Voc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-iā
Abl.	aequor-ibus	nomīn-ibus	oper-ibus	mar-ibus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τά : marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr-is) ἀστραπή, uber (ubēr-is) μαστός, ōs (or - is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τά : flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τά : onus (onēr-is) φορτίον, corpus (cor-pōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ mare τά: animal (animāl-is) ζῷον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζευγος, κ. ἄ.

Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως

	Singularis			Pluralis		
	Ἄρσ. και θηλ.	Οὐδ.		Ἄρσ. και θηλ.	Οὐδ.	
Nom.	-s ἦ —	—		-es	-a	(ἦ -ia)
Gen.	-is	-is		-um (ἦ -ium)	-um	(ἦ -ium)
Dat.	-i	-i		-ibus	-ibus	
Acc.	-em (ἦ -im)	—		-es (ἦ -is)	-a	(ἦ -ia)
Voc.	-s ἦ —	—		-es	-a	(ἦ -ia)
Abl.	-e (ἦ -i)	-e ἦ -i		-ibus	-ibus	

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων τῶν τριτοκλίτων.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -im (ἀντὶ εἰς -em)

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἧτοι τὸ ~~febris~~ πορετός, puppis πύρμα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ καὶ securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim) :

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς Albis Ἀλβις, Tibēris Τίβερις, Neapōlis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim) :

2) Ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1 α' καὶ β') : febris - febrī, puppis - puppī, Albis - Albi, κλπ. :

Σημείωσις. Κατὰλήξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἄρσ.) πῦρ, navis ναῦς καὶ imber ὕμβρος, (civi, igni, navi, imbri). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς igni εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παραγωγήν ὕδατος καὶ πυρός) :

β') τὰ εἰς -is ἢ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprilis, November κλπ., καὶ τὰ -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, ὡς aequalis ὁμηλιξ, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἡ γενέ-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi)·

Σημείωσις. Ἀντιθέτως, τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e : Juvenālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ -ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (πετρυστήριον) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i (βλ. § 21, 2, σημ.)

4) Ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um) : Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτήρα i, § 21, 1 α'), ὡς civis - civium, collis-collium, navis-navium, aedes-aedium, nubes-nubium, κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιττοσυσυλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 21, 1 β' καὶ 2) : α') τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), strips (θ. strip-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὄστουν, θ. oss-), imber (θ. imbr-) : plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1)·

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr- frat-) : plur. gen. patr-um, matr-um, fra-trum (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προίξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάρυξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιόν, vires (πληθ.) δύναμις, τὰ ἔθνικα τὰ λήγοντα εἰς -as (-ātis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῖται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκειοι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium·

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al, καὶ -ar : mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium· (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα i (§ 24, 1. α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um, κλπ. Ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων ἢ φωνηεντολήκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῆθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτήρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.ἄ. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῆθεν art-s partis mortis-genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα : arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικά καὶ θηλυκά σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (θ. bo- καὶ bov-).

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carn-es carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-)·

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinĕr-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-)·

4) Juppĭter Ζεὺς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Jov-e·

5) senex γέρων, sen-is, sen-i, κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (θ. senec- καὶ sen-)·

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἔλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus. κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προσερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π. χ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platon-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, κλπ., § 24, A' 1).

Ἄρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π.χ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθῶν — acc. aer-**a**, aethēr-**a**, Marathon-**a**, κλπ. Cyclops Κύκλωψ, acc. Cyclop̄a Κύκλωπα, Cyclop̄es Κύκλωπες, acc. Cyclop̄-as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta)

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν. -us)· χαρακτηριστ. τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρας, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Gen.	fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ūūm	corn-ūūm
Dat.	fruct-ūī	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus
Acc.	fruct-ūm	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Voc.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Abl.	fruct-ū	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ fructus τὰ : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercītus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος, κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ cornu τὰ : genu γόνυ, veru ὀβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων. — Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίστε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναίρεσως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα, senatu (senatui)·

2) τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουσαν εἰς -ibus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτῦς: artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσιν ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινὰς τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus. Plur. domus, domuum (καὶ **domorum**), domibus, **domos**, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἶκος).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκά** εἶναι **μόνον** τὰ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ **μόνον**) αἱ εἰδοί, manus χεῖρ, portitceus στοὰ καὶ tribus τριτῦς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta)

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά **μόνον**, λήγοντα εἰς -es (γεν. eī ἢ eī): χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος e- (§ 13, 4).

Παράδειγματα

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēi	rēi	speciēi	diērum	rērum	—
Dat.	diēi	rēi	speciēi	diēbus	rēbus	—
Acc.	diēm	rēm	speciēm	diēs	rēs	speciēs
Voc.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγούσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὸν μὲν, ἂν προηγῆται αὐτοῦ φωνῆν (diēi, speciēi) παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῆται αὐτοῦ σύμφωνον (rēi, fidēi).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουσαν **μόνον**

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ meridies μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον ἢ προθεσίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὀρισμένη προθεσία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἤτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenēa) : τοιαῦτα εἶναι
 frenum-*i* χαλινὸς Plur. frena καὶ freni (ἄρσ.)
 iocus-*i* παιδιὰ (παιχνίδι) » ioci καὶ ioca (οὐδ.)
 locus-*i* τόπος » loci καὶ loca (οὐδ.)
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.)

2) **ἑτερόκλητα** (heteroclīta) : τοιαῦτα εἶναι :
 iugerum-*i* πλῆθρον, Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσειν·
 vas, vas-*is* ἀγγεῖον, Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσειν·
 requies -*ētis* ἡσυχία, Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσειν·

Σημείωσις. Τὰ **ficus, -i** συκῆ καὶ **laurus, -i** δάφνη (τῆς β' κλίσεως, § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγούσας εἰς -us καὶ -u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἤτοι ὀνόματα κλινόμενα
 α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὡς

baculum - <i>i</i>	καὶ baculus - <i>i</i>	βακτηρία
callum - <i>i</i>	καὶ callus - <i>i</i>	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus - <i>i</i>	καὶ clipeum - <i>i</i>	ἀσπίς
pileus - <i>i</i>	καὶ pileum - <i>i</i>	πῖλος

(πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.)

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὡς
 materia -*ae* καὶ materies -*ei* ὕλη
 elephans -*antis* καὶ elephantus -*i* ἐλέφας
 plēbs, plēbis καὶ plēbes -*bēi* ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖοι)

γ') κατὰ διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσιν, ὡς
 alimonia -ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπητες
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus - us (θηλ.)
 τροφή

4) ἔλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι :

α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tiberis Τίβερις, Aethna Αἴτνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμὼν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικῶ ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἰδουοὶ, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὁρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαλεαρίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἄλπεις κλπ., πόλεων τινῶν, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτίολοι (πόλις) κλπ., ἐορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια, κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστο μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma -orum ὅπλα	sup̄eri -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia -ium τείχη	inf̄eri -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae -arum ἐνέδρα	manes -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum λάφυρα	divitiae -arum ὁ πλοῦτος
indutiae-arum ἀνακωχῆ	tenēbrae -arum τὸ σκότος
idus -uum αἱ εἰδοὶ (§31)	fauces -ium ὁ λάρυγξ (26,4,B',β')
lib̄eri -orum τὰ τέκνα (§17)	visc̄era -um τὰ σπλάγχχνα
post̄eri -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum ὁ γάμος
maiōres -um οἱ πρόγονοι	exsequiae-arum ἡ ἐκφορά.

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὡς

Ένικος

aedes, -is ναός
 aqua, -ae ύδωρ
 auxilium, -i βοήθεια
 castrum, -i (ἡ μάλλον castellum, -i)
 φρούριον
 copia, -ae ἀφθονία
 impedimentum, -i κώλυμα
 littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
 opēra, -ae κόπος
 rostrum, -i βάμπος ἢ ἔμβολον

Πληθυντικός

aedes, -ium οἶκος
 aquae, -arum ἱματικά ὕδατα.
 auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στράτευμα
 castra, -orum στρατόπεδον
 copiae, -arum στρατεύματα
 impedimenta, -orum ἀποσκευαί
 litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμματα κλπ.
 opērae, -arum ἐργάται
 rostra, -orum τὸ δημόσιον βῆμα (ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

Β') ἑλλειπτικά κατὰ πτώσιν (defectiva casibus): τοιαῦτα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς :

dicis (γεν. ἐνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratia νόμου χάριν (= γὰρ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ nefas ἀνόσιον, εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ·

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν forte κατὰ τύχην·

infitias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infitias ire ἀρνεῖσθαι·

pondo (ἀφαιρετ. ἐνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ ἐξῆς : uncia pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν·

sponde (ἀφαιρ. ἐνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ; τῇ αὐτοῦ) βουλήσει·

vicis (γεν. ἐνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγῆ), εὐχρηστοι προσέτι ἢ αἰτιατικὴ vicem, ἢ ἀφαιρετικὴ vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἢ ὀνομαστικὴ καὶ ἢ αἰτιατικὴ vices καὶ ἢ ἀφαιρετικὴ vicibus (βλ. καὶ § 27, 6 [vis]).

5) **Ἄκλιτα** (indeclinabilia)· τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ. ἐνικ.) εἶδος-μορφῆ, mane (οὐδ. ὄνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἐνικ.) πρῶτα καὶ secus (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ.) γένος-φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τ Α Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι:

1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν·
celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ·

2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν·

3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ τρικατάληκτα εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσιν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν· liber, libēra, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον·

β') **τριτόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι πάντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alt-īus (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) εἰς - us, - a - um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν·

2) εἰς -er, -(er)a, -(er)um : liber, libēr-a, libēr-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur -ura -urum, εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἄγαθός

	Singularis				Pluralis	
Nom.	bōn-ūs	bon-ǎ	bōn-ŭm	bōn-ī	bon-ae	bon-a
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs	
Acc.	bon-ŭm	bon-ǎm	bon-ŭm	bon-ōs	bon-ās	bon-ǎ
Voc.	bon-ě	bon-ǎ	bon-ŭm	bon-ī	bon-ae	bon-ǎ
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

	Singularis				Pluralis	
Nom.	liber	libĕr-ǎ	libĕr-ŭm	libĕr-ī	libĕr-ae	libĕr-ǎ
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs	
Acc.	liber-ŭm	liber-ǎm	liber-ŭm	liber-ōs	liber-ās	libĕr-ǎ
Voc.	liber	liber-ǎ	liber-ŭm	liber-ī	liber-ae	liber-ǎ
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs	

γ') niger μέλας

	Singularis				Pluralis	
Nom.	nigĕr	nigr-ǎ	nigr-ŭm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ǎ
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs	
Acc.	nigr-ŭm	nigr-ǎm	nigr-ŭm	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-ǎ
Voc.	niger	nigr-ǎ	nigr-ŭm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ǎ
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs	

Κατὰ τὸ **bonus**, **-a**, **-um** κλίνονται καὶ τὰ **malus**, **-a**, **-um** κακός, **magnus**, **-a**, **-um** μέγας, **parvus**, **-a** **-um** μικρός κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **asper** (-ĕra, -ĕrum) τραχύς, **miser** ἄθλιος, **tener** τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς **-fer** ἢ **-ger**, ὡς **frugifer** (fĕra, -fĕrum) καρποφόρος, **romifer** ὀπωροφόρος, **armiger** ὄπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ **manadix** **satur**, **satūra**, **satŭrum** πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us καὶ -e). Οὕτως ἐκ τοῦ **liber-us** προῆλθε τὸ **liber**, ἐκ τοῦ **miser-us** τὸ **miser** κλπ. (βλ. § 17 **puer** καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **puleher** (-chra, -chrum) ὄραϊος, **ruber** (-bra, -brum) ἐλεύθερος, **sacer** (-cra, -crum) ἱερός κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς καταλήξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἔν ε βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r**. Οὕτως ἐκ τοῦ **niger-us** προῆλθε τὸ **nigr-** καὶ εἶτα **nig-e-r**, ἐκ τοῦ **sacer-us** τὸ **sacr-** καὶ εἶτα **sac-e-r** κλπ. (βλ. § 17 ager καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα

ez eu eke

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)re·

2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, ius·

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς x, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἄρπακτικὸς, **felix** εὐτυχῆς κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ., ὡς **vigil** (-gīlis) ἄγρυπνος, **pauper** (-pēris) πέννης, **dives** (-vītis) πλούσιος, **vetus** (-tēris) παλαιός, **prudens** (-entis) συνετὸς κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς er), ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (**celēr-is** ἄρσ. καὶ θηλ., **celēr-e** οὐδ., **acr-is** ἄρσ. καὶ θηλ. **acr-e** οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατάληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο συμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἔν ε βραχὺ. Οὕτως ἐκ τοῦ **acr-is** προῆλθε τὸ **acr-** καὶ εἶτα **ac-e-r**. (Πρβλ. § 38, **liber** καὶ **niger**).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων

Α'. Τρικατάληκτα

(**celer** ταχύς, **acer** ὀξύς)

Singularis

Nom.	celer	celēris	celēre	acer	acris	acre
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	acre
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	acre
Abl.		celeri			acri	

P l u r a l i s

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **aer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

B'. Δ ι κ α τ ἄ λ η κ τ α

(facilis εὐκόλος, altior ὑψηλότερος)

S i n g u l a r i s

	'Αρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.		'Αρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	facilis		facile	altior			altius
Gen.		facilis				altiōris	
Dat.		facili				altiōri	
Acc.	facilem		facile	altiōrem			altius
Voc.	facilis		facile	altior			altius
Abl.		facili				altiōr-e	

P l u r a l i s

Nom.	faciles		facilīa	altiōres			altiōr-a
Gen.		facilīum				altiōr-um	
Dat.		facilībus				altiōr-ibus	
Acc.	faciles		facilia	altiōres			altiōr-a
Voc.	faciles		facilia	altiōres			altiōra
Abl.		facilibus				altiōr-ibus	

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -us** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικὰ (περὶ τῶν ὁποίων βλ. κατωτέρω).

Γ'. Μονοκατάληκτα

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felīcīs		prudētis	
Dat.	felīci		prudētī	
Acc.	felīcēm	felix	prudētēm	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīci		prudētī	

Pluralis

Nom.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Gen.	felīcīūm		prudētīūm	
Dat.	felīcībus		prudētībus	
Acc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Voc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Abl.	felīcībus		prudētībus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τά : atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audaux (audācis) τολμηρός, rapax ἀρπακτικὸς κ.ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τά : ingens ὑπερμεγέθης, vehēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elegans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.—Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-i**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-ium** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-ia** : celer-celeri-cele-rium-celeria, gravis-gravi-gravium-gravia, felix-felici-felicium-felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κἀνονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-e**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-um** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-a** :

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, ὡς altior, altius-altiore, altiorum, altiora :

Σημείωσις. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plures (πλείονες) καὶ complures (πῦμπολλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-cīpis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cīpis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-teris) παλαιός : divitē-divitum, -vetere-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἐπτά μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia)·

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inōpi) inōrum, (memori) memōrum

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἔλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5)· καὶ τοιαῦτα ἠνέθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον γενικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῖ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ reliquus, ὁ λοιπός·

frugi συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός)·

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον·

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντός γένους)· (sons), sontis ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος·

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἀψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄοπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί

43. Αἰ μετοχαί (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἰ τοῦ παρακειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων,-ουσα,-ον· amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
νος,-η,ον, (ἡ ἀπατηθείς,-εἶσα,-έν)

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonūs).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στῶτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν,-ῶσα,-ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων,-ουσα,-ον κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὄχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἧτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positīvus) : altus,-a,-um ὑψηλός,-ή,-όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparatīvus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος,-α,-ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlatīvus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότατος,-η,-ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἄρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός —alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a,-um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρὸς —long-ior, long-ius, long-issimus,
-a,-um·

brevis (γεν. brev-is) βραχὺς —brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a,-um (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής —felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a,-um (§ 40, γ')·

prudens (γεν. prudent-is) συνετός — prudent - ior, prudent-ius, prudent-issimus, -a, -um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ σύγκριτικά ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β')·

2) τὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (βλ. § 38, bonus)·

47. Διάφορος σχηματισμός παραθετικῶν.—1) Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἤτοι τὰ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ραδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὅχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -ilimus, ὡς

facilis (γεν. facil-is) —facil-ior, facil-ius, facil-limus, -a,-um·

similis (γεν. simil-is) —simil-ior, simil-ius, simil-limus, -a,-um·

humilis (γεν. humil-is)—humil-ior, humil-ius humil-limus, -a,-um·

gracilis (γεν. gracil-is)—gracili-or, gracil-ius, gracil-limus, -a,-um·

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής —nobilior, nobilissimus κλπ.)·

2) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr-i) ὀραῖος—pulchr-ior, pulchr-ius, pulchr-rimus,-a,-um

acer (γεν. acer-is) ὀξύς —acer-ior, acer-ius, acer-rimus,-a,-um

pauper (γεν. pauper-is) πέννης —pauper-ior, pauper-ius, pauper-rimus,-a,-um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον vetus παλαιός (γεν. veter-is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus : veter-rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὄριμος, ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἤτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ρημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς -entior, -entissimus, ὡς

maledīcus (γεν. maledic-i) κακολόγος,

maledic - entior, -entius, maledic - entissimus, -a, -um.

magnīficus (γεν. magnific-i) μεγαλοπρεπής,

magnific - entior, -entius, magnific - entissimus, -a, -um.

benevōlus (γεν. benevol-i) εὐμενής,

benevol - entior, -entius, benevol - entissimus, -a -um.

Σημείωσις. Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου providus (γεν. provid-i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦσαν maledicens, magnificens, benevōlens, providens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποῦ ἢ γενική εἶναι. divit - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπὴν) παραθετικά εἶναι divit - ior καὶ dit - ior, divit - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώματα παραθετικά

bonus ἀγαθός — mēliōr, - ius ἀμείνων — optīm - us - a, - um
ἄριστος.

malus κακός — peior, peius χείρων — pessim - us, - a, - um
χείριστος.

magnus μέγας — maior, maius μείζων — maxim - us, - a, - um
μέγιστος.

parvus μικρός — minor, minus ἐλάσσων — minim - us, - a, - um
ἐλάχιστος.

multi, -ae, -a, πολλοὶ — plures, plura πλείονες — plurim - i, -ae, -a πλεῖστοι (§41, 1, α', Σημ.)

multum πολὺ — plus πλεῖον — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συντετός καὶ nequam οὐτιδανός (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi: frugal - ior, frugal - ius, frugal - issimus, -a, -um, τοῦ δὲ nequam, nequior, nequius, nequissimus, -a, -um.

50. Ἐπίθετα ἔλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus).— Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βα-

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrëus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnipōtens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικά ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντός)	—citerior ἐγγύτερος,	citīmus ἐγγύτατος
—	—deterior χειρόν,	deterrīmus χειρίστος
(intra ἔνδον)	—interior ἐνδότερος	intīmus ἐνδότατος
(πρβλ. Ἑλλην. ὠκός)	—ocior ταχύτερος,	ocissīmus ταχύτατος
(prae πρό, ἐμπρός)	—prior πρότερος,	prīmus πρῶτος
(prope ἐγγύς)	—propior ἐγγύτερος,	proxīmus ἐγγύτατος
(πρβλ. potis, § 42)	—potior κρείσσων,	potissīmus κράτιστος
(ultra πέραν)	—ulterior ὁ πέραν,	ultīmus ἔσχατος

3) **Στεροῦνται** τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι

α') τοῦ **συγκριτικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens, πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetustus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά :

β') τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

alācer εὐθυμος	—alacrior εὐθυμότερος
iūvenis νέος	—iūnior νεώτερος
senex γέρον	—senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά :

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἣτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērus ὁ κάτω, supērus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἣτοι ταῦτα εἶναι: abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικόν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus	exterior	ἐξώτερος,	extrēmus	καὶ	extīmus	ἐξώτατος
inferus	inferior	κατώτερος,	infīmus	καὶ	īmus	κατώτατος
superus	superior	ὑπέρτερος,	suprēmus	καὶ	summus	ὑπατος
						ὑψιστος
posterus	posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus	καὶ	postīmus	τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπιθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἤτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us ἐπιτήδειος, —magis idoneus, maxime idoneus

dubi -us ἀμφίβηλος, —magis dubius, maxime dubius

vacu -us κενός, —magis vacuus, maxime vacuus

(Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρηματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὡς

(rectus) rectē ὀρθῶς —rectius ὀρθότερον, rectissim - ē
ὀρθότατα

(miser) miserē ἀθλιῶς —miserius ἀθλιώτερον, miserrim - ē
ἀθλιώτατα

(celer) celeriter ταχέως —celerius θᾶσσον, celerrim - ē
τάχιστα

(acer) acriter ὀξέως —acrius ὀξύτερον, acerrim - ē
ὀξύτατα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον, gravissim-ē
(facilis)	facilē	εύκολώς	—facilius εύκολώτερον, facillim-ē εύκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετώως	—prudētius συνετώτερον, pruden- tissim-ē συνετώτατα (§ 48)
(bonus)	bñnē	εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē ἄριστα
(malus)	mālē	κακώς	—peius χειρόν, pessim-ē χειρίστα
non multum ἢ paulum			
	(§ 50 ὀλίγον)		—minus ἥσσον, minim-ē ἥκιστα
	(prope ἐγγύς)		—propius ἐγγύτερον, proximē ἐγγύτατα
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον			
			—diutius πλείονα χρόνον, diutis- sime πλεῖστον χρόνον
saepe πολλάκις			
			—saepius πλεονάκις, saepissime πλειστάκις.

54. Ἐνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum πολὺ,	plus	πλέον,	plurimum	πλεῖστον
magnopere (ἢ μεγάλως,	magno	opere)		
—	magis	μᾶλλον,	maxime	μάλιστα
—	deterius	χειρόν,	deterime	χειρίστα
—	ocius	θᾶσσον,	ocissime	τάχιστα
(πρβλ. § 50, 2)	potius	μᾶλλον,	potissimum	μάλιστα
merito ἀξίως,	prius	πρότερον,	primum ἢ primō	πρώτον
nuper νεωστί,	(πρβλ. § 50, 3 α')		meritissimo	μάλιστα ἀξίως
satis ἀρκούντως,	satius	κρεῖσσον,	nuperrime	μόλις πρὸ ὀλίγου
secus ἄλλως (nihilō)	secius ἢ setius	οὐδὲν ἥττον	(πρβλ. § 50, 3, β')	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessiva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstrativa),
- 4) ὀριστικὰς (pronomina determinativa),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relativa),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogativa),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinita).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἔκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συντακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

(persona prima) (persona secunda) (persona tertia)

Nom.	egō	ἐγώ	tū	σύ		
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μου	tūi	σοῦ, σου	sui	οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mihī	ἐμοί, μοι	tibi	σοί, σοι	sibi	οῖ, ἑαυτῷ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē	σέ, σε	sē	ἔ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē	= ὑπ' ἐμοῦ	a tē	= ὑπὸ σοῦ	a sē	= ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς		
Gen.	nōstri	-	vēstri,			
	nōstrum	ἡμῶν	vēstrum	ὑμῶν	sui	σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbis	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi	σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē	σφᾶς, ἑαυτούς
Abl.	a nōbis	= ὑφ' ἡμῶν	a vōbis	= ὑφ' ὑμῶν	a sē	= ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum — vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χρῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ: amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλά: multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφρασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met: ego - met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε-ἡμᾶς γε. tēmet σέ γε, sēmet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tē: tūte σύγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēus,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμὸν
nostr̄,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -a, -ον
tū-us,	tūa,	tū-um	σός, σή, σὸν
vest̄,	vestrā,	vestrum	ὑμέτερος, -a, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδιόκός του κλπ.) ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδιόκός των κλπ.).

Κλίνονται δὲ ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν: mi fili υἱέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὄφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμέγε κατορθώματα, suāpte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικά ἀντωνομίαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετικὴ μὲ τὸ α' πρόσωπον) ὅδε, ἦδε, τότε, οὗτος, αὕτη τοῦτο·

2) iſtĕ, iſtā, iſtū (σχετικὴ μὲ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό)·

3) ille, illa, illū (σχετικὴ μὲ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο·

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τῆλικούτος, τῆλικαύτη, τῆλικούτο· (δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α')·

6) iſdĕm (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα·

7) iſdĕm (ἐκ τοῦ toti = tot καὶ τοῦ dem· ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.).

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	hic	haec	hōc	iſtĕ	iſtā	iſtū
Gen.	<i>huius</i>	hūiūs	(προφ. hujus)		iſtīus	
Dat.	<i>hui</i>	hūic		—	iſtī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	iſtum	iſtam	iſtū
Abl.	hōc	hāc	hōc	iſtō	iſtā	iſtō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	iſtī	iſtae	iſtā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	iſtōrum	iſtārum	iſtōrum
Dat.	<i>his</i>	hīs			iſtīs	
Acc.	hōs	hās	haec	iſtōs	iſtās	iſtā
Abl.	<i>his</i>	hīs			iſtīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illĕ	illā	illū	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illis	
Acc.	illum	illam	illū	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illis	

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οί τύποι οί λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένου εἰς αὐτούς τοῦ προσφύματος ce: huiusce, hisce, hosce κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὔτοςί, τουτουί κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *ī*s, *ě*ā, *ī*d οὗτος, αὐτή, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτὸ (σχετικῆ μετὰ τὸ τρίτον πρόσωπον· βλ. καὶ § 56, 1)·

2) <i>ī</i> psĕ,	<i>ī</i> psā,	<i>ī</i> psūm	αὐτός, αὐτή, αὐτὸ (ὁ ἴδιος ἢ ἰδία, τὸ ἴδιον)
3) <i>ī</i> dem,	<i>ě</i> ādem,	<i>ī</i> dem	ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτὸ (ὁ ἴδιος, ἡ ἰδία, τὸ ἴδιον)
4) <i>ā</i> lter,	<i>ā</i> ltĕra,	<i>ā</i> ltĕrum	ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον (ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	<i>ī</i> s	<i>ě</i> ā	<i>ī</i> d	<i>ī</i> psĕ	<i>ī</i> psā	<i>ī</i> psum
Gen.		<i>ē</i> ius (πρφ. <i>e</i> jus)			<i>ī</i> psīus	
Dat.		<i>ē</i> i			<i>ī</i> psī	
Acc.	<i>e</i> um	<i>e</i> am	<i>ī</i> d	<i>ī</i> psum	<i>ī</i> psam	<i>ī</i> psum
Abl.	<i>e</i> ō	<i>e</i> ā	<i>e</i> ō	<i>ī</i> psō	<i>ī</i> psā	<i>ī</i> psō

Pluralis

Nom.	(<i>ē</i> ī) <i>ī</i> ī	<i>e</i> ae	<i>ě</i> ā	<i>ī</i> psī	<i>ī</i> psae	<i>ī</i> psā
Gen.	<i>e</i> ōrum	<i>e</i> ārum	<i>e</i> ōrum	<i>ī</i> psōrum	<i>ī</i> psārum	<i>ī</i> psōrum
Dat.		(<i>ē</i> īs) <i>ī</i> īs			<i>ī</i> psīs	
Acc.	<i>ē</i> ōs	<i>ē</i> ās	<i>ě</i> ā	<i>ī</i> psōs	<i>ī</i> psās	<i>ī</i> psā
Abl.		(<i>ē</i> īs) <i>ī</i> īs			<i>ī</i> psīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>ī</i> dem	<i>ě</i> ādem	<i>ī</i> dem	<i>ē</i> īdem ἢ <i>ī</i> īdem	<i>ē</i> aedem	<i>ě</i> ādem
Gen.		<i>ē</i> īusdem		<i>e</i> ōrundem	<i>e</i> ārundem	<i>e</i> ōrundem
Dat.		<i>e</i> īdem		<i>e</i> īsdem	(<i>ī</i> īsdem)	<i>ī</i> sdem
Acc.	<i>e</i> undem	<i>e</i> andem	<i>ī</i> dem	<i>e</i> ōsdem	<i>e</i> āsdem	<i>e</i> ādem
Abl.	<i>e</i> ōdem	<i>ē</i> ādem	<i>e</i> ōdem	<i>e</i> īsdem	(<i>ī</i> īsdem)	<i>ī</i> sdem

	Singularis			Pluralis		
Nom.	alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alterā
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum	alterōrum
Dat.		alterī			alterīs	
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs	

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία idem, eadem, idem προῆλθεν ἐκ τῆς is, ea, id μετὰ τοῦ προσφύματος -dem. τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσην μένει ἀμετάβλητον (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ-δε, ἡ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσην τὸ τελικὸν **m** πρὸ τοῦ **dem** τρέπεται εἰς **n**: eundem, eorundem κλπ. (ἀντὶ eundem, eorumdem κλπ.).

60. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἐξῆς :

- 1) quī, quae, quōd ὅς, ἥ, ὅ (ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὅποιον)·
 - 2) quālis, quāle οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον), τριτόκλιτος δικατάκλιχτος (§ 40, β', facilis)·
 - 3) quāntus, quanta, quantum ὅσος, ὅση, ὅσον, (ἥλικος, ἥλικη, ἥλικον)· δευτερόκλιτος τρικατάκλιχτος (§ 38, α', bonus)·
 - 4) quōt (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) ὅσαι, ὅσαι, ὅσα· (πρβλ. § 58, 6, tot)·
 - 5) ūter, utra, utrum ὁπότερος, ὁπότερα, ὁπότερον.
- Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	quī	quae	quōd	quī	quae	quae
Gen.		eūiūs (πρόφ. cuius)		quōrum	quārum	quōrum
Dat.		eui (πρόφ. μονοσυλλάβως)			quībus	
Acc.	quēm	quām	quōd	quōs	quās	quae
Abl.	quō	quā	quō		quībus	

	Singularis			Pluralis		
Nom.	utĕr	ŭtra	utrūm	utrī	utrae	utrā
Gen.		utrīus		utrōrum	utrārum	utrōrum
Dat.		utrī			utrīs	
Acc.	utrum	utram	utrum	utrōs	utrās	utrā
Abl.	utrō	utrā	utrō		utrīs	(§ 38, γ)

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνομίας qui, quae, quod ὄπάρχει καὶ τύπος qui (= quo), εὐχερῆστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν quicum (= μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ).

Σημείωσις 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορικὴ ἀντωνομία quot διπλασιαζομένη καθίσταται ἀριστολογικῆ (quotquot = ὅσοιδήποτε). Ἀριστολογικαὶ δὲ ἀντωνομίαι (pronomina relativa indefinita) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνομίαι προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου — cumque (τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον) :

1) quicumque, quaecumque, quodcumque ὅστισδήποδε (gen. cuiuscumque, dat. cuicumque κλπ.).

2) quāiscumque, quālecumque ὁσοιδήποτε, ὅποισδήποτε.

3) quantuscumque, quantacumque, quantumcumque ὅσοσδήποτε.

4) quotcumque ὅσοιδήποτε.

5) utercumque, utrācumque, utrumcumque ὁποτεροσδήποτε (gen. utriuscumque, dat. utricumque κλπ.).

61. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνομίαι (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) quis, quīd? (οὐσιαστικῆ) τίς, τί;

2) qui, quae, quōd? (ἐπιθετικῆ) ποῖος, ποία, ποῖον; (πρβλ. § 60, 1)

3) ūter, ūtra, ūtrum? πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο; (πρβλ. § 60, 5)

4) quālis, quāle? ποῖός τις; τί λογῆς; (πρβλ. § 60, 2)

5) quantus, quanta, quantum? πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (πρβλ. § 60, 3)

6) quōt? (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) πόσοι; (πρβλ. § 58, 6, tot).

Ἐκτὸς τῆς quis, quid, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνομίαι κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ quis, quid κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ Θηλυκὸν		Οὐδέτερον	
Nom.	quis	τίς ;	quīd	τί ;
Gen.	cūius	τίνος ;		
Dat.	cūi	τίνι ;		
Ace.	quem	τίνα ;	quīd	τί ;
Abl.	quō			

Pluralis

Nom.	quī	τίνες ;	quae τίνες ;	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.			quībus τίσι ;	
Acc.	quōs	τίνας ;	quās τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.			quībus	(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quī, quīd ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορηματικὸν μόριον nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίση αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quidnam ? τίς λοιπόν ; τί λοιπόν ; quinam ? quaenam ? quodnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuiusnam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τριακατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cuiūs, cuiā, cuiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuius vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuius (γεν. cuius κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὅποιον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostra ἡμεδαπός καὶ vestras ὑμεδαπός (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς :

Οὐσιαστικά

Ἐπιθετικά

1) quīs, (quae ἢ qua), quīd τίς ; τί ; 1) quī, quae ἢ qua, quōd τίς, τί ;
Gen. cuius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61)

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά)

2) alīquīs, (alīqua ἢ alīquae), 2) alīquī, alīquā, alīquōd τίς, τί ;
alīquīd τίς, τί ;

Gen. alīcūius, Dat. alīcui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆ ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά).

3) quispiam, (quaerpiam) ἢ quid- 3) quispiam, quaerpiam, quod-
piam τίς, τί ;

Gen. cuiuspiam, Dat. cuiipiam κλπ.

4) quisquam, quidquam ἢ quic- 4) ullus, ulla, ullum τίς, τί ;
quam τίς, τί ;

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc. ullum, ullam, ullum κλπ.

Ὁ πληθυντικός κοινὸς ἀμφοτέρων

ulli, ullae, ulla κλπ. (§ 38, α')

5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
dam τίς, τί·

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam
Plur. Gen. quorundam, quarundam (προβλ. § 59, Σημ. idem).

6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε· ὅστισδήποτε·

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet κλπ.

8) quivis, quavis, quidvis ὅσ- 8) quivis; quaevis, quodvis
τισδήποτε (ὅποιος θέλεις)· ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)·

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον· ἕκαστος, -η-ον·

Gen. cuiusque, Dat. cuivis κλπ.

10) unusquisque, unumquidque 10) unusquisque, unaquaeque
εἷς, ἕκαστος, πᾶς· unumquodque εἷς, ἕκαστος, πᾶς·

Gen. uniuscuiusque, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά·)

11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι homo) οὐδεὶς — Gen. nullius
Dat. nemini, Acc. neminem Gen. nullius, Dat. nulli,
Acc. nullum, nullam, nul-
lum κλπ. (βλ. ἀνωτέρω, 4,
nullus).

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32)·

13) alter, altera, alterum ἕτερος (βλ. § 59)·

14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter)·

- 15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α (κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo)·
- 16) alīus, alīa, alīud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alīus, Dat. alīi, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον)·
- 17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -η, -όν (κάμποσος)·

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν γενικὴν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -īus καὶ τὴν δοτικὴν εἰς -ī, ἐκτὸς τῶν ἀνωνομιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§ 59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α') : unus, -a -um, Gen. unīus, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, um, Gen., totīus, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀνωνομιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ ī, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς : alterīus καὶ alterīus κλπ. ἀλλὰ πάντοτε (alīus) γεν. alīus.

63. Συσχετικαὶ ἀνωνομίαι (pronomina correlātiva)

Ἑρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀριστικαὶ (§ 58 - 59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscumque	aliquantus
quot ?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά άντωνυμικά έπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Έρωτηματικά	Δεικτικά	Άναφορικά	Άόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ένθάδε istic αύτοῦ illie εκεί — ibi ένταῦθα idīdem έν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὔ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alicubi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubique πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alibi ἄλλοθι
quo ? ποῦ; (εις ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (ἐδῶ) ista, istuc αύτόσε illo, illuc εκεῖσε — eo αύτόσε, εις τοῦτον τὸν τόπον eodem εις τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἶ, ὅποι, ένθα quocumque ὅποιδῆποτε	aliquo ποῖ, εις τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εις ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ένθένδε istinc αύτόθεν illinc εκεῖθεν — inde έντεῦθεν indidem εκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθὲν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῆ ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῆδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā ταύτη (διὰ ταύτου τοῦ τόπου)	quā ἧ (δι' οὔ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ νῖα (τοῦ ὀνόματος νῖα ὁδός).

β') Χρονικά

quando ? ποτέ; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πώποτε—aliquando ἐνίοτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·

2) τακτικά (numeralia ordinalia)·

3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicatīva)·

4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ

5) διανεμητικά (numeralia distributīva),

ἤτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) **ἀνά πόσους; κατὰ πόσους;** π.χ. hīnī ἀνά δύο, terni ἀνά τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεράτος, τριτάτος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

→

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεία	Ἀπόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσος ;	Διαμετρικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	Ἑπιρρήματα quotiens ? πόσκις ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρῶτη, πρῶτον	singūli, -ae, -a ἀνὰ ἓνα	sēmēl ἑπταζ
2	II	dūō, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἢ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bīnī, -ae, -a ἀνὰ δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεις, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνὰ τρεῖς	tēr τρις
4	IV	quattuor	quartus, -a, -um	quaterni	quatēr
5	V	quinque	quintus	quīnī	quinquēis
6	VI	sex	sextus	sēni	sexiēs
7	VII	septem	septimus	septēni	septiēs
8	VIII	octō	octāvus	octōni	octiēs
9	IX	nōvem	nonus	novēni	noviēs
10	X	decem	decimus	dēni	deciēs
11	XI	undecim	undecimus	undeni	undeciēs

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ῥ duodevicensi	octies decies ῥ duodevicies
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	noveni deni ῥ undevicensi	novies decies ῥ undevicies
20	XX	viginti	vicesimus	vīcēni	vicies

21	XXI	unus et viginti ῥ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ῥ vicesimus primus	vicensi singuli	semel et vices (ῥ vices et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ῥ vicesimus alter	vicensi bini	vicies et bis (ῥ bis et vices)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ῥ vi- cesimus octavus	duodetricensi	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetricensi	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	trīcēni	trices

'Αραβικά ψηφία	'Ρωμαϊκά σημεία	'Απόλυτα quot ? πόσοι ;	Ταπεινά quotus ? πόσος ;	Διαμετρικά quoteni ? ανά πόσους ;	'Επιρρήματα quotiens? πόσάκις;
40	XXXX ή XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ή XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vicies
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentessimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentessimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	IC ή D	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	DC ῥ̄ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	DCC ῥ̄ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ̄ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	ICD	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies millies
10000	CCICD	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	ICCD	quinquaginta milia	quinquages millesimus	quinquagena milia	quinquages millies
100000	CCCCICD	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCICDCCD	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν

Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά εὐχρηστο εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1	unus	simplex, -plīcis	ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν	simplus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ, -οῦν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς	tripulus	τριπλάσιος
4	quattuor quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus,	τετραπλάσιος	
5	quinque quincuplex	πενταπλοῦς	—		
7	septem septemplex	ἑπταπλοῦς	—		
8	octo	—	—	octūplus	ὀκταπλάσιος
10	decem decemplex	δεκαπλοῦς	—		
100	centum centūplex	ἑκατονταπλοῦς	—		

Ἐκ τούτων, τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά (εἰς -plex, γεν. plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικά εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἑπτὰ, ἤτοι I=1, V = 5, X=10, L=50, C=100, IO ἢ (μὲ ἡνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφομένων δεξιὰ ἐτέρου παριστάντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (=1+1) duo 2, CC (=100+100) ducenti 200, VI (=5+1) sex ἕξ, XV (=10+5) quindecim 15, LXX (=50+10+10) septuaginta 70, IO C ἢ DC (=500+100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (=5-1) quattuor 4, IX (=10-1) novem 9, XL (=50-10) quadraginta 40, XXIX (=20+9) undetriginta 29, LXXXX (50+10+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφομένου ἀνεστραμμένου, ἤτοι C εὐθὺς μετὰ τὸ IO ἢ τὸ D (= 500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἤτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς IO C ἢ DC (= 500X10 =) quinque milia 5000, IC C C ἢ DC C (=500X100=) quinquaginta milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἤτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἤτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἤτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ IO (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθιστον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C. ὡς CIO (bis IO =)mille 1000, CCIOO (bis IOO =) decem milia 10000, CCCIOOO (bis IOOO =) centum milia 100000, MDCCCXXI=1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἦτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentis	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὅποιον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis				Pluralis	
Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	duō	duae	duo	trēs		triā
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl.	duōbūs	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικὸν, α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (plurialia tantum), ὡς una castra ἔν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή

(unum castrum=έν φρούριον, una littera=έν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, § 34, 4, Α', Β', Σημ.)

β') όταν λαμβάνηται μέ τήν σημασίαν τοῦ **μόνος** ἢ τοῦ **ὁ αὐτός** (ὁ ἴδιος) ὡς **uni** Suēbi = **μόνοι** οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt = οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη **μέ τὰ αὐτά** ἦθη ζῶσι.

69. Τὰ τακτικά καί τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τριαντάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τόν πληθυντικόν **μόνον**, τοῦ ὁποίου ὅμως τήν γενικήν τήν σχηματίζουν συνήθως εἰς -um ἀντὶ εἰς -orum-arum (πλὴν τοῦ **singuli**, -ae, -a, τοῦ ὁποίου ἡ γενική σχηματίζεται κανονικῶς) : **bini**, **binae**, **bina** (ἀνά δύο), Gen. **binum** (= **binorum**, **binarum**)—**seni**, **senae**, **sena** (ἀνά ἕξ), Gen. **senum** (= **senorum**, **senarum**) (πρβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ **singuli**, -ae, -a) χρησιμοποιοῦνται καί ἀντὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Ὄταν συνάπτωνται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ **μόνον**, ὡς **bina** castra (= **duo** castra) δύο στρατόπεδα, **binae** litterae (= **duae** litterae) δύο ἐπιστολαί (πρβλ. § 68, 2, Σημ. α') :

2) ἐπὶ πολλαπλασιασμοῦ, ὡς **quater septeni sunt duodetriginta** ($7 \times 4 = 28$), **decies centena milia** δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τήν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς :

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καί μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19, 28, 29, κ. τ. τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων **ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος**, (ὡς 18 =) **duodeviginti**, (19 =) **undeviginti**, (28 =) **duodetriginta**, (29 =) **undetriginta** κλπ. (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, καί τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἓνα κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') **οἱ μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἦτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καί ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μετὸν σύνδεσμον **et** εἰς τὸ μεταξὺ (**duo et triginta = 32**) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καί ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ **et** εἰς τὸ μεταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ : **triginta et duo — triginta duo**.

β') οἱ μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφέρονται κανονικῶς προτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μεγαλύτερου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν et εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῦ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὡς centum et viginti, 120 — mille et ducenti, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ et, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὡς ducenti triginta quinque, 235 — anno millesimo nonagesimo tricesimo sexto, ἔτει χιλιοστῶ ἑνακοσιοστῶ τριακοστῶ ἑκτῶ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητὴς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονικῶς ἢ λέξεις partes (= μέρη) ὡς quinque octavae partes, ($\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}$), tres decimae partes = $3/10$ κλπ., septem et duo nonae partes = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστὴς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὡς duo partes (= duo **tertia**e partes) $\frac{2}{3}$, tres partes (= tres **quarta**e partes) $\frac{3}{4}$ (πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλ. τὰ πέντε μέρη = $5/6$, τὰ ἑννέα μέρη = $9/10$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητὴς εἶναι ἢ μόνος, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τῆς λέξεως pars (= μέρος), ὡς tertia pars (= **una** tertia pars) $1/3$, quarta pars (= **una** quarta pars) $1/4$, decima pars (**una** decima pars) $1/10$ (πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἑν δέκατον).

Τὸ $1/2$ (ἑν δεῦτερον) λέγεται dimidia pars (= τὸ ἡμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων semel, bis, ter, quater) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν -iēs (ἢ ἀρχαϊκώτερον -iens), ὡς quinqu-iēs ἢ quinqu-iens πεντάκις, dec-ies ἢ dec-iens δεκάκις.

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ρήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι διά-
 θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον,
 ὄπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (*genēra verbi*) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (*genus actīvum*) : *laudo* ἐπαινώ.

β') ἡ μέση (*genus mediūm*) : *lāvor* (= *lavo me* λούω ἑμαυ-
 τόν), λούομαι.

γ') ἡ παθητικὴ (*genus passīvum*) : *laudor* ἐπαινοῦμαι.

δ') ἡ οὐδετέρα (*genus neutrum*) : *dormio* καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (*formae verbi*) εἶναι δύο, ἦτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (*forma actīva*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - **o**, ὡς *delē-o* (καταστρέφω), *dele-s*, *dele-t* κλπ.

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (*forma passīva*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - **or**, ὡς *delē-or* (καταστρέφομαι), *delē-ris*, *delē-tur* κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (*coniugatiōnes*) εἶναι τέσσαρες, ἦτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (*coniugatio prima*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -āre, ὡς *amo* (ἐκ τοῦ *amao*), ἀπρμφ. *amāre* ἀγαπᾶν.

β') ἡ δευτέρα συζυγία (*coniugatio secunda*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς *dele-o*, ἀπρμφ. *delēre* καταστρέφειν.

γ') ἡ τρίτη συζυγία (*coniugatio tertia*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς *leg-o*, ἀπρμφ. *legēre* ἀναγινώσκειν, *tribu-o*, ἀπρμφ. *tribuēre* ἀπονέμειν.

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (*coniugatio quarta*), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -īre, ὡς audī-o, ἀπρμφ. audīre ἀκούειν.

4) Λί ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστικὴ (modus indicatīvus)·

β') ἡ ὑποτακτικὴ (modus coniunctīvus), ἡ ὁποία πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168)·

γ') ἡ προστακτικὴ (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempōra) εἶναι ἕξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστῶς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens)·

β') ὁ παρατατικός (imperfēctum)·

γ') ὁ μέλλον (futūrūm)·

δ') ὁ παρακείμενος (perfēctum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logīcum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἄοριστον (perfectum historīcum)·

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum)·

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλον (futūrūm exāctum).

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numēri) εἶναι δύο, ἐνικός (singulārīs) καὶ πληθυντικός (plurālīs) (πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρεῖς: πρῶτον (persona prima), δεῦτέρον (persona secūnda) καὶ τρίτον (persona tertīa) (§56).

75. Ονοματικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι:

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errāre humānum est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχὴ (participīum), ἡ ὁποία ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνοματικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι:

3) τὸ σουπίνον ἢ ὕπτιον (supīnum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς -um τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλῶσιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ), veniērunt auxilium postulātum (ἤλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες), ἤλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aquor ὕδρευομαι) eo aquātum (εἶμι ὕδρευόμενος), υπάγω πρὸς ὕδρευσιν·

β') ὁ δὲ εἰς -ū τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλῶσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, iucundus, mirabilis κ.λ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιον) ἐστι: iucundus auditu εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est dietu τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν·

4) τὸ γερούνδιον (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -ndi,-ndo,-ndum,-ndo. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινὰ πλαγίαν πτώσιν συνάρθρου ἀπαρεμφράτου (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστώτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. scribĕre = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi = τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribĕre ἢ ad) scribendum = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo = διὰ τοῦ γράφειν κλπ. : dicendi perītus ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad pugnandum (αἰτ.) ὄπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens discendo (ἀφαιρ.) αἰτῆρ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται·

5) τὸ γερουνδιακὸν (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λῆγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς -τέος, -τέα, -τέον ῥηματικὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὅμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνῃ: delenta est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἢ Καρχηδῶν, legendae sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἢ ἐπιστολὴ (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), faciñus laudandum ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιέπαινον.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἥτοι μὲ τὸ ῥῆμα sum (= εἶμι, εἶμαι) ὡς βοηθητικὸν (verbum auxiliäre), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα εἶμι καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα ἔχω καὶ τὸ εἶμαι.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνεργ-

γρητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ **εἰμι** τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ **εἶμαι** τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἐξῆς :

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus		
P r a e s e n s				
('Αρχαιότεροι τύποι)				
<i>sūm</i>	εἶμαι	<i>sīm</i>	ὡς εἶμαι	<i>siem</i> ἢ <i>fuam</i>
<i>ēs</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	ὡς εἶσαι	<i>sies</i> ἢ <i>fuas</i>
<i>est</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	<i>sīt</i>	ὡς εἶναι	<i>siet</i> ἢ <i>fuat</i>
<i>sūmūs</i>	εἶμεθα	<i>sīmus</i>	ὡς εἶμεθα	—
<i>estīs</i>	εἶσθε (πρβλ. ἐσ-τέ)	<i>sītis</i>	ὡς εἶσθε	—
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	ὡς εἶναι	<i>sient</i> ἢ <i>fuant</i>
I m p e r f e c t u m				
('Αρχαιότεροι τύποι)				
<i>ērām</i>	ἦμην	<i>essēm</i>	ὡς ἦμην	<i>forem</i>
<i>ērās</i>	ἦσο	<i>essēs</i>	ὡς ἦσο	<i>fores</i>
<i>ērāt</i>	ἦτο	<i>essēt</i>	ὡς ἦτο	<i>foret</i>
<i>ērāmus</i>	ἦμεθα	<i>essēmus</i>	ὡς ἦμεθα	—
<i>ērātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	ὡς ἦσθε	—
<i>ērant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	ὡς ἦσαν	<i>forent</i>
F u t u r u m				
<i>ērō</i>	ὅς εἶμαι	<i>futūrus, -a, -um</i>		<i>sim</i>
<i>ērīs</i>	ὅς εἶσαι			<i>sis</i>
<i>ērīt</i>	ὅς εἶναι			<i>sit</i>
<i>ērīmus</i>	ὅς εἶμεθα	<i>futūrī, -ae, -a</i>		<i>simus</i>
<i>ērītis</i>	ὅς εἶσθε			<i>sitis</i>
<i>ērunt</i>	ὅς εἶναι			<i>sint</i>

1. Indicativus		2. Coniunctivus	
Perfectum			
fūī	ὑπῆρξα ἢ ἔγυνα	fuērīm	
fuistī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuīt	ὑπῆρξε	fuerīt	
fuīmus	ὑπήρξαμεν	fuerīmus	
fuistīs	ὑπήρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ	fuēre ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuissēm	
fuērās	εἶχες ὑπάρξει	fuissēs	
fuērāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuissēt	
fuērāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuissēmus	
fuērātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuissētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuissent	
Futurum exactum			
fūcrō	θὰ ἔχω ὑπάρξει		
fuērīs	θὰ ἔχῃς ὑπάρξει		
fuērīt	θὰ ἔχῃ ὑπάρξει		
fuērīmus	θὰ ἔχωμεν ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuerītis	θὰ ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θὰ ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperativus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2. ἔσ	ἔσο	Sing. 2. estō ἔσο	3. estō ἔστω
Plur. 2. este	ἔστε	Plur. 2. estōte	3. suntō
		ἔστε	ἔστωσαν

4. Infinitivus		
Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	Futurum ἐνικ. futūrum, - am - um esse ἢ ἀπλῶς fōre πληθ. futūros, - as, - a esse ἢ ἀπλῶς fōre ἔσεσθαι
5. Participium		
Praesens : (sens)	Futurum : futūrus, - a. - um	

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἢ μετοχῆ (sens), ἄχρηστος καθ' ἑαυτήν, εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρῶν καὶ absens ἀπῶν (§ 43, 2).

Γερούνδιον καὶ στυπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγιγνώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητικὴ φωνή

α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
-------------	-------------	-------------	-------------

1. Indicativus

Praesens	amō (ἐκ τοῦ a- dēlē - ō κατα- ma-o) ἀγαπῶ	στρέφω	lĕg-ō ἀνα- γινώσκω	audī-ō ἀκούω
	amā-s	delē-s	leg-ī-s	audī-s
	amā-t	delē-t	leg-ī-t	audī-t
	amā-mūs	delē-mus	leg-ī-mus	audī-mus
	amā-tīs	delē-tis	leg-ī-tis	audī-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
I m p e r f e c t u m	āmā-bǎ-m ἡγά- πων	dēlē-bǎm κατέ- στρεφον	lēg-ē-bǎm ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bǎm ἤκουον
	amā-bā-s	delē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	amā-bǎ-t	delē-bǎt	leg-e-bǎt	audi-e-bǎt
	amā-bā-mus	delē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	amā-bā-tis	delē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	amā-ba-nt	delē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
F u t u r u m	āmā-bō θὰ ἀγα- πήσω	dēlē-bō θὰ κα- ταστρέψω	lēg-ām θὰ ἀνα- γνώσω	audi-ām θὰ ἀκούσω
	amā-bīs	delē-bīs	leg-ēs	audi-ēs
	amā-bīt	delē-bīt	leg-ēt	audi-ēt
	amā-bīmus	delē-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bītis	delē-bītis	leg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	delē-bunt	leg-ent	audi-ent
P e r f e c t u m	āmā-v-ī ἔχω ἀγα- πήσει ἢ ἡγάπησα	dēlē-v-ī ἔχω κα- ταστρέψει ἢ κατέ- στρεψα	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνέ- γνώσα	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- σα
	amav-īstī	delev-īstī	leg-īstī	audiv-īstī
	amav-īt	delev-īt ψα	leg-īt	audiv-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audiv-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audiv-īstis
	amav-ērunt ἢ	delev-ērunt ἢ	leg-ērunt ἢ	audiv-ērunt ἢ
amav-ēre	delev-ēre	leg-ēre	audiv-ēre	
P l u s q u a m p e r f e c t u m	āmāv-ērām εἶ- χον ἀγαπήσει	dēlēv-ērām εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērām εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērām εἶ- χον ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audiv-erās
	amav-erǎt	delev-erǎt	leg-erǎt	audiv-erǎt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audiv-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
	amav-ērant	delev-ērant	leg-ērant	audiv-ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θά εἰ- χω ἀγαπήσει	dēlev-ērō θά εἰ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θά εἰ- χω ἀναγνώσει	audi-v-ērō θά έχω ἀκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērīnt	delev-ērīnt	leg-ērīnt	audiv-ērīnt

2. Coniunctivus

Praesens	ām-ēm (έκ τοῦ a- ma-em) νά ἀγαπῶ	dēle-ām νά κα- ταστρέφω	lēg-ām νά ἀ- ναγινώσκω	audi-ām νά ἀκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant	
Imperfectum	āmā-rēm νά ἡ- γάπων	dēlē-rēm νά κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νά ἀνεγίνωσκον	audi-ī-rēm νά ἤκουον
	ama-rēs	delē-rēs	leg-e-rēs	audi-rēs
	ama-rēt	dele-rēt	leg-e-rēt	audi-rēt
	ama-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
	ama-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
ama-rent	dele-rent	leg-ē-rent	audi-ī-rent	
Futurum	āmātūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a -um sim	lectūrus, -a, -um sim	auditūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	āmātūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, -ae, -a simus	auditūri, -ae -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	āma-v-ērīm (ἐάν) ἀγαπήσω	dēlev-ērīm (ἐάν) καταστρέψω	lēg-ērīm (ἐάν) ἀναγνώσω (ἐάν)	audī-v-ērīm ἀκούσω
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint
	Plusquamperfectum	āma-v-issēm (ἐάν) εἶχον ἀγαπήσει	dēlev-issēm (ἐάν) εἶχον καταστρέψει	lēg-issēm (ἐάν) εἶχον ἀναγνώσει
amav-issēs		delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
amav-issēt		delev-issēt	leg-issēt	audib-issēt
amav-issēmus		delev-issēmus	leg-issēmus	audiv-issēmus
amav-issētis		delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
amav-issent		delev-issent	leg-issent	audiv-issent
Futu- rum exac- tum		Ἐλλείπει		
3. Imperativus				
Praesens	Sing. 2. āmā ἀγάπα	dēlē κατάστρε- ψε	lēg-e ἀναγί- νωσθε	audī ἄκουε
	Plur. 2. amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
Futu- rum	Sing. 2. āmā-tō ἀγάπησαν	dēlē-tō κατά- στρέψον	lēg-ī-tō ἀνάγνωσον	audī-tō ἄκουσον
	3. amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2. amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
	3. amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re	dēlē-re	lēg-ē-re	audī-re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse amatūros, -as, -a esse ἀγαπήσειν	dēletūrum, -am, -um esse deletūros, -as, -a esse καταστρέψειν	lectūrum, -am, -um esse lectūros, -as -a esse ἀναγνώσειν	audītūrum, -am, -um esse auditūros, -as, -a esse ἀκούσειν
	āmav-isse	dēlev-isse	lēg-isse	audiv-isse
Perfectum	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκούσαι
	5. Gerundium			
	Gen. āman-ndi τοῦ ἀγαπᾶν	dēle-ndī τοῦ καταστρέφειν	lēg-e-ndī τοῦ ἀναγινώσκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν
	Dat. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō
	Acc. ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
	Abl. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō
6. Supinum				
	Acc. āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um
	Abl. amāt-ū	delēt-ū	lēt-ū	audīt-ū
7. Participium				
Praesens	amā-ns ama-ntis ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	delē-ns dele-ntis καταστρέφων, -ουσα, -ον	leg-ē-ns leg-e-ntis ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	audi-ē-ns audi-e-ntis ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus, -ūra, -ūrum	delet-ūrus, -ūra, -ūrum	lectū-rus, -ūra, -ūrum	audit-ūrus -ūra, -ūrum
	ἀγαπήσω, -ουσα, -ον	καταστρέψω, -ουσα, -ον	ἀναγνώσομενος -μένη, -μενον	ἀκουσόμενος, -μένη, -μενον

2. Μέση (ἢ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
--	-------------	-------------	-------------	-------------

1. Indicativus

Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμαι	dēle-ōr κατα- στρέφομαι	lēg-ōr ἀνα- γνώσκομαι	audi-ōr ἀκού- ομαι
	amā-ris (ῆ-re)	delē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ris (ῆ-re)
	amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audi-tur
	amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audi-mur
	amā-mīnī	delē-mīnī	leg-ī-minī	audi-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur

Imperfectum	āmā-bār ἡγαπώ- μεν	dēlē-bār κατα- στρεφόμεν	lēg-ē-bār ἀ- ναγνώσκομεν	audi-ē-bār ἠκουό- μεν
	ama-bā-ris (ῆ-re)	dele-bā-ris (ῆ-re)	leg-e-bā-ris (ῆ-re)	audi-e-bā-ris (ῆ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur

Futurum	āmā-bōr θὰ ἀγαπηθῶ	dēlē-bōr θὰ κα- ταστραφῶ	lēg-ār θὰ ἀνα- γνωσθῶ	audi-ār θὰ ἀ- κουσθῶ
	ama-bē-ris (ῆ-re)	dele-bē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ē-ris (ῆ-re)
	ama-bītur	dele-bītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
P e r f e c t u m	amātus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἠγαπήθην	delētus, -a, -um sum, es, est ἔχω καταστραφῆ ἢ κατεστράφη	lētus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀναγνωσθῆ ἢ ἀνεγνώσθην	audītus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀκουσθῆ ἢ ἠκούσθην
	amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
P l u s q u a m p e r f e c t u m	amatus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀγα- πηθῆ	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀναγνωσθῆ	auditus, a, -um, eram, eras erat εἶχον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a eram, eratis erant	delētī, -ae, -a eram, eratis erant	lectī, -ae, -a eram, era- tis, erant	audītī, -ae, -a eram, era- tis, erant
F u t u r u m e x a c t u m	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στραφῆ	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνωσθῆ	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθῆ
	amati, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deleti, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lecti, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt
2. C o n j u n c t i v u s				
P r a e s e n s	āmēr- (ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι	dēlē-ār νὰ κατα- στρέφωμαι	lēg-ār νὰ ἀνα- γινώσκωμαι	audi-ār νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ἦ-re)	dele-ā-ris (ἦ-re)	leg-aris (ἦ-re)	audi-āris (ἦ-re)
	amē-tur	dele-ātur	leg-ātur	audi-ātur
	amē-mur	dele-āmur	leg-āmur	audi-āmur
	amē-mīnī	dele-amīnī	leg-āmīnī	audi-āmīnī
ame-ntur	dele-antur	leg-antur	audi-antur	

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-rēr <i>νά ἡγα- πώμην</i>	dēlē-rer <i>νά κα- τεστρεφόμεν</i>	lēg-ě-rēr <i>νά ἀνεγινωσκόμεν</i>	audī-rēr <i>νά ἡ- κούομεν</i>
	ama-rēris (ἡ-re)	dele-rēris (ἡ-re)	leg-e-rēris (ἡ-re)	audi-rēris (ἡ-re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī
ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur	
Perfectum	amatus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)	deletus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)	lectus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)	auditus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)
	ἔχω ἀγαπηθῆ ἡ ἀγαπηθῶ	ἔχω καταστραφῆ ἡ καταστραφῶ	ἔχω ἀνά- (ἐάν) ἔχω ἀ- γνωσθῆ ἡ ἀνα- γνωσθῶ	κουσθῆ ἡ ἀ- κουσθῶ
	amtī, -ae, -a simus, sitis, sint	deletī, -ae, -a simus, sitis, sint	lectī, -ae, -a simus, sitis, sint	auditī, -ae, -a simus, sitis, sint
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀνα- γνωσθῆ	auditus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	auditī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent
Futurum exactum	Ἐ λ λ ε ί π ε ι			

3. Imperativus

Praesens	sing. 2. āmā-re <i>νά ἀγαπᾶσαι</i>	dēlē-re <i>νά κατα- στρέφεισαι</i>	lēg-ě-re <i>νά ἀναγιγνώσκεισαι</i>	audī-re <i>νά ἀκούεισαι</i>
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-mīnī	audi-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing.2. amā-tor νὰ ἀγαπᾷσαι	delē-tor νὰ κx- ταστρέφῃσαι	leg-ī-tor νὰ ἀναγιγνώσκῃσαι	audī-tor νὰ κούῃσαι
	3. ama-tōr	dele-tor	leg-itor	audi-tor
	Plur.3.ama-ntor	dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

	amā-ri ἀγαπᾶσθαι	delē-rī καταστρέφῃσθαι	leg-ī ἀναγι- γνώσκῃσθαι	audī-rī ἀκούῃσθαι
Futurum	amātum īrī ἀγα- πηθῆσεσθαι	deletum īrī κx- ταστραφήσεσθαι	lectum īrī ἀναγνωσθή- σεσθαι	auditum īrī ἀκουσθήσε- σθαι
	Perfectum	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse
Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀγαπηθῆ-	deletum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ καταστραφῆ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
--	-------------	-------------	-------------	-------------

5. Participium

Perfectum	amātus, amāta amātum	delētus, delēta, lēctus, lēcta, delētum lēctum	audītus, audī- ta, audītum
	ἡγαπημένος ἡ ἀγαπηθείς	κατεστραμιμένος ἡ καταστραφείς ἡ ἀναγνωσθείς ἡ ἀκουσθείς	ἀνεγνωσμένος ἡ ἀκουσμένος

6. Gerundivum

	ama-ndus ama-nda ama-ndum	dele-ndus dele-nda dele-ndum	leg-e-ndus leg-e-nda leg-e-ndum	audi-e-ndus audi-e-nda audi-e-ndum
	ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, ἀκουστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

'Ενεργητικῆς φωνῆς

Μέσης φωνῆς

	'Οριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ.	'Οριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτικῆ
'Ενικός	1. -m ἢ —	-r
	2. -s (ὀριστικὴ πρkm. -sti)	— ἢ -to	-ris (ἢ-re)	-re ἢ -tor
	3. -t	-to	-tur	-tor
Πληθυντικός	1. -mus		-mur	
	2. -tis (ὀριστικὴ πρkm. -stris)	-t ἢ -tote	-mini	-mini
	3. nt (ὀριστικὴ πρkm. -runt ἢ-re)	-nto	-ntur	-ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὑρίσκειται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς ο προστιθεμένου ἐνός r, ἂν δὲ λήγῃ εἰς m τρεπομένου τοῦ m εἰς r, ὡς amo-amor, amabam-amabar, amabo-amabor, amem-amem, amarem-amarer κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (*amatum iri, deletum iri* κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίου (§ 75, 3) καὶ τοῦ *iri*, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *eo* = παθεῖν.

Ἀρχαικώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας *audībam, audības*, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος *audībo, audībis*, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος *amarīer, legīer* κλπ. (= *amari, legi*) γ') τοῦ γερονδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς - *undus*, ὡς *legundus, audiundus*, (= *legendus, audientus*).

Ἀποθετικά ῥήματα (*verba deponentia*)

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερας) διαθέσεως, ἧται ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν, μόνον τὴν μέσην φωνήν (διὸ λέγονται καὶ *media tantum* § 74, 2, β') ὡς *hortor* (προτρέπω) - *hortātus sum - hortātum-hortāti, vereor* (εὐλαβοῦμαι) - *verītus sum - verītum-verēri, loquor* (ὁμιλῶ) - *locūtus sum - locūtum-loqui, blandior* (κολακεύω) - *blandītus sum - blandītum - blandīri*.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπίον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούδιον.

F u t u r u m

	<i>hortor</i> πρβλ. <i>amor</i>	<i>vereor</i> πρβλ. <i>deleor</i>	<i>loquor</i> πρβλ. <i>legor</i>	<i>blandior</i> πρβλ. <i>audior</i>
C o n j u n c t i v u s	<i>hortatūrus,</i> -a, -um	<i>veritūrus,</i> -a, -um	<i>locutūrus,</i> -a, -um	<i>blanditūrus</i> -a, -um
	<i>sim, sis, sit</i>	<i>sim, sis, sit</i>	<i>sim, sis, sit</i>	<i>sim, sis, sit</i>
	<i>hortatūri,</i> -ae, -a	<i>veritūri,</i> -ae, -a	<i>locutūri,</i> -ae, -a	<i>blanditūri,</i> -ae, -a
	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>

Infinitivus	hortatūrum, -am, -um esse	veritūrum, -am, -um esse	locutūrum -am,-um esse	blanditūrum, -am, -um esse
	hortaturos, -as, -a esse	verituros, -as, -a esse	locuturos, -as, -a esse	blandituros -as, -a esse
Supinum	hortātum, -tū	verītum,-tū	locūtum,-tū	blandītum,-tū
Participium				
Praesens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiendo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiendo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφρατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum	ἐτόλμησα	ausum	audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρην	gavisum	gaudēre
soleo	συνηθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum	solēre
fido	πέποιθα	fisus sum	ἔσχον πεποιθήσην	fisum	fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confido πέποιθα, diffido δυσπιστῶ κλπ.

καὶ διὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοθηθικοῦ ῥήματος esse π.χ.

1) scripturus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἔμελλον γράφειν, scriptūrus ero, scriptūrus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδασκτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδασχθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδασχθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαὶ τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου με χαρακτηριστῆρα V πολλάκις ἀποβάλλουν τὸ V τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν **ve** ἢ **vi** ἀκολουθῆ εἰς τὴν κατάληξιν **r** ἢ **s**. Μετὰ δὲ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ V τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν *i - e*, συναϊροῦνται, ἦτοι (εἰς τὴν *α'* συζυγίαν) τὸ *a* + *i* εἰς *u*, (εἰς τὴν *β'*, συζυγίαν) τὸ *e* + *i* εἰς *e* καὶ (εἰς τὴν *δ'* συζυγίαν) τὸ *i* + *i* εἰς *i*. Δύνανται ὅμως τὰ δύο *i* νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, ama-v-i, amāverunt καὶ amarunt, amavistis καὶ amastis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele-v-i, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delēstis, κλπ.

audio, audi-v-i, audivisti καὶ audisti ἢ audiisti, audiverunt καὶ audierunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -*ivi* παρακειμένων δύναται νὰ ἐκπίπτῃ τὸ *v* καὶ εἰς τὸ *α'* καὶ *γ'* ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναϊροῦνται τὰ δύο *i*. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος eo πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανέρχομαι - (redīvi καὶ rediī - (redi-vit καὶ rediit, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - petivi καὶ petiī - (peti-vit καὶ petiit (6, 1, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς *γ'* συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς -**io** (ὅπως τὰ τῆς *δ'* συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

capio λαμβάνω	cēpi	captum	capēre
cupio ἐπιθυμῶ	cupīvi	cupitum	cupēre
facio ποιῶ	fēci	factum	facēre
fodio ὀρύσσω	fōdi	fossum	fodēre
fugio φεύγω	fūgi	(fugitum)	fugēre
iacio ῥίπτω	iēci	iactum	iacēre

lacio	ἐλάω			lacĕre
			(ἀρχαϊκὸν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐξέλω, elicui, elicĭtum, elicĕre)	
pario	γεννῶ	pepĕri	partum	parĕre
quatio	σεῖω	(quassi)	quassum	quatĕre
rapio	ἀρπάζω	rapui	raptum	rapĕre
sapio	ἔχω γεῦσιν, σωφρονῶ	(sapĭvi ἢ sapĭi)		
specio	θεῶμαι	spexi	spectum	specĕre
gradior	βλίνω	gressus sum	gressum	gradi
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum (mortuum)		mōri
patior	πάσχω	passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐνεστώτικοῦ θέματος ἰ ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο **i** τῆς καταλήξεως ἢ *er* ἢ τελικόν *e*. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ *lego* - *legor* (§ 78).

Ἐνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicativus

Praesens

capi-ō		capi-or	
cap-īs (ἐκ τοῦ capi-is)		cap-ĕris (ἐκ τοῦ capi-eris)	
cap-īt (ἐκ τοῦ capi-it)		cap-ĭtur (ἐκ τοῦ capi-itur)	
cap-ĭmus (ἐκ τοῦ capi-imus)		cap-ĭmur (ἐκ τοῦ capi-imur)	
cap-ĭtis (ἐκ τοῦ capi-itis)		capi-mĭni (ἐκ τοῦ capi-imini)	
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ĕbām,	capi-ebās,	capie-bāt	κλπ.
Futurum :	capi-am,	capi-es,	capi-et	κλπ.

2. Coniunctivus

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt	κλπ.
	capi-ār,	capi-āris,	capi-ātur	κλπ.

Imperfectum

cap-ĕrēm (ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ĕrēr (ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-erēs (ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-erĕris (ἐκ τοῦ capi-ereris)

cap-erēt	cap-erētur
cap-erēmus	cap-erēmur
cap-erētis	cap-eremīni
cap-erēt	cap-erentur

3. Imperatīvus

cap-e (ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ere (ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-ito (ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-itor (ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito	cap-itor
cap-ite	cap-imīni
cap-itōte	
capi-unto	capi-untor

4. Infinitīvus

cap-ere (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
---------------------------	----------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος *facio* τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως *e*, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: *fac* (ποιεῖ). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων *dico* (λέγω), *duco* (ἄγω), *fero* (φέρω): *dic*, *duc*, *fer*.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὁμως σύνθετα τοῦ *facio* (εἰς τὰ ὅποια τὸ *a* τοῦ θέματος τρέπεται εἰς *i*), σχηματίζουσι τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν *e*: *conficio* (κατασκευάζω) -*confice*, *perficio* (διαπράττω) -*per-fice*, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα.— Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστῶς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακειμένος καὶ τὸ σουπῖνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστῶτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (*tempora primitiva*), ὡς

<i>amo</i>	<i>amāvi</i>	<i>amātum</i>	<i>amāre</i>
<i>deleo</i>	<i>delēvi</i>	<i>delētum</i>	<i>delēre</i>
<i>lēgo</i>	<i>lēgi</i>	<i>lectum</i>	<i>legēre</i> κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώσας καὶ ὁ παρατατικὸς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικῆ, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερούνηδιον.

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama - er)—ama-bam, ama - bar, ama - rem, amarer—ama - bo, ama - bor, — ama, ama - to κλπ. — ama - re, ama - ri — ama - ns, ama - ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἤτοι ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντελικὸς εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav - ěrim, amav - ěram, amav - issem, amav - isse, amav - ěro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπῖνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μετὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μετὰ τὸ σουπῖνον) :

(θ. amat -) amāt - um, amāt - u — amat - ūrus, - a, - um — amāt - us, - a, - um — amatūrus sim, sis κλπ. — amatus -, a, - um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. — Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς (ῥ. θ. para -) paro (ἐκ τοῦ para - o) παρασκευάζω, parāvi, parātum, parāre:

(ῥ. θ. dele -) dele - o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre:

(ῥ. θ. lēg -) lēg - o ἀναγινώσκω, lēg - i, lectum, legēre:

(ῥ. θ. parti-) parti - o μερίζω, partīvi, partitum, partīre.

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπιρρυσμένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος ῥ ἢ e ἢ i , ὡς

α') (ῥ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre·

β') (ῥ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ῥ. θ. rap -) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84)·
(ῥ. θ. mor -) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἄλλὰ ἢ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80)·
2) διὰ προσφύματος συμφώνου n ἢ t ἢ se, ὡς

α') (ῥ. θ. cer-) cer- n-o κρίνω, crevi, cretum, cernēre, (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἰς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα n παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὡς
(ῥ. θ. tag-) ta-n-go ἅπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre·

(ῥ. θ. fud-) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον)·

β') (ῥ. θ. plec-) plect- o πλέκω, plexi (καὶ - xui), plexum, plectēre·

γ') (ῥ. θ. pa -) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὡς

(ῥ. θ. sene-) sene-sc-o γηρά-σκ-ω, senui, senescēre·

(ῥ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre·

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς

(ῥ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genui, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος v, ὡς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audīv-i, κλπ.

Πλείστον ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ νὰ λήγῃ εἰς -evi) λήγει εἰς -ui, ὡς habe-o ἔχω, hab - ui — mone-o παραίνω, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **μέ ἕκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος**, ἤτοι τοῦ **ǎ ἤ ῥ ῥ** εἰς **ē**, τοῦ **ĩ** εἰς **ĩ**, τοῦ **ũ** εἰς **ũ** καὶ τοῦ **ũ** εἰς **ũ**, ὡς

(ῥ. θ. āg-) ag-o ἄγω, ēg-i, actum, agēre

(ῥ. θ. lēg-) leg-o ἀναγινώσκω, lēg-i, lectum, legēre

(ῥ. θ. līqu-) linqu-o καταλείπω, līqu-i, (lictum), linquēre

(ῥ. θ. fōd-) fodio ὀρύσσω, fōd-i, fossum, fodēre (§ 84)

(ῥ. θ. fūg-) fugio φεύγω, fūg-i, fugitum, fugēre (§ 84)

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μέ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἤτοι τοῦ **ǎ** εἰς **ē ἤ ῥ** **ĩ** τοῦ **δὲ** **ae** εἰς **ĩ**, ὡς

(ῥ. θ. tend-) tendo τείνω, te-tend-i, tentum (ἤ tensum), tendēre (πρβλ. τείνω, τέ-τα-κα, κλπ.)

(ῥ. θ. pār-) pario γεννώ, pe-pēr-i (ἐκ τοῦ pe-pār-i), partum, parēre (μετοχῆ ἐνεργ. μέλλοντος paritūrus)

(ῥ. θ. cān-) cano ᾄδω, ce-cīn-i, canēre (σουπίνον, cantātum)

(ῥ. θ. cād-) cado πίπτω, ce-cīd-i, (cāsum), cadēre

(ῥ. θ. caed-) caedo κόπτω, πλήττω, ce-cīd-i, caesum, caedēre

(ῥ. θ. pose-) posco ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, po - pose - i (ἐκ τοῦ pe-pose-i), poscēre

(ῥ. θ. curr-) curro τρέχω, cu-curr-i, (ἐκ τοῦ ce-curr-i), cursum, currēre

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὡς (tendo, te - tendi), ἀλλὰ ex - tendo ἐκτείνω, extendi, extentum (ἤ extensum), ex - tendēre.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος **s**, ὡς

(ῥ. θ. carp-) carpo δρέπω, carp-s-i, carptum, carpēre (πρβλ. δρέπω—ἔδρεψα, ἐκ τοῦ ἔδρεπ-σ-α)

(ῥ. θ. dic-) dico λέγω, dixi (ἐκ τοῦ dic-s-i), dictum, dicēre (§ 84, Σημ.) (πρβλ. πλέκω—ἔπλεξα, ἐκ τοῦ ἔπλεκ-σ-α)

(ῥ. θ. lud-) ludo παίζω, lūsi (ἐκ τοῦ lud-si), lūsum, ludēre (πρβλ. κομίζω — ἐκόμισα, ἐκ τοῦ ἐκόμιδ-σ-α)

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος **t**, σπανιώτερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος **s**.

α') (ῥ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ῥ. θ. dele -) deleo, delēt-um, (ῥ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-tum· πρβλ. λέγω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ῥ. θ. audi -) audio, audīt-um κλπ.

β') (ῥ. θ. scand -) scando βαίνω, scandī, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre·

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων, τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπίνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, habuī, hab-ītum, habere· moneo παραινῶ, monui, monītum, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἐτέρου μόνον ἐκ τούτων ὅχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηρξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ῥ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre·

β') (ῥ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre·

(ῥ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·
horreo φρίττω, horrui, —, horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poseēre (§ 87, 2, β')·
disco μανθάνω, didāσκομαι, didīci, —, discēre·

β') ferio πλήττω, —, —, ferīre·
furo μαίνομαι, —, —, furēre·

4) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legēre)·

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.) auxili, auctum (γ' συζ.)
 πρβλ. flixi, flictum, τοῦ ῥ. fligo κτυπῶ, fligēre·

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.) πρβλ.

lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepitum (β'
 συζ.) πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre·

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.) rudīvi, (rudītum) (δ'
 συζ.) πρβλ. audīvi, audītum τοῦ ῥ. audio, audīre·

venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.) venī, ventum (γ' συζυγ.)
 πρβλ. legi, lectum τοῦ ῥ. lego, legēre.

4) Ἀρχετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων)
 θεμάτων, ὡς,

α') implicō ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicitum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·

iuvo ὠφελεῖ, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχὴ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsitum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre.

Σημείωσις 1. Τὰ σουπῖνα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum
 ἔχουν τὸ φωνῆεν τῆς παραληγοῦσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὡς

amo (amāre), amātum·

deleo (delēre), delētum·

tribuo (tribuēre), tribūtum. Ἄλλά :

do (δίδω), dēdi, dātum, dāre·

sero (σπείρω), sēvi, sātum, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω), rui (rūtum), ruēre.

Ἔσθαι δὲ σουπῖνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγοῦσης μακρόν
 μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγη εἰς -ivi, βραχὺ δὲ, ἂν ὁ παρακείμενος
 λήγη εἰς -ui ἢ -i, ὡς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, audītum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesitum. Ἄλλά :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetitum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habitum·

lambo (λείγω), lambēre, lambi, lambitum·

fugio (φεύγω) fugĕre, fūgi, (fugĭtum).

Πρὸς δὲ τούτοις :

cieo (πορεύομαι), cīvi, cĭtum, ciĕre

eo (πορεύομαι), īvi (ἢ ii, § 83 Σημ.), ĭtum, ĭre

lino (ἀλείφω), livi ἢ lĕvi, lĭtum, linĕre

sino (ἔω, ἀφῆνω), sīvi, sĭtum, sinĕre.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτηριστῆρα τοῦ θέματος (da, ἦτοι τὸ) **a** βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (= δίδεις) καὶ **da** (= δὸς) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

Ἔθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τονιστέοι εἰς τὴν προπαρὰλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (= δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὐχρηστον - do (βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώματα ῥήματα

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὅχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. **εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί**, κλπ.). Ταιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἑξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus	Indicativus	Coniunctivus	
Praesens	pos-sum	pos-sim	Imperfectum	pot-ĕram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sĭmus		pot-erāmus	possemus
	pot-estis	pos-sĭtis		pot-erātis	possetis
	pos-sunt	pos-sint		pot-ĕrant	possent
Futurum				pot-ero. pot-eris, pot-erit,	
				pot-erimus, pot-eritis, pot-ĕrunt	

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uĕrim	Plusquamperfectum	pot-uĕram	pot-uissē
	pot-uisti	pot-uēris		pot-uēras	pot-uisses
	pot-uuit	pot-uērit		pot-uērat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uērimus		pot-uēramus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-uēritis		pot-uēratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uērint		pot-uērant	pot-uissent
Futurum Exactum	pot-uĕro, pot-uēris, pot-uērit,				
	pot-uērimus, pot-uēritis, pot-uērint				
Infinitivus	Praesens		Perfectum		
	posse		pot - uisse		

Imperativus ἑλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. ēdo (ἐσθίω), ēdi, ēsum, ēdĕre. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, lego), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τοῦ τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, αἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μέ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ ῥ. sum (§ 77), μετὰ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ e εἰς τοὺς τύπους τοῦ ῥ. edo εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Coniunctivus, Imperfectum
edo, ēdis ἢ ēs, ēdit ἢ ēst	edĕrem ἢ ēssem, ederes ἢ ēsses, ederet ἢ ēsset
edĭmus, edĭtis ἢ ēstis, edunt	ederemus ἢ ēssemus, ederetis ἢ ēssetis, ederent ἢ ēssent

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste — edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte
 Infinitivus, Praesens: edēre ἢ ēsse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. ēō (εἶμι, πορεύομαι), (īvi καὶ) īi, ītum, īre, (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικὰ θέματα, ἦτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ i ἔχει θέμα i. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἔμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλον ibo (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	ēō, īs, īt īmus, ītis, ēunt	ēam, eās, eat eāmus, eātis, eant
	ībām, ībās, ibāt ībāmus, ībātis, ibant	īrem, īrēs, iret irēmus, irētis, irent
Futurum	ībō, ībis, ībit ībīmus, ībītis, ibunt	ītūrus, -a, -um sim, sis, sit īturī, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(īvi) īi, īstī, īit īīmus, īstis, iērunt ἢ iēre	iērim, ieris, ierit iērimus, ieritis, ierint

Plusquam- perfectum	īcram, īcraſ κλπ.	īssēm, īssēs κλπ.
Futurum exactum	īcero, īceris, ierit κλπ.	
Imperativus : ī, īte — īto, īto — ītōte, euntō		
Infinitivus	Praesens :	īre
	Perfectum :	isse
	Futurum :	itūrum, ituram, iturum esse κλπ.
Participium	Praesens :	īcens, gen. icentis, dat. icenti κλπ.
	Futurum :	itūrus, itūra, iturum
Supinum : itum, itū (§ 89, 4, Σημ. 1)		
Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.		

Τοῦ ῥήματος eo (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : itur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ibatur, ibitur, itum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφατον iri, (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημειώσεις. Ὅμοιος κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ eo, ὡς ab - eo ἀπέρχομαι, ad - eo προσέρχομαι, ex - eo ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρες τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω - adeor (προσβάλλομαι), adiris, aditur, adimur, adimini, adeuntur. Perf. adibar, adibaris κλπ. Fut. adibor, adibēris, adibitur κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ eo, ἦτοι τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi - eo = περιέρχομαι, κυκλῶ), ambivi, ambitum, ambire, κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. quēo (δύναμαι) (quīvi καὶ quīi, quītum), quīre — nequeo (οὐ δύναμαι), nequīvi, nequīre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ εο (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant κλπ.—nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivit κλπ.

95. volo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nolo, ἐκ τοῦ ne — volo, non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo, ἐκ τοῦ magis volo) μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, mālle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	malō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velīt	nōlit	malit
volūmus	nolūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōllem	māllem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbās	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	mālām			
vōlēs	nōlēs	mālēs		Ἐλλείπει	
volēt	nolēt	malēt			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūī	nōlūī	mālūī	vōluērim	nōluērim	māluērim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

völučram nölučram	mälučram völuissem nöluissem	mäluissem
	κλπ.	κλπ.

Futūrum exactum

völučrō	nölučrō	mälučrō κλπ.	ἐλλείπει
---------	---------	--------------	----------

Imperatīvus τοῦ nolo : nölī, nölīte - nölītō, nölītō, nölītōte, nölunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : velle, nolle, malle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupīēns (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invītus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἄντὶ τοῦ visne ? (= ἦ βούλει ;) θέλεις ; λέγεται vin ? Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fēro (φέρω), tūl - i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι πάσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος i πρὸ τοῦ s καὶ τοῦ t τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ē, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fērō, fers, fert

fērīmus, fērtis, fērunt

feror, ferris, fertur

fērīmur κλπ.

C o n i u n c t i v u s

Praesens

fērām, ferās κλπ.

ferar, ferāris, κλπ.

Imperfectum

ferrem, ferrēs, ferret

ferrer, ferrēris, ferretur

ferremus κλπ.

ferrēmur κλπ.

I m p e r a t i v u s

fēr, fērtē (§ 84 Σημ.)

ferre, ferimini

fertō, fertō - fertote, feruntō

fertor, fertor - feruntor

I n f i n i t i v u s

ferre

ferrī

Πάντες οί ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τήν γ' συζυγίαν (fērēbam, fērēbar, fēram, ferēs, κλπ., ferar, ferēris, κλπ.).

97. fīo (γίγνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus, μέ τήν ὁποίαν σχηματίζονται οί συντελικοί χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιούμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καί τὸ fīo ὡς παθητικόν τοῦ facio (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τήν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ καί τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται κατὰ τήν γ' συζυγίαν.

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	fīō, fīs, fīt	fiām, fiās, fīat
	(fīmus, fītis), fīunt	fīamus κλπ., ὁμαλῶς

Imperfectum	fīebam, fiēbas κλπ., ὁμκλῶς	fiērem, fiēres, fieret
		fieremus, fieretis, fierent
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus κλπ., ὁμκλῶς	

Imperativus : fī, fiēte.

Infinitivus, Praesens : fiēri, Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, facienda, faciendum.

Σημείωσις. Τὸ i τοῦ θέματος fi - εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατατικού τῆς ὑποτακτικῆς fierem, fieres, κλπ.

Ἑλλειπτικά ῥήματα

98. Ἑλλειπτικά ῥήματα (verba defectiva) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα meminī (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odī (μισῶ) καὶ coepī (ἤρξαμην, ἤρμισα), παρακειμένοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατακτικῆς (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμίσησα), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμκλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', lēgi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικῆς καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν meminī ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odī καὶ coepī καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ coepī καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : mementō (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse

coepisse

Fut. — osūrum, -am, -um esse

coeptūrum, -am, -um esse

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοιχῶν χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incēpi, inceptum) incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικῶν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλὰ : mons **monēri** coepit.

Μετοχὴ παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίχ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμί) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους :

Praesens	Indicativus		Coniunctivus			
	aiō	ais	ἄit	—	aias	aiat
	—	—	āiunt	—	—	aiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὀμαλῶς καὶ ἀρχ. aiābam, aiābas, κλπ.

Perfectum : (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus : (ἄi).

Participium : aiens.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Συνήθως λέγεται aiñ ? ἀντὶ ais - ne ? (λέγεις ; νομίζεις ;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους :

Indicativus, Praesens : inquam, inquis, inquit, (inquitimus, inquitis), inquitunt. Imperfectum : inquitēbat. Futurum : inquitēs, inquiet. Perfectum : (inquit), inquisti, inquit, (inquitimus).

Imperativus : (inque, inquitō). Participium : inquiens.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille « Pater, **inquit**, precor ut... » Τότε ἐκεῖνος « Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά... » (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἡμί).

γ') Τοῦ *quaeso* (παρακαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (παρακαλοῦμεν). Χρῆσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικῆν, πρὸς μετριασμὸν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς : *dic mihi, quaeso, εἰπέ μοι, παρακαλῶν* (πρβλ. *Κάθισε, παρακαλῶ, ἐδῶ*).

δ') *for* (φημί, λέγω), *fātus sum, fāri* (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fando* ἐκ τοῦ γερουνδίου (εἰς τὴν φράσιν *fando audire* = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκούης) καὶ ὁ τύπος *fanda* ἐκ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν *fanda atque nefanda* = ῥητὰ καὶ ἀπόρητα, § 75, 4 καὶ 5). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὅμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς *adfari* προσαγορεύειν, *praefari* προλέγειν, κλπ.), ἤτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fabor, fabēris, fabitur*, κλπ.), τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fatus sum, fatus sim, fatus eram, fatus essem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι :

Indic., Praes. fatur, fantur. Indic., Imperf. fabar, fabantur. Coniunct., Imperf. (prae) fārer, farēris, κλπ. Imperativus : fare. Infinitivus : fari (καὶ farier, § 79, Σημ. 2). Supinum : fatu. Participium : fans. Gerundium : fando. Gerundivum : fandus, -a, -um.

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου
āvē (ἤ *have*) *χαῖρε, avēto - avēte, ἀπρφ. avēre*
salve χαῖρε, ὑγίαινε, salvēto - salvēte, ἀπρφ. salvēre
cēdo δός, εἰπέ, πληθ. cētte (πρβλ. *νά - νάτε*).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἑλλειπτικά ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent, ἀπρφ. fore, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὠρισμένων τύπων τοῦ ῥ. esse* (§ 77).

Ἐπίσημα ῥήματα (Verba impersonalia)

99. Ἐπίσημα ῥήματα, ἤτοι ῥήματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκειμένου, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικὸν τι φαινόμενον, ὡς *dilucēscit, illucēscit* ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἢ ἡμέρα (φέγγει), *fulget* καὶ *fulgurat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ῥήματα οἷα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῆ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῆ ἀντίληψις, ἐκφέρονται μὲ ὑποκειμένον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς Juppiter tonat ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν : Jove fulgurante τοῦ Διὸς ἀστράπτοντος.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς
debet πρέπει, decuit - decēre

libet ἀρέσκει, libuit καὶ libitum est, libēre

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), licuit καὶ licitum est, licēre

oportet δεῖ, χρῆ, oportuit, oportēre

puget (me) αἰδοῦμαι, puduit καὶ puditum est, pudēre.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς pudeat te αἰδέσθητι (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος licere ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς licēto (ἔξεστο).

Ἐπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὕτη λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς licens ἐλεύθερος, ἀκόλυτος, pudens αἰδέμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, I, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(vivo ζῶ), vivitur ζῆ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. vivi

(curro τρέχω), curritur δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπρμφ. curri (βλ. καὶ eo, itur, itum est, iri, § 93)

(canto ᾄδω), cantatur ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφορῶν προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαιτέρων τινὰ σημασίαν, ὡς

(ac - cido προσπίπτω, - cidi, - cidere), accidit συμβαίνει

(con - sto συνίσταμαι, - stiti, - are), constat ὁμολογεῖται

(expeditio ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - i, - itum, - ire), expedit ὠφελεῖ, συμφέρει

(inter - sum μεταξύ κεῖμαι, - fui, - esse), interest (ἐν)διαφέρει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ibī (βλ. § 64, α')

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις κλπ., (βλ. καὶ § 64, β').

3) **τροπικά**, ὡς sic, ita οὕτω, bene καλῶς, male κακῶς, libenter ἀσμένως, celeriter ταχέως, κλπ.

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἱκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαξ, bis δις κλπ. (βλ. § 66)

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**, ὡς nae ναι, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἰφνης (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. subitus), raro σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. rarus) κλπ. — age ἄγε, ibi (ἐμπρός).

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθύς, incassum (ἢ in cassum) μάτην, imprimis, (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtaxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denūo (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodiē (ἐκ τοῦ hoc die) σήμερον, scilicet (ἐκ τοῦ scire licet) δηλονότι, δηλαδὴ, κλπ. (βλ. καὶ § 53 - 54).

2. Προθέσεις (Praepositiones)

102. Προθέσεις ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖσται ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαί δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρά — circa, circum περί, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρό, διὰ — penes παρά, ἐπί, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρά, ὑπέρ, πλὴν, prope παρά, ἐγγύς, propter παρά, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπὲρ — trans πέραν — ultra ὑπὲρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπὸ — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περὶ — ex, e ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέχρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἢ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56), καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς abs - condo ἀποκρύπτω, abs - tineo ἀπέχω), ἢ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Συκελίας· ἀλλὰ : ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἢ ἑ μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δῆλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δῆλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
(ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs - sups)
super (μετ' αἰτιατ.) ὑπὲρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περὶ.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς π.χ.

honōris causa τιμῆς ἕνεκεν.

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος.

virtūtis ergo δι' ἀρετήν.
instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως. — Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς *ad populum* πρὸς τὸν λαόν, *trans Tibērim* πέραν τοῦ Τιβέρεως, *in urbe* ἐν τῇ πόλει, κλπ. Ἄλλὰ

1) αἱ προθέσεις *causa, gratia, ergo* καὶ μάλιστα ἡ *tenuis* τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις *cum* συναπτομένη μετ' ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς *mēcum, tēcum, sēcum, nobīscum, vobīscum* (ἀντὶ *cum me, cum te*, κλπ. § 56)· οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *quōcum, quācum, quībuscum* (= *cum quo*, κλπ., βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μετὰ τῶν ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *paucos post annos* μετ' ὀλίγα ἔτη, *magno cum metu* μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς *quam ob rem* δι' ὃ (πρᾶγμα), *qua de causa* δι' ἣν αἰτίαν, κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις *contra, inter, propter* καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις *adversus, ante, circa, penes, sine, ultra*, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις *de* εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν *illud quo de agitur* (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Coniunctiōnes)

105. α') Σύνδεσμοι κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (*coni. copulatiuae*) : *et, que, atque* (ἤ *ac*), *etiam, quoque* καὶ — *neque* (ἤ *nec*) οὔτε — *et non* καὶ οὐ·

Σημείωσις. Ὅπως ὁ *que* (§ 8), οὕτω καὶ ὁ *quoque* πάντοτε ἐπιτάσσεται : *philosophi quoque* καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος *ac* οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ *c* ἢ *g* ἢ *h* ἢ *q*.

2) **διαζευκτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ —sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μὴν, ὅμως — attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ non modo ἢ non tantum)... sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ὅθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὐ ἔνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες καθ' ὑπόταξιν εἶναι

1) **εἰδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ὅχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μὴ, μὴ — neve (= et ne) καὶ μὴ, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : Iegem brevem esse oportet, **quo facillius** ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί** ἢ **ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μὴ·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν : **nunquam** tam male est Siculis, **quin** (= ut non) aliquid facēte et commōde dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοὶ, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστείως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλητικοί** (coni. voluntatiuae) : ut νά (μή δέν, § 189, 2) — ut non νά μή — ne νά μή, μή, (νά) — ne non μή δέν — quin (§ 194, 3), quom̄inus νά μή, (νά).

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δέν υπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ **βουλητικῶν προτάσεων**).

6) **ὑποθετικοί** (coni. conditionales) : si, εἰ, ἐάν — sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως — sinon εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν — nisi (ni) εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν, ἐκτός ἐάν — si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον — dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μή.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν : parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἐξίζουσι (τὰ ὄπλα =) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μή ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum spe **sinon bona, at aliqua tamen** vivimus μετ' ἐλπίδος ἂν μή ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοί ἢ παραχωρητικοί** (coni. concessivae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι — etiam si εἰ καὶ — καὶ εἰ, ἂν καὶ — καὶ ἂν — licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύναται καὶ νά ἐπιτάσσεται : fremant omnes **licet**, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅ,τι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοί ἢ συγκριτικοί** (coni. comparativae) : ut, uti, uti si ὡς, ὡσεὶ — sicut, sicuti, velut, veluti, velutis, quasi, tamquam, tamquam si (aeque ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὥσπερ, ὥσπερ εἶ, ὡσεὶ, ὥσπερ ἀνεῖ — quomodo, quemadmodum ὡς, ὥσπερ, ὅν τρόπον — quam ὅσον, ἢ.

9) **χρονικοί** (coni. temporales) : cum ὅτε, ὁπότε, ὁσάκις — ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφ' οὗ — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὗ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donec, quoad, quandiu, quatenus ἕως, μέχρι οὗ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθύς ὡς — ex quo (ἐξ οὗ), ἀφ' ὅτου — quotiens (quotienscumque) ὁσάκις — antequam, priusquam πρὶν, πρὶν ἢ.

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ σύγχρονου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ) :

10) **ἑρωτηματικοὶ** (coni. interrogatīvae) : ne ? (§ 8) ἤ ; ἄρα ; — nonne ? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num ? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum - an ? πότερον - ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νά μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num) χρησιμοποιοῦμένων καὶ εἰς ἐξηρητημένας καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρῆσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἤτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νά πληροφορηθῇ τι, τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc ? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ῥητορικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν: **nonne** dixisti hoc ? ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἐναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane = **val**) — **num** dixisti hoc ? μὴ εἶπες τοῦτο ; (Ἐναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — ὄχι.)

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiōnes)

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰού — ha ἄ, κλπ.
- 2) λύπης : vae οὐαί, οἶμοι — heu, eheu φεῦ — pro, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ.
- 3) ἀποστροφῆς ἢ ἀγῆδίας : pfui, fū ψῦ.
- 4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδοῦ, ἦν, ἦνί — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἄά, ἀτταταί, παπαί, κλπ.
- 5) ἐπευφημίας : eia, euge εἶα, εὔγε, κλπ.
- 6) κλητικά : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἥρώων (συνήθως συντετριμένα), ὡς pax σιωπῆ ! indignum αἰσχος ! — apage ἄπαγε ! hercules, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἑράκλειος — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἦ edēpol μὰ τὸ Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ.ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α΄. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg - s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς rex (reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγούμενην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικὸς, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γλώσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salus (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινώ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἢ καὶ περισσότεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικὴν γλώσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

(navi - s)	nav - ālis ναυτικός
(aestas, aestat - is)	aest - ivus θερινός, κλπ.
(pons, pont - is)	pont - i - cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit - is)	capit - ū - lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ῥήματα (verba derivata) Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐξ **ὀνομάτων** (verba denominatīva) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὡς

(arma, § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλιζέιν, (laus, laud - is) lau-dare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζέιν, (flos, flor - is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζέιν, (lenis) lenire πρᾶυνειν, (sitis) sitire διψᾶν, (saevus) saevire μαινέσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ, ὡς (durus) dures-cēre σκληροῦσθαι, (maturus) maturescēre πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ **ῥημάτων** (verba verbalia).

α') Ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ (verba incohatīva), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὡς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θ α μ ι σ τ ι κ ᾶ ἢ ἐ π ι τ α κ τ ι κ ᾶ (verba frequentatīva ἢ intensīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὡς (cano, cant - um) cant - are ᾄδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἦτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικά ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itare, ὡς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾶν, (volo, vol - atum) volūtare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um, haerere) haes - itāre ὀκνεῖν, (ag - o, § 87, 2, α'), ag - itare ἐλαύνειν.

γ') Ἐ φ ε τ ι κ ᾶ (verba desideratīva), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὡς (edo, es - um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾶν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ - ω, τυραννησ - εἶω).

δ') Ὑ π ο κ ο ρ ι σ τ ι κ ᾶ (verba deminutīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς - illo, ὡς (canto) can - illo ὑπάδφ,

τερετίζω, (sorbeo) sorb - illo ύποπίνω, ροφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. Παράγωγα ούσιαστικά (substantīva derivāta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) με κατάληξιν - or εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or ἐραστής, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω—πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς -tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. tricis), ὡς (vincere, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ. § 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος με κατάληξιν - or, - us, - ium, -ēla εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, ὡς (am - are) am - or ἔρω, (dolēre) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us καλλωπισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98,1) od - ium μῦσος, (quer - i, § 80) quer - ēla μέμφις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστάσια.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου με κατάληξιν - io, - us (δ' κλίσεως), - ūra εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act - um) act - io πρᾶξις, (venare, venat - um) venat - io θήρ, (movere, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs - us δρόμος (τρέξιμο), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere, cult - um) cul - tūra θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusatum) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος με κατάληξιν - men, - mentum, - ūlum, - būlum, - cūlum, - erum, - trum εἰς δῆλωσιν μέσου τινός ἢ ὀργάνου ἢ πόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἶλημα, (al - ere) ali - mentum τροφή, (vinc - ire) vinc - ūlum δεσμός, (pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora - culum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā - trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐ ιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Με κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δῆλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

ἔχοντος σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὁδίτης, ὄδοιπόρος, (ianua) ian - ūtor θυρωρός, (funda) fund - ūtor σφενδονήτης. (Πρβλ. § 111, 1; α').

β') Μὲ κατάληξιν - arium, - ētum, - ile, εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλά ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (co - lumba) columb - arium περιστερῶν, (oliva) oliv - ētum ἐλαιῶν, (bos, bov - is) bov - ile βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ina (- trina), εἰς δῆλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἀσκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - īna ἱατρική, (doctor) doctr - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ opific - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ium (- itium), εἰς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collēga) colle - gium ἑταιρεία, (servus) serv - itium δουλεία, οἱ δούλοι.

ε') Μὲ τὰς κατάληξεις - lus, - la, - lum, (- ūlus - ūla, - ūlum, - ūlus, - ūla, ūlum, - cūlus, cūla, - cūlum καὶ σπανιώτερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλιάριον, (lapis) lapil - lus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ūlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel - lum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ūla μικρὸς δρυμῶν, (filius) fili - ūlus υἱόσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ūla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - cūlus μῦδιον, (opus) opus - culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγραμμάτιον, κωδῖκελλος, (signum) sig - illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη—cist - ūla μικρὰ κίστη—cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. πίναξ—πινακ - ἰς—πινακ - ἴδιον, καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ - οῦλι — σακκουλ - άκι).

ζ') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων π α τ ρ ω ν υ μ ι κ ἄ μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας) κατάληξεις - ides ἢ - ides, - ādes, - iades, (ἀρσενικά) καὶ - as, - is, - ēis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priamī - des Πριαμίδης, (Atreus) Atr - īdes Ἀτρείδης, (Aeneas) Aene - ādes Αἰνεΐδης, (Telamon) Telamon - iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantāl - is Τανταλῆς, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-ēis Νηρηΐς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - ūdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιάδης.

3) Ἐξ ἐπιθέτων ἀφηρημένα οὐσιαστικά εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων - ia, - itia, ἤ - ties (ἐκλίσεως), - tas, - ūtas, - tūdo, - itūdo καὶ σπανίως - monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan - ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ūties νωθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tūdo ἰσχύς, (longus) long - itūdo μακρότης, (acer) acr - i - monia δριμύτης, (castis) cast - i - monia ἀγνότης.

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (adiectīva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ') :

α') Μὲ κατάληξιν - ūdus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντομον ιδιότητα, ὡς (valēre) val - ūdus εὐρωστος, (calere) cal - ūdus θερμός.

β') Μὲ κατάληξιν - ūlis, - bīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντομον, ὡς (docere) doc - ūlis εὐδίδακτος, (placare) placa - bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - bīlis κινήτος, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατάληξιν - ax, - ūlus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντομον ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud - ax τολμητίας, (loqui) loqu - ax λάλος, (credere) cred - ūlus εὐπιστος, (queri) quer - ūlus μεμφίμοιρος.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ οὐσιαστικῶν (adiectīva denominatīva) :

α') Μὲ κατάληξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - ūlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - ūnus), - ensis, - ūnus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνοντομον ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel -

lum) bell - ἴεος πολεμικός, (orator) orator - ἴεος ῥητορικός, (pater) patr - ἴεος πατριικός, (tribunus) tribun - ἴεος δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - ἴεος ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - ἴεος τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητριικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - ἴεος ἵππειος, (forum) for - ensis ἀγοραῖος, (tempestas) tempest - ἴεος ἐγκαιρος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἔθνικῶν ὀνομάτων (μὲ τὰς καταλήξεις - ἴεος, - ἴεος), ὡς (Gallus) Gall - ἴεος, (Thrac) Thrac - ἴεος, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μὲ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - ἴεος, - ἴεος), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - ἴεος, (Caesar) Caesar - ἴεος, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μὲ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - ἴεος, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - atis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusculum) Tuscul - ānus, (Ameria) Amer - ἴεος, (Cannae) Cannensis, (Sicilia) Sicili - ensis, (Arpinum) Arpīn - as (26, 4, Β', β').

β') Μὲ κατάληξιν - tus (- ātus, - ἴεος, - ἴεος), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā - tus πτερωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavus) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ἴεος ὠτίεις, (cornu) cornū - tus κερασφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθατός, σπιρουᾶτος, κ.τ.τ.).

γ') Μὲ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbūla) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μὲ κατάληξιν - ēus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ēus ἐρεοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectīva deminutīva) καὶ σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικκύλος (μικρούλης, μικρούτικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - eulus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτικος). (Πρβλ. § 114, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectīva adverbialia) :

α') Τ ο π ι κ ῶ ν, μὲ κατάληξιν - ἴεος, ὡς (ante) ant - ἴεος πρόσθιος, (post) post - ἴεος ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, -īnus, -tīnus, (ἢ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repente) repent-īnus αἰφνίδιος, (eras) eras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἢ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi πρβλ. § 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθесινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) **τροπικά** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν -ītus, εἰς δὴλωσιν τοῦ π ὀ θ ε ν ; ἢ τοῦ ἀπὸ π ὀ τ ε ; (caelum) cael - ĩtus οὐρανόθεν, (fundus) fund - ĩtus θεμελιόθεν, (radex, -dicis) radie-ĩtus ριζόθεν, (divinus) divin - ĩtus θεόθεν, (antiquus) antiqu-itus ἀρχαίοθεν.

2) **τροπικά α')** ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν -ē, ὡς (iucundus) iucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accu-ratus) accurat-ē ἐπιμελῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus, ἀρχῆθεν benus) benē καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακῶς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἢ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent -is) prudent -er συνेतῶς, (audax, audacis) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felic-is) felic-īter εὐτυχῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικά ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun - is) impun - e ἀτιμωρητί, (largus) larg - e καὶ largiter δαψιλῶς, (humanus) human - e καὶ humahiter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν -im, ὡς (nominare-nominat-um) nominātim ὀνομαστί, (rapēre, raptum) rapt-im ἀρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-ātim βαθμηδόν, (grex, gregis) greg-ātim ἀγγεληδόν, (vir) virī-tim κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū-tim κατὰ φυλάς.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. "Όπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἑκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἄκλιτον μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὀπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολυς, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per saepe) per-saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἄν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = ἀμφί, περί) : ambi-farius ἀμφίλογος, amb-ēdo περιτρῶγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis- (= διὰ ἢ ἀ-, ἄν-) : dis-iungo διαζευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄνισος, dis-similis ἀνόμιος·

γ') τὸ in- (im-, ne-, ve- (= ἀ-, ἄν-)) : in-utilis ἀνωφελής, im-pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἀγνοῶ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων·

δ') τὸ por- (= πρὸ) : por-tendo προσημαίνω·

ε') τὸ red-, re- (= ὀπίσω, πάλιν, ἀνά) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανέρχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), re-fero ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed-, se- (= ἄνευ, διά, ἀπό) : sed-itio διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, sec-ēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis-)·

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), iusiurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ ius-iurandum), decemviri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-viri), benedico ἐπαινώ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώσοικος, πασί-γνωστος, κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξιαι σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς, ἤτοι com- (πρὸ χειλικῶν συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m (§ 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co- (πρὸς φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὡς (cum, bibo) com-bibo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com-mitto συμβάλλω, (cum, clamo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, trāho) con-trāho συσπῶ, (cum, ēo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαι (τινος). Ἄλλά : com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένου I ἢ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (con, loquor) col-lōquor συνδιαλέγομαι, (con, rumpo) cor-rumpo φθείρω. (Πρβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) affero, προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ob, capio) oceipio ἄρχομαι, (sub, cedo) suc - cedo ὑπέρχομαι, (ob, facio) officio βλέπω, (sub, facio) suf-ficio ὑποτίθημι, (ob, premo) opprīmo καταπιέζω, (sub, peto) sup - pēto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἢ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἷς τινα δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ ci, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἢ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὡς (sub, capio) sus-cīpio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βαστάζω, (sub, pendo) sus-pendo ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rideo),

Σημείωσις. Τὸ sus - τοῦτο προέρχεται ἐξ ἐτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἤτοι ἐκ τοῦ subs (πρβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἕτερος τύπος obs, ὅθεν ostendo δεικνύω (ἐκ τοῦ obs - tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in - τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν l, m, r, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licītus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-

mitto εισδέχομαι (in, memor), im-mēmōr ἀμνήμων, (in, rideo, ir-rideo σκώπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ η τοῦτων καὶ πρὸ χειλικῷ συμφάνου, ὡς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-rōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἄνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μὲ τὸ ἀρχικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ (dis, facilis) dif-ficīlis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχη καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διαρρέω (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-verto διαφέρω, (dis, spargo) di-sprego διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέχω. Ἄλλά (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3) Τὸ ρίζικόν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ἄ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἱ' ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῆται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἔρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ἄ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὡς (facio, § 84) perfīcio (διαπράττω), -fēcī, -fectum, -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -ripui, -reptum, -ripēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmi, -emptum, -imēre — (statuo) in-stituo (ιδρύω), -stitui, -stitūtum, -stituēre — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -tentum, tinēre. Οὕτω καί: (frango) con- (fringo τρίβω), -frēgi, -fractum, -fringēre — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγγυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἄπτομαι), -tīgi, -tactum, -tingēre — καί: - (premo) com-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἄλλά: (sacro) ob-sēcro (ἱκετεύω) — (scando) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdi, oc-cīsum, oc-cidēre — (re, quero) re-

quīro (ἀναζητῶ), re-quisivī, re-quisitum, re-quirēre, (inclaūdo) in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludēre.

Σημείωσις 1. Ἄρκετὰ ῥήματα καίπερ συντιθεμένα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ᾧ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ᾗgo ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστέλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνώ ex-igo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-capio προλαμβάνω (ante-cāpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θερίζω, pēto ὀρμῶ, sēro συνείρω, tēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (perlaedet me σικχαίνομαι, per-taesum est).

Τὸ δὲ ῥῆμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἰ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω· ἄλλα neg-lēgo ἀμελῶ, per-lēgo διαγιγνώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποια αἰ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς δεύτερα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif-ficilis, (arma) in-ermis ἄοπλος, (aequus) inīquus ἄνισος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα (verba composīta).** 1) ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥῆμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὅποιον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescēre, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calēre, facio) cale-facio θερμαίνω, (patēre, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedifi-cāvi, κλπ., (amplius, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') **Σύνθετα ουσιαστικά (substantīva composita).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artīfex (ἐκ τοῦ arti-fecis) τεχνίτης, (arma, gero) arm-ī-ger ὀπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') **Σύνθετα ἐπίθετα (adiectīva composita).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγάλωψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) misereō-cors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-finis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὁμόφρων, (in-ars) in-ers ἄτεχνος, (se-cura) secūr-us ἄφροντις, (in-arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πᾶν εὐτελής, prae-clārus πᾶν διανυγής, sub-crūdus ὠμός πως.

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

- ab-do** ἀποκρύπτω. Βλ. do.
- ab-icio** (πρόφ. ab-jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α').
Βλ. iacio.
- ab-oleo** ἀφανίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Ἐκ τούτου abolesco ἀφανίζομαι, -lēvi, lescēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ρίζ. ol-, πρβλ. ἀπ-όλ-λυμι).
- ac-cendo** ἀνάπτω, -cendī, -censum, -cendēre (ρίζ. cand-, βλ. candeo, § 115, 3, α').
- ac-cerso**. Βλ. ar-cesso.
- ac-cīdo** προσπίπτω, -cīdi, -cidēre, § 89, 2 καὶ § 100, 2 (ad + cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.
- ac-cīdo** ἐπιτέμνω, (ad + caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.
- ac-cio** προσκαλῶ, -cire (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cio, § 89, 4, Σημ. 1.
- ac-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbēre (ad + cumbo, δ ἄχρηστον· ρίζ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').
- aceo** δξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου acesco δξώδης γίγνομαι, -cui, -cescēre, § 110, 2, α'.
- aeuo** δξύνω. Ὡς τὸ tribuo.
- ad-eo**, § 93, Σημ.
- ad-īmo** ἀφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').
- ad-īpīscor** καταπράττω, -ēptus sum, -ipisci, § 80.
- ad-oleo** θυμῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου adolesco ἀναφλέγομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.
- ad-olesco** καὶ **ad-ulesco** ἀξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (ρίζ. ol-, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).
- ad-orior** προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior·).
Βλ. καὶ orior.
- ad-sentior**. Βλ. assentior, § 81, 2.
- a-gnosco** ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnoscēre. Βλ. nosco.
- ago**, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- aiο**, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥίγω, alsi (ἐκ τοῦ alg-si), algere, § 89, 2. Ἐκ τούτου algesco
ψύχομαι, alsi, algescere, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλω, δελσάζω, -lēcī, -lectum, -licere (ad + lacio, § 84
καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὐξάνω, alui, alitum καὶ altum, alere. Παθ. μτγ. altus.
καὶ alitus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicui καὶ amixi), amictum, amicire (ἐκ τοῦ
ambi + iacio, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plēxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (ambi +
plector, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, angere, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. verto.
- apērio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέσει
-ipiscor, -eptus sum, κλπ., § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pūli, -pulsum, -pellere. Βλ. pello. (Διακριτέον
apel-lo, āvi, ātum, āre καλῶ).
- arceo** εἴργω, ἀρκέω, arcui, arcere. Ἐν συνθέσει -erceo, -ercui,
(-ercitum), -ercere, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ ac-cerso προσκαλῶ -cessivi, cessitum, -cessere, 89, 3.
- ardeo** καίομαι, arsi, (arsum), ardere, § 90, 3. Μτγ. μέλλ. arsurus.
Ἐκ τούτου ardesco ἀναλάμπω, arsi, ardescere, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτγ. μελ. arguiturus.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, -sensus sum, -sentiri, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, abs-tūli, ab-latum, au-ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, fūgi, -fugere, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.

bibo πίνω, bibi, bibere, (σουπῖνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ hau-
rire), § 89, 3, α'.

- cado** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, -lui, -lĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *calesco*, § 86, 2 γ'
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *candesco*
λευκαίνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολιός είμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *canesco* πολιός
γίγνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** άδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cĭno, -cĭnui, (-centum), cĭ-
nĕre, ως con-cĭno, prae-cĭno προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, άρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cipio, -cĕpi, -ceptum, -cipĕre,
§ 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** ούκ έχω, carui, (carĭtum), carĕre. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, cavi, cautum, cavĕre, § 115, 3, Σημ. 1.
- cĕdo** βαδίζω, cessi, cessum, cedĕre.
- censeo** τιμώμαι, νομίζω, censui, censum, censĕre.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cĕo** κινώ, § 89, 4. Σημ. 1 (και cio, cire, § 89, 2). Τò σουπĕνον και
ή μετοχή τού παθητικού παρακειμένου εις τò σύνθετον acci(e)o
έχουν τò i μακρόν : accĭtum, accĭtus. Εις τὰ άλλα σύνθετα τò i
τούτο διαφορεΐται, ως ex-cĭtus και ex-cĭtus, con-cĭtus και con-
cĭtus, in-cĭtus.
- cingo** ζώννωμι, cĭnxi, cĭnetum, cĭngĕre.
- circum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dĕtum, -dĕre, § 89, 4, Σημ. 1
και 2.
- circum-sisto** περικυκλώ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. *sisto*.
- circum-sto** περίσταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. *sto*.
- clareo** φανερός είμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *claresco* άναφαί-
νομαι, -rui, rescĕre, § 110, 2, α'.
- claudo** κλείω, clausi, clausum, claudĕre, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει
-clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συνζυζάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Παθ. μτχ.
coalĭtus. (Έκ τού άχρήστου *alesco*, ά έκ τού *alo*).
- no** συναγοράζω. Βλ. *emo* και § 115, 1.

eo-eo συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.

eoepi ήρξάμην, § 98, 1 και Σημ.

eo-ereeo περιείργω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.

eo-gnoseo γινώσκω, -gnōvi, -gnitum, -gnosēre. Βλ. nosco και πρβλ.

γι-γνώσκω.

eogo συνάγω, cōēgi, cōāctum, cōgēre (cum + ago, eo + ago, § 115, 1).

eo-hibeo συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').

col-līdo συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3, β').

col-līgo συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

eolo θεραπεύω, colui, cultum, colēre.

comb-ūro κατακαίω. (Εκ τοῦ eo + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.

com-ēdo, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.

com-miniscor έπινοῶ, -mentus sum (-mentum), -minisci, § 80, (ρίζ. men-, πρβλ. memini, § 98, 1).

comio καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.

com-pello συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.

com-perio καταμανθάνω, -pēri, -pertum, -perire, § 89, 3, (ρίζ. per-, πρβλ. πείρα, εκ τοῦ per-ja).

com-pingo συμπήγνυμι, -pēgi, -pictum, -pingēre, § 89, 4 γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pango.

com-pingo καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και § 115, 1.

complector περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.

com-pleo πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Πρβλ. deleo.

con-eīdo συμπίπτω. Βλ. ac-eīdo (cado).

con-eīdo κατακόπτω. Βλ. ac-eīdo (caedo).

con-clūdo κατακλείω. Βλ. claudio.

con-cupisco όρέγομαι, -cupīvi, -cupitum, -cupiscēre. (Εκ τοῦ cupio, § 84 και § 110, 2, α').

con-cutio διασείω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.

con-doleseo άλγῶ, -dolui, -dolescēre. Έκ τοῦ con - doleo.

con-fiteor καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum + fateor, § 115, 3, α').

con-gruo συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.

con-icio (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + iacio, § 115, 1 και 3, α').

- con-niveo** συμμύω, -nīxi καὶ -nīvi, -nivēre, § 89, 2.
con-quīro ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
con-sciseo κοινῆ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
con-sisto ἴσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
con-spicio καθορῶ. Βλ. specio.
con-sto συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. καὶ sto.
con-sūlo βουλευόμαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.
con-temno καταφρονῶ, -tempsi, -temptum, -temnēre.
con-ticesco ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 115, 1 καὶ § 110, 2, α'.
con-tingo ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, καὶ 3, α'.
coquo μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
crebresco (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -bre-scēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
credo πιστεύω -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
crepo κροτῶ, -puī, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.
eresco αὐξάνομαι, crēvi, (crētum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
cubo κατὰκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 καὶ 4.
cupio, § 84.
curro, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.

debeo ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 2, α').
decet, § 99, 2.
de-cīdo καταπίπτω. Βλ. ac-cīdo, (cado).
de-cīdo ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
de-fendo ἀποκρούω, -fendi, -fensum, -fendēre.
de-fetiscor καταπονοῦμαι, -fessus -sum, -fessum, -fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
dēgo διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago' πρβλ. cogo).
de-icio (πρόφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
deleo, § 78.
de-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de-litescō** καὶ **delitescō** ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 2, α'.
- demo** ἀφαιρῶ, dempsi, demptum, demēre. (Ἐκ τοῦ de + ἔμο, πρβλ. como).
- de-scendo** καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de-sipio** μωραίνω, (-sipui), -sipēre, § 89, 2, (de + sapio, § 84 καὶ 115, 3, α').
- de-sisto** καθίστημι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- de-spicio** καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de-vertor**, § 81, 2.
- dico**, § 87, 2, γ' καὶ § 84, Σημ. Σύνθετα **ēdīco** προκηρύσσω, **interdīco** ἀπαγορεύω.
- dif-fēro** διασκηδάννυμι, dis-tūli, di-lātum, dif-ferre, § 115, 2, δ'.
- di-līgo** ἀγαπῶ, -lēxi, -lectum, -ligēre (dis + lego, § 115, 2, δ' καὶ 3, γ' Σημ. 1).
- di-lucescit** ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.
- di-riheo** διαχωρίζω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ καὶ 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- di-rīgo** διευθύνω, -rēxi, rectum, -rigēre (dis + rego, 115, 3, α').
- di-rīmo** χωρίζω, -rēmi, -remptum, -rimēre (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- disco**, § 89, 2.
- dis-plīceo** ἀπαρέσκω (dis + placeo, § 115, 3, α').
- distinguo** διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di-sto** διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di-vīdo** διαιρῶ, -vīsi, -vīsum, -vidēre.
- do** δίδωμι, § 89, 4, 1 καὶ 2 (ῥίζ. dov-, dā-, dā-).
- do**, dīdi, dītum, dēre (ῥίζ. de-). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς ab-do ἀποκρύπτω, ad-do προσθέτω, con-do κτίζω, κλπ. Εἰς τινα τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ red-do (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει καὶ τοῦ προηγουμένου do (= δίδωμι) ἡ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo** διδάσκω, docui, doctum, docēre.
- doleo** ἀλγῶ, dolui, (dolitum), dolēre.
- domo**, § 89, 3.
- duco** ἄγω, duxi, ductum, ducēre, § 84 Σημ. καὶ 87, 2, γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).

egēo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.,

eiicio (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.

e-licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. lacio.

e-līdo ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-emo, ἀλλὰ red-imo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.

e-mungo ἀπομύττω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ῥιζ. mug-, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ 89, 4, Σημ. 1.

ex-cello ἐξέχω, προέχω, -cellere, (παθητ. μτχ. ex-celsus), § 89, 2.

ex-clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex-cudo ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum), -cudēre.

ex-cutio (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').

ex-erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex-īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre (ex + ago, § 115, 3, α').

ex-īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex-oleseo ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχή exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἀδρὸς, τέλειος). Πρβλ. adolesco.

ex-olesco φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Πρβλ. ad-olesco.

ex-pergiscor ἐξεγείρομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex-perior πεῖραν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex-sisto ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex-sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.

ex-timesco ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex-uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessīvi, -cessītum, -cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικὸν τοῦ τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει : -ficio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' καὶ § 117.
- fallo** σφάλλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ falno, § 86, 2).
Σουπῆνον deceptum, ἐκ τοῦ decipēre.
- farcio** σάπτω, farsi, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (fassus sum), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 καὶ fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὐνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. καὶ 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (καὶ ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ῥ. fid-, § 86, 2, α').
- fingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ῥ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. καὶ facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ῥ. flec-, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, flētum, flēre, Πρβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixī, flictum, fligēre, (ῥ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : afflīgo καταβάλλω, conflīgo συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου florescō (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ῥ. flu- καὶ flug-).
- fodio**, § 84 καὶ § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλλπω, fōvi, fōtum, fovēre.
- flango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ῥ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α', καὶ § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (καὶ frēssum), frendēre.
- frico** ψήχω, τρίβω, fricui, frictum καὶ fricātum, fricāre, § 89, 3.

frigeo ψυχρός είμι, frigēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου frigesco, -scēre, § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, frui. Μτχ. μέλλ. fruitūrus. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ῥ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere, § 80 (ῥ. fru- καὶ frug-).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4. Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. fūgīturus.

fulcio ἐρείδω, fulsi, fultum, fulcīre, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, fulsi, fulgēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου fulgesco ἀναλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελώ, functus sum, functum, fungi, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, -mui, (-mītum), -mēre.

gero φέρω, gessi, gestum, gerēre, (ῥ. ges-, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γυριῶ, ἀφίεμαι, gestīre, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῖνον gressum ἀντὶ grassum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

haereo ἔχω, -bui, -hītum, -bēre, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ.

Ἐν συνθέσει -hibeo, ὡς adhibeo προσφέρω, prohibeo κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, haesi, (haesum), haerēre, § 89, 3. Μτχ. μελλ. haesurus.

haurio ἀντλώ, hausi, haustum, haurire, § 89, 3, (ῥ. haus-, - πρβ. § 23, 2, Σημ.

hisco χάσκω, hiscēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ hio, § 110, 2, α'.

horreo φρίτω, § 89, 2. Ἐκ τούτου horresco, horruī, horrescēre, § 110, 2, α'.

(**icio** ἢ) **ieo** πλήττω, īci, (ictum), icēre. Μτχ. μέλλ. icturus. Παθ. θητ. μτχ. ictus

- i-gnoseo** συγγινώσκω, -gnōvi, -gnōtum, -gnoseċre. Πρβλ. co-gnoseo.
- il-licio** δελεάζω, -lexi, -lectum, -licċre, (in + lacio, § 84 και § 115, 3, α').
- im-buo** ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- im-mīneo** ἐπίκειμαι, im-minċre, § 89, 2.
- im-pingo** (in + pango). Βλ. com-pingo.
- im-plīco**, § 89, 4, α'.
- in-cendo** ανάπτω. Πρβλ. ac-cendo.
- in-cīdo** ἐμπίπτω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. cado.
- in-cīdo** ἐντέμνω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. caedo.
- in-clūdo** ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo και claudo.
- in-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubitum, -cumbċre. Βλ. ac-cumbo.
- in-cutio** ἐνσειώ. Βλ. con-cutio και quatio.
- in-dīco** κηρύττω. -dīxi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον indīco, -āvi, -ātum, -āre δηλῶ).
- in-digeo** ἐνδέομαι, -gui, -gċre, § 89, 2. Βλ. egeo.
- in-dulgeo** χαρίζομαι, -lsi, -lgċre, § 89, 3.
- in-duo** ἐνδύω. Βλ. ex-uo.
- in-fringo** κατάγνυμαι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.
- in-gemiseo** ἐπιστένω, -mui, -miscċre, § 89, 2. Βλ. gemo.
- in-gruo** ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.
- in-icio** (προφ. in-jicio) ἐμβάλλω. Βλ. conicio.
- in-quam**, § 98, 2, β'.
- in-sculpo** ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.
- in-sto** ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. instāturus.
- intel-lċgo** κατανοῶ, -lexi. -lectum, -legċre, § 115, 3, Σημ. 1.
- in-tueor** προσβλέπω, -tuċri. Πρσμ. aspċxi, ἐκ τοῦ aspicio.
- irascor** ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρσμ. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.
- jaceo** κεῖμαι, jacui, (jacitum), jacċre. Μτχ. μέλλ. jaciturus.
- jacio**, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jċci, -jectum, -jicċre, ὡς abicio (προφ. abjicio), con-iċio (προφ. conjicio) κλπ., § 115, 3. α'.
- jubeo** κελεύω, jussi, jussum, jubċre.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 86, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laccio ἐρεθίζω, -ssīvi, -ssitum, -ssēre, § 89, 3.

laicio, § 84. Ἐν ἀντιθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμάνομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -lido, § 115, 3, β'.

lambo λείχω, -bi, -bītum, -bēre.

languo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτνος γίγνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, latum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον lavar, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, §§ 88 καὶ 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo παλοῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

lineo λείχω, -nxi, -ngēre.

lino § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scere, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἰμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madesco* βρέχομαι
-dui, -descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
- maio**, § 95.
- mando** μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
- maneo** μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*
- mansuesco** τιθασσεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμμαι, -cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, -dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρσμ. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιός τινός εἰμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum
-rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, -rsi, -rsum, -rgēre.
- metior** μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 1.
- meto** θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*
- mingo** οὐρῶ, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-*, § 89
1· πρβλ. ὀ - μιχ - εῖν).
- minuo** ἐλαττῶ. Ὡς τὸ *tribuo*.
- misceo** μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig*
Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω.).
- misereor** οἰκτίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *misere*
(*me*) οἰκτος ἔχει (*me*), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.
- moneo** παραινῶ, -nui, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordi*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
- morior**, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvi*, *motum*, *movēre*.
- mulseo** ψήγω, θέλω, -lsi, -lsum, -lcēre.
- mulgeo** ἀμέλω, -lsi, -letum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω,

nanciscor ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 81

naseor γεννώμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*, 80.

- a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασίγνη-
-τος).
- neco**, § 86, 1, α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, enecūi καὶ
enecāvi, enectum, enecare.
- necto** συνδέω, nexi καὶ nexui, nexum, nectere.
- neg-lēgo** καὶ neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legere. § 115, 3,
Σημ. 1.
- neo** νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστῶτος γ'
πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
- nequeo**, § 94.
- ningit** καὶ ninguit νίφει, ninxit, ningere, § 99, 1. Πρβλ. § 24.
- niteo** λάμπω, στίβω, -tui, -tere, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco στιλ-
πνὸς γίγνομαι, -tescere, § 110, 2, α'.
- nitor** ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nixum ἢ nisum, niti, § 80.
- noceo** βλέπω, -cui, (-cītum), -cere.
- nolo**, § 95.
- noseo** γινώσκω, novi, notum, noscere (ῥ. gno —, ὅθεν a-gnosco,
co-gnosco, κλπ., ὡν τὸ σουπῖνον -gnītum. Πρβλ. γι-γνώ-σκω καὶ
nascor).
- nudo** ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubere, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-,
πρβλ. νύ-μ-φη).
- nuo** νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-
nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuere.
- ob-do** ἐπιτίθημι. Βλ. do.
- ob-dormisco** καταδαρθάνω, -mīvi, -miscere, § 89, 2 καὶ 110, 2, α'.
- ob-icio** (πρόφ. ob-jicio) προβλάλλω. Βλ. ab-icio.
- ob-liviscor** ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
- ob-oedio** ὑπακούω, (ob + audio).
- ob-sideo** πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
- ob-solesco** παλαιούμαι, -levi, (-lētum), -lescere. Βλ. exolesco.
- ob-sto** ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
- oc-cīdo** καταδύομαι, -cīdi, (-cāsum), -cidere. Βλ. cado.
- oc-cīdo** φονεύω, -cidi, -cisum, -cidere. Βλ. caedo.
- oc-cūlo** ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -culere.
- odi**, § 98, 1.

of-fendo προσκρούω. Βλ. de-fendo.

oleo ὄζω, -lui, -lĕre, § 89, 2.

operio καλύπτω, -perui, -pertum, -perire. Βλ. aperio.

oportet, § 99, 2.

opperior ἀναμένω, -peritus ἢ pertus sum, -pertum, -periri, § 80

ordior ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.

orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum, (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri, § 80 (ῥ. or-, ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν : orēris, oritur, orimur, orimini — orērer, orērentur, κλπ.

os - tendo δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.

paciseor συντίθεμαι, pactus sum, pactum; pacisci, § 80.

paenitet (me) , μεταμέλει μοι, -tuit, -tĕre, § 99, 2.

palleo ὠχρός εἰμι, -llui, -llĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρῶ, -llui, -llescĕre, § 110, 2, α'.

pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandĕre. **pango**, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.

parco φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcĕre, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum, ἐκ τοῦ temperare.

pareo φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rĕre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap) paritūrus.

pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.

pāscō, § 86, 2, γ'.

pateo ἀναπέπταμαι, -tui, -tĕre, § 89, 2.

patior, § 84.

paveo, ἐπτόγημαι, pavĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοοῦμαι, pavesĕre, § 110, 2, α'.

pecto κτενίζω, pexum, pectĕre,

pellicio ἐφέλκομαι, -lĕxi, -lĕctum, -licĕre. Βλ. lacio.

pello ὠθῶ, pepūli, pulsum, pellĕre, § 87, 2, β'.

pendeo κρέμαμαι, pependi, pendĕre, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.

pendo ζυγίζω, pependi, pensum, pendĕre, § 87, 2, β'.

per-cello καταράσσω, καταβάλλω, -cūli, -culsum, -cellĕre.

- per-cutio** πατάσσω. Βλ. *quatio*.
- per-do** ἀπόλλυμι, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. *do*.
- pergo** χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, *per-rēxi*, *per-rectum*, *pergēre* (*per* + *rego*).
- peto** φέρομαι πρὸς, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- piget** (*me*) λυπεῖ (*me*), (*pigūt*), *pigēre*, § 99, 2.
- pingo**, § 89, 1, β'.
- pinso**, § 89, 4, γ'.
- placeo** ἀρέσκω, *placui* καὶ *placītus sum*, *placītum*, *placēre*. (Ὡς τὸ *habeo*). Σύνθετα : *com-placeo*, *per-placeo*, ἀλλὰ *dis-plīceo*.
- plango** πλήττω, -nxi, -netum, -ngēre, (ῥ. *plag-*, § 89, 1).
- plaudo** κροτῶ, *plausi*, *plausum*, *plaudēre*.
- plecto**, § 86, 2, β'.
- plīco** πλύσσω, (*plicui*), *plicātum*, *plicāre*, § 89, 3. Εὐχρηστον σύνθετον : *ap-plīco*, *ex-plīco*, *applicāvi* καὶ *applicui* — *explicāvi* καὶ *explicui*, κλπ.
- pluit** ὕει, *pluit* καὶ (ἀρχαϊκῶς) *pluivit*, *pluēre*, § 89, 1.
- polleo** ἰσχύω, *pollēre*, § 89, 2.
- polliceor** ὑπισχνοῦμαι, *pollicītus sum*, *pollicītum*, *pollicēri*, § 80.
- polluceo** ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucēre, § 89, 3.
- polluo** μαιίνω. Ὡς τὸ *tribuo*.
- pōno** ἀποτίθημι, (*posīvi*) καὶ *posui*, *posītum*, *ponēre* (*po* + *sino*)
- porricio** προσφέρω εἰς τὸν βωμὸν, (-*reci* καὶ) -*rēxi*, -*rectum*, -*ricēre*, (*por* + *jicio*, ἤτοι *jacio*, § 115, 3, α').
- por-rīgo** καὶ (κατὰ συγκοπὴν) *porgo* προτείνω, -*rēxi*, -*rectum*, -*rigēre*, (*pot* + *rego*, § 115, 3, α').
- por-tendo** προλέγω. Βλ. *tendo* καὶ § 87, 2, Σημ.
- poseo**, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπῆνον *postulātum* ἐκ τοῦ *postulare*.
- pos-sīdeo** κέκτημαι, -*sēdi*, -*sessum*, -*sidēre*. Βλ. *sedeo* καὶ § 115, 3, α'.
- pos-sīdo** κτῶμαι, κἀταλαμβάνω, -*sēdi*, -*sessum*, -*sīdēre*. Βλ. *sido*.
- possum**, § 91.
- potior** κῦριος γίγνομαι, -*tītus sum*, -*tītum*, -*tiri*, § 80.
- poto** πίνω, *potāvi*, *potum*, *potāre*, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.
- prae-dīco** προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον praedīco, -cāvi -cātum, -cāre διακρηύττω).
- prae-sto** προσέχω, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.
- prandeo** ἀριστῶ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει -prīmo, -pressi, κλπ. § 115, 3, α'.
- pro-do** προσφέρω, προδίδω. Βλ. do.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-flīgo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.
- promo** ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).
- pudet**, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.
- pungo**, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -punxi, π.χ. interpugno, interpunxi, κλπ.
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διαταράττω, κλπ.
- queo**, § 94.
- queror** μέμφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques-. πρβλ. § 23, 2, Σημ.)
- quiesco** ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.
- rado** ζέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -ripio, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. do.
- re-fello** ἀνασκευάζω, -felli, -fellēre. Σουπῖνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.
- rēfert** (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētuli, rēferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rego** εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.
- re-miniscor** ἀναμνησχομαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 1. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

- reor** λογίζομαι, rātus sum, rēri, § 80.
- re-pello** άπωθώ, reppūli, repulsum, repellere. Βλ. pello.
- reperio** άνευρίσκω, reppēri, repertum, reperire. Πρβλ. comperio.
- rēpo** έρπω, -psi (-ptum). -pēre, § 87, 2, γ'.
- re-pono** άπαιτώ, -ponere. Βλ. pono και § 89, 2.
- resipisco** άναφρονώ, -sipui, -sipiscere. Έκ τοῦ sapio· πρβλ. § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- re-spondeo** άποκρίνομαι, -spondi, -sponsum, -spondere. Βλ. spondeo.
- resto** ύπολείπομαι, -stīti, -stāre. Βλ. sto.
- re-ticesco** άποσιωπώ, -ticui, -ticescere, § 89, 2. Έκ τοῦ taceo, § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- re-vertor**, § 81, 2.
- re-vivisco** άναζώ, -vixi, -viviscere. Έκ τοῦ vivo, § 110, 2, α'.
- rideo**, § 89, 3 και § 115, 2, β'.
- rigeo**, ριγώ, -gūi, -gēre.
- rōdo** τρώγω, rōsi, rōsum, rodere, § 87, 2 γ'.
- rudo**, § 89, 3.
- rumpo** ρήγνυμι, rūpi, ruptum, rumpere.
- ruo** καταρρίπτω, καταφέρωμαι, άνασκλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. ruiturus). Βλ. και con-gruo, in-gruo.
- saepio** (ήττον όρθώς sepio) περιφράττω, saepi, saeptum, saepire, § 89, 3.
- salio** άλλομαι, salui, (saltum), salire. Έν συνθέσει -silio, -silui, (-sultum), -silire, § 115, 3, α'.
- salvère**, § 89, 3.
- sancio** κυρώ, sanxi, sanctum, sancire, § 89, 3.
- sapio**, § 84, και § 89, 2. Έν συνθέσει -sipio, (-sipui), -sipere, § 89, 2 και § 115, 3, α'. Βλ. και resipisco.
- sarcio** έπισκευάζω, sarsi, sartum, sarcire, § 89, 3.
- scalpo** σακαλίζω, γλύφω, -psi, -ptum, -pēre, § 87, 2, γ'.
- scando**, § 88, 1, β'. Έν συνθέσει -scendo, ώς descendo καταβαίνω, κλπ. § 115, 3, α'.
- scindo** σχίζω, scīdi, scissum, scindere, (ρίζ. scid-, § 86, 2, α').

- scio** σῖδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυνθάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.
- scrībo** γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.
- sculpo** γλύφω. Ὡς scalpo.
- seco**, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.
- sēdeo** κάθηναι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo, -sēdi, -sēssum, -sidēre· ἀλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115, 3, α' καὶ Σημ. 2.
- senesco**, § 86, 2, γ'.
- sendio** αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.
- sepelio** θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.
- sequor** ἔπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.
- sero**, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum, § 115, 3, α'.
- sero** εἶρω, (serui), sertum, serēre.
- serpo** ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.
- sīdo** καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.
- sileo** σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.
- sino**, § 89, 4, Σημ. 1.
- sisto** ἵστημι, stīti, (ἤ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3).
Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἄνευ ὑπίτιου.
- soleo**, § 81, 1.
- solvo** λύω, solvi, solūtum, solvēre.
- sono** ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.
- sorbeo** ῥοφῶ, -hui, -bēre, § 89, 2.
- sordeo** ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.
- spargo** πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo, § 115, 3, α'.
- specio**, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, -spēxi, spectum, -spicēre, § 115, 3, α'.
- sperno** καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.
- splendeo** λάμπω, -dūi, -dēre.
- spondeo** ἐγγυῶμαι, sponondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.
- spuo** πτύω. Ὡς τὸ tribuo.
- squaleo** ἀχμῶ, -lēre, § 89, 1.

- statuo** ἰδρῶω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.
- sterno** στορέννυμι, strāvi, strātum, sternĕre.
- sternuo** πτάρνυμαι, -nui, -nuĕre, § 89, 2.
- stinguo**. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguĕre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω, προέρχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.
- sto** ἴσταμαι, stĕti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.
- strepo**, § 89, 3.
- strideo** τρίζω, -di, -dĕre καὶ strido, -dĕre, § 99, 2, καὶ 3.
- stringo** σφίγγω, strinxi, strictum, stringĕre.
- struo** σωρεύω, strūxi, structum, struĕre.
- studeo** σπουδάζω -dui, -dĕre, § 89, 2.
- stupeo** ἔκθαμβός εἰμι, -pui, -pĕre, § 89, 2.
- suādeo** πείθω, suāsi, suāsum, suadĕre, § 89, 3.
- suēscō** ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescĕre.
- sugo** μωζῶ, sūxi, suctum, sugĕre.
- sum**, § 77 καὶ 100, 2.
- sūmo** λαμβάνω, sumpsī, sumptum, sumĕre. (Ἐκ τοῦ subs + ĕmo).
- suo** ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- surgo** ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrĕxi, surrectum, surgĕre. (Ἐκ τοῦ sub + rego). Καὶ subriĝo.
- tabeo** τήχομαι, -bĕre, § 89, 2.
- taceo** σιωπῶ, tacui, tacĕre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχὴ tacitus, ἐπίθετον = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν ἀντιθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.
- taedet** (me) σικχαίνομαι, taedit ἢ (per)taesum est, taedĕre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- tango**, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐφάπτομαι. -tĭgi, -tactum, -tingĕre, § 115, 3, α'.
- tĕgo** στέγω, texi, tectum, tegĕre.
- temno** καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnĕre.
- tendo**, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendĕre.
- teneo** κρατῶ, tenui, (tentum), tenĕre. Ἐν συνθέσει -tineo, -tinui,

- tentum, -tinēre, § 115, 2, β', και 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω, σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.
- tepeo** χλιαρός εἶμι, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι, -pui, -pescēre, § 110, 2, α'.
- tergeo** και σπανίως tergo σμήγω, tersi, tersum, tergēre (και ter-gēre). Πρβλ. § 89, 3.
- tēro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** ὑφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.
- timeo** φοβοῦμαι, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tingo** ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.
- tollo** αἶρω, (sus-tuli, sub-latum), tollēre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β', και § 89, 3.
- tono** βροντῶ, -nuī, (nūtum), -nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, -pēre, § 86, 2. Ἐκ τούτου torpesco (ναρκοῦμαι), -pui, -perscēre, § 110, 2, 2, α'.
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahere.
- tremo** τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' και § 89, 4, Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.
- tueor** τηρῶ, tuēri, § 80. Πρβλ. tutātus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου tumesco (ὀγκοῦμαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** χρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινα, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urēre (ρίχ. us-, ἐκ τῆς eus- Ἑλλ. εὔω πρβλ. § 23, 2, Σημ.).
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βαίνω (*vāsi, vāsum*), *vadĕre*, § 87, 2, γ'.
- valeo** ὑγιαίνω, *valui, valĕre*. Μτχ. μέλλ. *valiturus*.
- vĕho** ὀχῶ, *vexi, vectum, vehĕre*.
- vello** τίλλω, ἀνασπῶ, *velli, vulsum, vellĕre*, § 88, 1.
- vendo** πωλῶ, *-dīdi, -dītum, -dĕre*. Ἐκ τοῦ *venum*, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πτῶσιν ὀνόματος *venus* (= πώλησις) καὶ *do*. Παθητ. *veneo*.
- veneo** πωλοῦμαι, (*venīvi ἢ venīi, venītum*), *venīre*. (Ἐκ τοῦ *venum* + *eo*. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1).
- vĕnio**, § 89, 3.
- vereor**, § 80.
- vergo** κλίνω πρὸς τι, *versi, vergĕre*, § 89, 2.
- verro** σαρρῶ, (*versum*), *verrĕre*.
- verto** στρέφω, *verti, versum, vertĕre*.
- vescor** ἐσθίω, *vesci*, § 80 καὶ § 89, 2. Πρκμ. *ēdi*, ἐκ τοῦ *edo*.
- veto** ἀπαγορεύω, § 89, 4. Σημ. 1.
- vīdeo** ὀρῶ, *vīdi, vīsum, vidĕre*, § 89, 3.
- vieo** δέω, πλέκω, *viētum, -ĕre*, § 89, 2.
- vigeo** ἀκμάζω, *-gui, gĕre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *vigescō* ἀναθάλλω, *-gui, -gescĕre*, § 10, 2, α'.
- vincio** δέω, *vinxi, vinctum, vincire*, § 89, 3.
- vinco** νικῶ, *vīci, victum, vincĕre*, § 86, 2.
- vireo** χλωρός εἶμι, *-rĕre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *virescō* χλοάζω, *-rui, -rescĕre*, § 110, 2, α'.
- viso** ἐπισκέπτομαι, (*visi*), *visĕre*, § 89, 2. Βλ. *video*.
- vivo** ζῶ, *vīxi, vivĕre*. Μτχ. μέλλ. *victūrus*, § 100, 1.
- volo**, § 95.
- volvo** ἐλίττω, *volvi, volūtum, volvĕre*.
- vomo** ἐμῶ, *-mui, -mītum, -mĕre*.
- novēo** εὐχομαι, τάζω, *novī, novītum, novĕre*.

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθώριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ M.M. καὶ τοῦ M.P.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὅποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἦτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π.Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγένετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτῶρων κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῆθεν ἦσαν τὰ ἐξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis= μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγίνετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμῆσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὄλως τρόπον, τὸν ἐξῆς :

Τρεῖς ὀρισεμένοι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Καλάνδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνὸς. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνῆπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγίνετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγούμενη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρώτον τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὀρισμὸν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν **δι' ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὀρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariarum ἢ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quattuor ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὀλοκλήρων ἢ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatum contulerat Catilina **in** ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est **ex** ante diem V Idus Octobres. — In Formiano esse volumus usque **ad** pridie Nonas Maias.

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἦτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνύμου (cognōmen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω.

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed = aedīlis.
can. = candidātus.
cos. = consul.
coss. = consules.
D. = Divus.
des. = designātus.
E. Q. R. = eques Romanus.
Ictus = iuris consultus.
imp. = imperator.
leg. = legatus.
O. M. = optimus maximus.
p. = populus.
p.c. = patres conscripti.
pl. = plebs.

P. M. ἢ Pont. Max = pontifex maximus.

pr. = praetor.

P. R. = populus Romanus.

praef. = praefectus.

proc. = proconsul.

Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.

Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.

Quir. = Quirites.

Resp. = respublica.

S. C. ἢ SCtum = senatus consultum.

S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.

tr. = tribūnus.

tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου. § 121).

a.d. = ante diem.

a.u.c. = ab urbe condita.

C. ἢ Cal. = Calendae.

Id. = Idus.

N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων

d.d. (d). = dono dedit (dicavit).

D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).

d.s. = de suo.

d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.

f. = filius ἢ filia.

f.c. ἢ fac. cur. = faciendum curavit.

g.p.r.f. = genio populi romani feliciter.

h.s.e. = hic situs (ἢ sita) est.

l. = libertus ἢ liberta.

n. = nepos.

pr. = pronēpos.

(p.) v.a. = (pius) vixit annos.

s.t.t.l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς

s.v.b.e.e.v. = si vales bene est ; ego valeo.

s.d. (ἤ s. p. d.) = salutem dicit (ἤ salutem plurimam dicit),

6. Ἐν βιβλίοις

cf. = confer.

i.e. = id est.

l.c. = loco citato.

l.l. = loco laudato.

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structūra*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτὴ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subiectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὅποιον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἐντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις: *divitissimus est (is), qui paucis contentus est* πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. *ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἢ ἐκεῖνος πού*).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ *κατὰ γενικὴν* (κτητικὴν κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* τίθεται καὶ *κατὰ δοτικὴν* πρὸς δήλωσιν σκοποῦ καὶ *κατ' ἀφαιρετικὴν* πρὸς δήλωσιν καταστάσεως ἢ ιδιότητος: *Themistoclis consilium salutī fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλὴ (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν· *bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, θαρρῶ· *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεταννοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδετικοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*) ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις οἷα ἢ λεγομένη *Ἄττικὴ σύνταξις* τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασία καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὅποια καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν;** (ἀπὸ ποῦ ; ἀπὸ ποιόν ; κλπ.), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου : **venit Romā** ἔρχεται ἐκ **Ῥώμης** · (*ablativus separativus*, ἥτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, **κυρίως ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς · πρβλ. Θέτις ἀνέδου **πολιτῆς ἄλός**).

2) **μετὰ τίνος;** (με ποιόν ; με τί; πῶς ;) ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον **συνοδεύει** τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινὰ ἐνεργείαν του : **decem navibus Romam rediit** με δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν · (*ablativus sociativus*, **ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς · πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν**).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ *ablativus instrumentalis*, ἥτοι ἡ **ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ**, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς : **secūri** (ἀφαιρ.) **hostem percussit** διὰ πελέκως τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε · (πρβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *cum* μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὐτὴ δὲν ἔχη ἐπιθετικὸν τινὰ προσδιορισμὸν : **cum exercitu profectus est** ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τις τι εἶναι **πρόσωπον**, τίθεται ἡ *per* μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) *operā* ἢ *auxiliō* μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου : **per servum certior est** ἐπληροφορήθη **διὰ** τοῦ δούλου. **Ciceronis operā** *respublica conservata est* **διὰ** τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Οὕτω καὶ **operā meā, nostrā** — **operā tuā, vestrā**, κ.τ.τ., ἀντὶ *per me, per nos, per te*, κλπ.

3) **ποῦ**; ἤτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸν τόπον ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **Babylōne mortuus est** ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι· (ablative locatīvus, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατὴρ αὐτόθι μίμνει **ἀγρῶ**).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πτώσις λαμβάνεται εἰς ὀρισμέναις περιπτώσεσι καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενικὴ. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων

1. Ἡ γενικὴ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (genetivus possessivus) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.ἄ., ἔχει τὴν ἐννοίαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἤτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις (genetivus explicativus ἢ epexegeticus).

Σημείωσις. Ἐντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμίαν ἐπιστολὴν σου. Ἐν ὅμως ὑπάρχει καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποσον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου· (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετικὴ** (genetivus partitivus) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρύθμως ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνικὴ γενικὴ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τοιαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται:

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτώσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid nihil*, κλπ. Π.χ. *multum labōris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil exprētit praemii* ἢ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ· *quid novi? nihil novi?* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σημειώσεις. "Αν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελῆ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χρῆσις γενικῆς διαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικῷ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (tantum audaciae τοσαύτη τόλμη, ἀλλὰ) **ad tantam audaciam** εἰς τοσαύτην τόλμην (aliquid boni ἀγαθόν τι, ἀλλὰ) **aliquid memorabile** ἀξιωματικῶς τι (καὶ οὐχὶ aliquid memorabilis, γεν.).

β) τὰ ποσοτικὰ ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἰκανὴν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (*genetivus obiectivus*) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντιστοιχία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τῆς αὐτῆς γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alieuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τινος**, καὶ *certiorem facio aliquem alieuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τινος**.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλαὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὐταὶ λαμβάνωνται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ιδιότητα: (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα **εἰδῶς**, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὁποῖα, ὅταν εἶναι ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων· *legati foederis Carthaginieneses admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὅμως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῦ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *iniurias obliviscitur* λησμονεῖ τὰς ὕβρεις· *illud semper memento* ἐκείνου αἰεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, συντάσσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλεῖστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae)

1) τὰ δικαστικὰ ῥήματα (verba iudicialia), ὡς accusare, damnare, absolvēre, κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades **proditiōnis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν· **consulem** condemnaverunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem **capitis** (ὑπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ damnare aliquem **capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως de μετ' ἀφαιρετικῆς : eum (**repetundarum** ἢ) **de repetundis** damnaverunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κίκωσιν ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem **de vi** (ἐπὶ βία). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται **δι' αἰτιατικῆς** : eum pudet **deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· paenitebit **vos huius consilii** (μεταμελήσει **ὑμῶν** ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῆτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναισθήματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : **me** pudet **ea dicere** αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μὲ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : non te **haec** **pudent** ? δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα **intērest** (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῖ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ **πρόσωπον**, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : **Ciceronis** interest διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει **τὸν Κικέρωνα**). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικῆ (**mei, tui**, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ' ἀντ

αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοίχων κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*, ὡς *mea (tua)* interest διαφέρει μοι (σοι), μὲ (σέ) ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἄλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῶν (ἢ ὑμῶν) διαφέρει.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινά, ἐκφράζεται ποιηλοτρόπως, ἤτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλευτικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ) : *tua et mea maxime interest te valēre* ἢ (*ut valeas*) σὲ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης. *hoc reipublicae* interest τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινά τι ἐκφράζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*) : *illud Ciceronis magni* intererat ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β. Ὁμοίως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἤτοι τοῦ γ' ἐνικῆς τοῦ *refero* = ἀναφέρω). Ἄλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.) refert* καὶ *quid refert? nihil refert* τί ἐνδιαφέρει; οὐδόπως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ δ ο τ ι κ ῆ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.), *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλήν. φίλος τινι - φίλος τινός, κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri*, κλπ.) *similis* ὅμοιος ἐμοί (σοί, ἡμῶν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ *mihī* (*tibi*, κλπ.) *similis* οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσόμενων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῆ πρὸς ταῦτα

σημασίαν : *naturae* (δοτ.) *convenienter* vivere συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενῆς πρὸς ταῦτα πρόθεσις *prope*, § 102, 1) : *proxime Pompeium* sedebat ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος) : *Ubi proximi Rhenum* incoluerunt οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατώκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei* : *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* οἴμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων

134. Ἀντικείμενον κατὰ **δοτικὴν** δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς :

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τινὰ ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare*, *ignoscere*, *placere*, *fidere*, *invidere*, *favere*, *irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.ἄ.τ. : *oboediamus legibus* πειθόμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστός ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ *haec ornamenta tibi* *conveniunt* ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσί σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere*, *narrare*, *indicare*, *dare*, *mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς **δοτικῆς**, ἥτις ἐπέχει θέσιν **ἐμμέσου ἀντικειμένου**, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου : *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσὶν *suum cuique* *tribuere* (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad*, *ante*, *cum*, *in*, *inter*, *ob*, *post*, *prae*, *sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα :

adsum alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι· committo alicui pecuniam ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· succedo alicui διαδέχομαι τινι· resisto alicui ἀνθίσταμαι τινι· terror incidit exercitui φόβος (πανικὸς) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σημείωσις α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς prodesse, posse alicui ὠφελεῖν, bláπτειν τινά, (ἀλλὰ πρβλ. λυσιτελεῖν τινι), suadere, persuadere alicui πείθειν, καταπειθεῖν τινά, blandiri alicui κολακεύειν τινά, κ.ά. —parcere alicui φείδεσθαι τινος: Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νά... philosophia medetur animis ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς mihi (tibi, κλπ.) invidetur φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.): paretur victis (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θά τύχωσι χάριτος.

Σημείωσις β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ἀγαπᾶν τινι καὶ ἀγαπᾶν τινι). Οὕτω π.χ. consulo aliquem (π.χ. medicum) συμβουλευομαι τινι — consulo alicui (π.χ. fratri) ἐπιμελοῦμαι τινος, φροντίζω περὶ τινος: caveo, timeo aliquem ἢ aliquid φυλάττομαι, φοβοῦμαι τινι ἢ τι—caveo, timeo alicui (rei) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβοῦμαι ὑπὲρ τινος, περὶ τινος, (διὰ τινι, διὰ τι), tempero aliqui κεράννυμι τι—tempero aliqui (= parco alicui) φειδομαι τινος.

Σημείωσις γ'. Μετὰ δοτικῆς τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς induere, exuere alicui aliquid ἐνδύειν, ἐκδύειν τινά τι· adspargere, circumfundere alicui aliquid περιβάλλειν, περιχέειν τινά τι· adspargere, inspergere alicui aliquid βραίνειν τινά τι: Herculi tunīcam induit τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσσε· murum urbi circumdederunt τεῖχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα donare, adspargere, circumdare, induere καὶ intercludere συντάσσονται ἔχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς victori coronam donant τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ victorem coronam donant τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις interdicere alicui aqua et igni (ἀφαιρ.) εἴργειν τινά ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων interdicere alicui aquam et ignem καὶ interdicere aliquem aqua et igni).

135. Μετὰ ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτικὴ προσωπική **κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἠθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**). Ἰδιαίτερος περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ἐν τῇ φράσει est **alicui nomen ἢ cognomen** (ἔστι **τινι ὄνομα ἢ ἐπώνυμον**) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (nomen ἢ cognomen), εἴτε κατὰ δοτικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. est meo filio **nomen Gaius** καὶ est meo filio **nomen Gaius** (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάϊος).

2) Δοτικὴ **χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος vacare (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος nubere (ὑπανδρεύεσθαι **τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. Cicero vacabat **philosophiae** (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. Venus nupsit **Vulcano** (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν **Ἥφαιστον**.

Σημείωσις. Τὸ nubere ἀρχῆθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι, θέτειν (νυμφικὴν καλύπτραν)**. Ὡστε nubere alicui κυρίως = καλύπτεσθαι **χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρός λέγεται aliquam uxorem in ἡ **matrimonium ducere** ἄγεσθαι **τινα, λαμβάνειν τινὰ γυναῖκα, σύζυγον**.

3) Δοτικὴ **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (dativus auctōris) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (§ 75, 5), πολλὰκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: Sors sua est **cuīque ferenda** τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν **mihī consilium iam diu captum est** ἀπόφρασις ὑπέμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρβλ. ὁ ποταμός ἐστιν **ἡμῖν διαβατέος ταῦτα θεμιστογένει** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικόν) ποιητικόν αἴτιον ἐκφέρεται πολλὰκις διὰ τῆς ab (ἢ a) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερουνδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ δοτικὴν: **a patribus consulendum est libēris** οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ **consulo** ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. "Αν λοιπὸν ἐλέγετο *patribus consulendum est liberis* ἢ το δυνατόν νὰ ἐκληφθῆ καὶ = περὶ τῶν πατέρων πρέπει νὰ φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικῆ**, πρὸς δῆλωσιν **σκοποῦ** (*dativus finalis* ἢ *dativus praedicatorius*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικῶ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire*, κ.ἄ.δ., ἵνα δηλωθῆ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημασιωμένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἕτερα δοτικὴ (*χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου*). "Όταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τούτοις καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (δοτ.) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (δοτ.) *Caesari miserunt* αἱ Αἰῶδοι ἰππικὸν τῷ Καίσαρι **πρὸς ἐπικουρίαν** ἐπεμψαν· (*πρβλ. νεοελλ. γιά βοήθεια*).

3. Ἡ αἰτιατικὴ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (*σπανία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ*) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἢ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (*βλ. § 133, 3*).

2) Συνήθως εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς **ἀναφωνήσεις** πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum! o me miserum!* ὦ μοι ἐγὼ τλήμων.

Σ η μ ε ἰ ο σ ι ε s. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ πληρεστέων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποίαις ἐπέιχε θέσιν ἀντικειμένου: *vidēte me miserum!* ὁρᾶτέ με τὸν ἄθλιον. (*πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἔ τὸν ἄθλιον!*).

β') Μετὰ ῥημάτων

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Λα-

τινικῆ ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus Remum inter-
fecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥώμον ἀπέκτεινε· Deus aedificavit mundum
ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ.
sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον(ἢ ἐξορίστων)
βίον ζῶμεν· longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura
etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ
συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὃ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ'
οὐδέτερον γένος ἐνικῆ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: dulce ridet ἡδὺ γελά
(= dulcem risum ridet)· graviora patimur βαρύτερα πάσχομεν.

Ὁμοίως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν,
ὡς stadium currere (= cursum stadii currere· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)·
piscis sapit mare ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= piscis saporem maris sapit·
πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα), κ.κ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ
ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἄλλὰ λαμβάνονται ὡς
τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁ-
ποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως
(ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα aequare, adaequare (aliquem ἢ aliquid = ἰσοῦ-
σθαι τινι), iuvare, adiuvere (aliquem = βολεῖν τινι), sequi, sec-
tari (§ 80, aliquem = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν
τινά), decere, dedecere (aliquem = πρέπειν, οὐ πρέπειν τινι· πρβλ.
ὁμοῦς § 134, 1) : virtus maiorum famam adaequat ἡ τῶν προγό-
νων ἀρετὴ ἰσοῦται τῇ φήμῃ· te toga decet σοὶ πρέπει ἡ τῆβεννος·

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς indignari, queri (§ 80
aliquid = ἀγανακτεῖν, μεμφμοιρεῖν ἐπὶ τινι), ridere (aliquid = γε-
λᾶν ἐπὶ τινι), iniuriam queror = μεμφμοιρῶ ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματά, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ
συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι :

α) τὰ παιδευτικά (docere, edocere) καὶ τὸ ῥήμα celare (ali-
quem aliquid, τινά τι) : Cato filium litteras docuit ὁ Κάτων τὸν

υίόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλάς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νά τι) : pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σὲ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος rogare (ἐρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισημοῦ λόγου rogare aliquem sententiam ἐρωτᾶν τινα τὴν (ἐαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ).

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς appellare, κλπ.), δοξαστικά (ὡς putare, existimare, κλπ.), προχειριστικά (ὡς creare, eligere, κλπ.), μεταποιητικά (ὡς facere, reddere, κλπ.), κ.ἄ.τ.: solitudinem pacem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι· cupiditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς καθιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiosem facere (aliquis rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ' (induere, κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως trans, ὡς transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινα (ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν trans : dux exercitum flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitum trans flumen traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα διπλοῦτα συντάσσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν §§ 130 καὶ 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἐφααιρετικὴ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων

141. Ἐφααιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου: vir summō ingenio ἀνὴρ μεγίστης εὐφυίας (εὐφυστάτος) (ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν ablativus sociativus, § 128, 2. Πρβλ. νεοελλ. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολὺ μυαλό).

Χρησιμοποιεῖται ὅμως πρὸς δῆλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ **γενική** (*genetivus qualitātis*), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκῆς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον** ἢ **βάρος** ἢ **ἡλικία** κ.τ.τ.: *vir magnae prudentiae* ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος)· *fossa pedum quindecim* τάφρος δεκαπέντε ποδῶν *puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς **προσδιορισμὸς ἐπιθέτου** (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) **καθαρὰ ἀφαιρετικὴ** (§ 128 , 1) συνάπτεται

α) μὲ ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *liber, nudus, orbis, vacuus*, (*alienus*) κ.ἄ.τ.: *liber metu* ἀπηλλαγμένος **φόβου** (ἄφοβος)· (πρβλ. νεοελλ. : ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδες)·

β) μὲ συγκριτικὰ ἐπίθετα : *nemo fuit divitior Croeso* οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου· (*ablativus comparativus*, **ἀφαιρετικὴ συγκριτικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν **συγκριτικὴν γενικὴν** τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ. : ὁ **Ἡέτρος** εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία : *Cato, quo tum nemo fuit doctior* ὁ Κάτων, οὕτως οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* (= ἦ) καὶ ὁμοιπτῶτως μὲ τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : *patria mihi carior est quam vita* (= *carior vitā*) ἡ πατρίς ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἢ ἡ ζωῆ)·

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ *quam* ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν μὲ τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως : *peius victoribus* (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) *quam victis* (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) *accidit* χειρὸν συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. *Brutum non minus amo quam tu* τὸν Βρούτον ἔχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σύ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ **te**, ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλήφθῃ αὕτη ὡς = ἦ σέ)·

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ **plus, amplius, longius** ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ *quam* ὁμοιπτῶτως μὲ τὸν α' ὅρον : **plus** (ἢ **amplius**) *mille homines* - *convenerunt* πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) **ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας** (§ 128 , 2).
συνάπτεται

α) με τὰ ἐπίθετα *onustus, praeditus, reffectus*, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus, fretus, laetus, superbus, tristis*, κ.τ.τ.: *navis frumento onusta* ναῦς πλήρης σίτου: **paucis contentus** ὀλίγοις ἀρκούμενος (ὀλιγαρκῆς): (πρβλ. νεοελλ.: γεμᾶτος με χόρτο, κ.τ.τ.).

β) με τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν** (ablativus limitationis): *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος: *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) **τὸν ἕτερον πόδα**: *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior ἢ minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος). *maximus ἢ minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος).

γ) με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ διαφορά** (ablativus mensurae ἢ discriminis): *dimidio minor* κατὰ τὸ ἕμισυ ἐλάσσων: *multis annis ante* πολλοῖς ἔτεσι πρότερον: *paulo post* ὀλίγω ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων

143. α') Μετὰ **καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς** (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν**, **προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν**, κ.τ.τ., ὡς *expellere, prohibere, abesse, liberare, privare, spoliare*, κλπ. (ablativus separativus), *caerere, egere, vacere* (ablativus inopiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ **καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου**: *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας: *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπῆλλάξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου: *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἐτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται παλλάκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ *ab* πρὸ τῆς τριαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον: *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράνων ἠλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ **καταγωγῆς** ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ablativus originis) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri) : Achilles ex **Thetide** natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος· plerique Belgae a **Germanis** orti sunt οἱ πλεῖστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ γονταί. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διὸς — οἱ ἀφ' Ἑρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἧτοι

1) τὰ δηλοῦντα **πλησμονὴν ἢ πλήρωσιν**, ὡς abundare, (com-, ex -) im - plere, cumulare κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, ornare, imbuere, instuere, κ.ἄ.ῶ. (ablativus copiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **otio** abundat περισσὴν σχολὴν (ἄνεσιν) ἔχει· **aras donis cumulant** τοὺς βωμούς δώρων πληροῦσι· **cives victores laudibus ornant** οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνοισι κοσμοῦσι· (πρβλ. § 142, 2, α).

2) τὰ σημαίνοντα **πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν, (ἐκ)τιμᾶν, ἐκτιμᾶσθαι**, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ veneo), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μετ' τὴν σημασίαν τοῦ **τιμᾶσθαι, ἀξιζειν**), docere, κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ **τιμὴ ἢ ἀμοιβὴ ὠρισμένη** (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **hortum viginti minis emit** τὸν κῆπον (ἀντὶ) εἴκοσι μινῶν ἤγορασε· **decem talentis constat** τιμᾶται (**κοστίζει**) δέκα ταλάντων· **Socrates non docebat mercēde** ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῇ).

Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται **ἀορίστως** δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus pretii). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ **quantī, tantī, tantidem, pluris, minoris**, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare. ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ **magnī, permagnī** (οὐχὶ ὅμως καὶ **multi**), **parvī, pluris** (οὐχὶ ὅμως καὶ **maioris**), **minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tantī, tantidem, nihil**, π.χ. **vendit agrum tantī, quanti eum** emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν **τόσον, ὅσον** ἤγορασεν αὐτόν· **pluris** decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα.

2) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα **utor, fungor, fruor, pascor, vescor** καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικὴν τὸ ἀντικείμενόν των) : quousque tantem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονὴν μας ; fungitur **officiis** ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα : **lacte et carne** vescuntur μὲ γάλα καὶ κρέας τρέφονται : **urbe potitus est** ἐκυρίευσε τὴν πόλιν. (Ἄλλὰ πάντοτε **rerum potiri** καὶ οὐχὶ **rebus potiri**=γίγνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβάβειν τὴν ἐξουσίαν)

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (= χρεῖα ἐστὶ) : **libris nobis opus est** βιβλίων (ἡμῶν χρεῖα ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμοῦσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος) : **consulto** (= consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι :

Σημείωσις. Μὲ τὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri nobis opus sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ὑπάρχει χρεῖα, ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας : Themistocles celeriter, **quae opus erant**, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπένοιε.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πρᾶγμα (ablativus rei efficientis) : **discordia** maximae res dilabuntur ὑπὸ τῆς διχονοίας (μὲ τὴν διχονοίαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἷτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζώου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς ab μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, ablativus auctoris) : Roma **a Romulo** condita est ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου· eo **a natura ipsa** deducimur εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα· (βλ. καὶ § 135, 3)·

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς gaudere, laetari, dolere, maerere, κ.τ.τ. (ablativus causae, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας· πρβλ. § 131) : **delicto dolere, correctione** gaudere oportet ἐπὶ μὲν τῷ ἀμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῆται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρῃ.

Σημείωσις. Ἄφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μὲ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἷτιον τὸ κινοῦν τινα εἰς τινα πρᾶξιν εἶναι amore, odio, metu, misericordia, spe, κλπ. : hostes **metu** abscesserunt οἱ πολέμιοι ἐκ φόβου (ἔνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύναται ὅμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

αὐται νὰ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικά τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς *coactus, ductus, compulsus, incitatus*, κλπ., **odio, amore**, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτως εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ **κωλύον αἴτιον**, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως *prae* καὶ αἰτιατικῆς: **morbo impeditus non adfui ad iudicium** ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον **prae lacrimis loqui non potest** ἔνεκα τῶν δακρῶν δὲν δύναται νὰ ὁμιλῇ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικῆν, ὡς *antecellere, antevenerire, praestare, superare, malle*, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ μέτρον ἢ διαφοράν** (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ'): **hostes numero militum superant** οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν **multo malo hoc** κατὰ πολὺ προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δῆλωσιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας τινὸς (*ablativus modi*, ἀφαιρετικὴ τροπικὴ): **summa aequitate res constituit** μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικά τοῦ τρόπου εἶναι *silentio*, (*hoc, eo*) modo, (*ea, simili*) ratiōne, (*hac, ea, illa*) conditione, lege, (*nostro, maiorum*) more, (*aequo, forti*) animo, κ.ἄ.τ.

Ὡσαύτως ἀφαιρετικά δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς *capite nudo ἢ operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudus*, κ.ἄ.τ.: **multi pecudum ritu vivunt** πολλοὶ βοσκημάτων δίκην (ὡσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγια πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὅχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1 - 2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ.: ἐνίκησεν Ἴσθμοῦ καὶ **Νεμέα**· οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δῆλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δῆλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde ? πόθεν ;) διὰ τῆς ex ἢ (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in hortum — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe ἔρχομαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ μὲν γενικὴ (τοπικὴ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῆ δὲ ἀφαιρετικὴ (τοπικὴ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἰασδήποτε κλίσεως : Romae, (Corinthi, Deli) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athēnis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ. — ἐν Βαβυλωνί, κλπ :

2) εἰς δῆλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ αἰτιατικὴ : eo Romam (Athenas, Sardes, κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεϊς, κλπ. :

3) εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) : venio Romā (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξηγήσεις αὐτῶν : in oppido Citio ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῶ ἀπλῶς Citii = ἐν Κιτίῳ) · in oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῶ ἀπλῶς Cirtam = εἰς Κίρταν) · ex urbe Corintho ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῶ ἀπλῶς Corintho = ἐκ Κορίνθου). Ἀλλὰ : Corinthi (in) pulcherrima Graeciae urbe — Tarquinios se contulit, in urbem Etruriae florentissimam — Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν, ἴδιαι δὲ τὸ ἐπιθετικὸν totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse· π.χ. totā urbe, totā Italiā, totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ) — ipsā Romā, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis, κλπ.

Σημείωσις 3. Ὁμοίως μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα domus, (§ 30, 3), rus καὶ humus (§ 17), π.χ. domi est οἶκος ἐστὶ—humi sedet χαμαὶ κάθηται — domum (rus) rediit ἐπέστρεψεν οἰκίαν, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — domo profugit ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρίδος — rure rediit ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — humo surgit ἀνίσταται εἰς τὴν χαμῶθεν. Κατὰ δὲ τὸ domi, ὅπερ σημαίνει ὄχι μόνον οἶκοι ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν χαμῶ εἰρήνης), λέγεται καὶ belli ἢ militiae (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις domi bellicae — domi militiaeque (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως, λέγεται in bello, in militia.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua? πῆ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς per καὶ αἰτιατικῆς: via Appia — per forum proficiscitur διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ terra, mari (= per terram, per mare) — terra marique διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται:

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando?): quā nocte natus Alexander est, eādem Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγένετο ἡ νύχθ' ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι: (eō, quō) tempore, annō, diē — (eā, quā) hora, aestate — (primā, secundā, tertiā) vigiliā κ.τ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον: biduo sciemus ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. Agamemnon vix decem annis unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πρᾶξις τις: quaedam bestiolae unum diem vivunt ζῶντι τινὰ μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2 γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικά, κτητικά (§ 56 καὶ § 57)

150. 1) Αἱ πλάγιαί πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας: *laudo me* ἐπαινώ ἑμαυτὸν — *laudatis vos* ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτοὺς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (*sui, sibi, se*), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (*suus, sua, suum*) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἀμέσου ἢ ἐμμέσου): *Aiax gladio se interfecit* ὁ Αἶαξ ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε· *sua pauci vitia cernunt* ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι· *Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod filios suos corrumpere* οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτη εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*nos, vos, se*) μετὰ τῆς προθέσεως *inter* πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας: *furtim interse aspiciebant* λάθρα προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἐξῆς: λαμβάνεται δις τὸ οἰκεῖον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία *alter* (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ *alius* (ἐπὶ πολλῶν), πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκειμενον), δεῦτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγιῶν πτώσεων, ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως: *manus manum lavat*· (πρβλ.· *χειρ χεῖρα νίξει*)· *alter alterum adiuvat* βοηθοῦσιν ἀλλήλους· *allus allum increpabat* ἐπέπληττον ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλ.· κατηγορεῖ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικά, ὀριστικά (§ 58 καὶ § 59)

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *tuus*): *ista vox* αὕτη ἡ φωνὴ (σου)· *iste furor tuus* αὕτη ἡ μανία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία *is* (*ea, id*) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοη-

τῆς δειξέως, ἦτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὅποιον ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ ἢ νὰ διασαφηθῆ διὰ προσδιοριστικῆς ἀναφορικῆς προτάσεως): apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetorix**; is coniurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ **Ὀργέτοριξ**: οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε: divitissimus est **is, qui** paucis contentus est. (Βλ. § 124).

Οὕτως εἰς τὰς π λ α γ ί α ς π τ ῶ σ ε ς λαμβάνεται ἡ is ὡς **ἐπαναληπτικὴ** ἀντωνυμία: **Deum agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.**

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μετὰ τὴν is δύναιται ν' ἀκολουθῆ πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ qui) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ ut), ὅποτε ἡ is ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν talis (τοιοῦτος): non **is sum, qui** (= ut) errare dēn εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ἄορίστοι (§ 62)

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀορίστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὅποια σημαίνουν ὅ,τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τίς**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιοεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὅποιον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ: **quaedam** bestiolae unum diem vivunt (βλ. § 149, 3). Perses **quidam** Πέρσης **τίς**:

2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς aliqui, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quidquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀρνητικὰς: dicat **quispiam** (εἴποι τις ἂν) δυνατόν νὰ εἴπῃ τις **sine ulla** spē pacis donum redierunt ἄνευ **τινὸς** ἐλπίδος εἰρήνης οἴκαδε ἐπέστρεψαν: an **quisquam** Croeso divitior fuit? ἄρά γε ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (= **οὐδεὶς** ὑπῆρξε, κλπ.)

3) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς qui, § 62, 1) χρησιμοποιοεῖται ἀντὶ τῆς aliquis μετὰ τὰ μόρια si, nisi, ne, num καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει: **ne quid** republica detrimenti capiat μὴ τινα ἢ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α'): **num quod**) = aliquid) vestigium apparet? μὴ τι ἕχνος φαίνεται: **quo quis**

sapientior est, eo solet esse modestior ὅσῳ τις σοφώτερος εἶναι, τόσῳ συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται.

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : **se quisque** diligit ἑαυτὸν (= ἕκαστος) φιλεῖ· **suum cuique** tribuendum est. (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικὰ τακτικά : **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον· **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μόλις δέκατός τις (= μεταξὺ τῶν δέκα εἶς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος·

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν γένει : **quam quisque** norit (= noverit) artem, in hac se exercēat· πρβλ. ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις : *legem brevem esse oportet* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· *patriae irasci nefas est* οὐχ ὄσιόν (ἔστι) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ **εἰδικόν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **λεκτικὰ** καὶ τὰ **δοξαστικὰ** ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *dicere, narrare — putare, iudicare, κλπ.*)· ἐκτὸς τούτων ἕμως καὶ τὰ **αἰσθητικὰ**, τὰ **γνωστικὰ**, τὰ **μνήμης**, **δειξέως** ἢ **δηλώσεως** σημαντικὰ καὶ τὰ **ψυχικοῦ πάθους** σημαντικὰ, (ὡς *sentire, videre, audire — scire, ignorare — meminisse, § 98, 1, obvivisci — demonstrare, docere, certiore facere — gaudere, dolere, adminari, κλπ.*), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται **μετὰ μετοχῆς** (κατηγορηματικῆς) : *Democritus dicebat innumerabilis esse mundos* ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι· *sensit animus se suā vi, non alienā moveri* ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται· *memento te hominem esse* ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· *fortuna gaudet illudēre rebus humanis* ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγματι.

Σημείωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικὴν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ *quod* : *doleo quod amicis careo* λυποῦμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ **τελικόν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **ἐφετικὰ** καὶ τὰ **δυνητικὰ** ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *velle, nolle, malle, cupere — posse, scire* μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἰκα-**

νὸν εἶναι, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): volunt omnes boni videri πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνωνται· mons moveri coepit τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.)· desino loqui παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατική σύνταξις (accusativus cum infinitivo).

Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν: Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν.

Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: nego me esse mendacem (ego nego — me esse) ἀρνοῦμαι, ὅτι εἶμαι ψεύστης: Socrates nihil se scire profitebatur (Socrates profitebatur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδετικὸν) Alexander Jovis filium se appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλεῖται ἠθέλησε· cupio me esse clementem (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπιεικής.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ προελθοῦσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὅποιας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (οἷα τὸ iubeo, sino — video, audio, κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν dominus iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) servos ὡς στενωτέρου συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (abire) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (dominus) iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ legem brevem esse oportet, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα oportet δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἦτοι χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) **ἐπιφωνηματικῶς** (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ 'Ελληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλοῦσας ἀγανάκτησιν, ἐκπληξιν, κ.τ.τ. : o spectaculum miserum ! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum ! ὦ ἄθλιον θέαμα ! 'Εντὸς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ 'Ρωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατὰγῃ θρίαμβον (εἰς) πειρατῆς ! (Πρβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῖ !).

2) ὅλως ἰδιορρυθμῶς, **ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ**, εἰς διηγήσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένων, μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος: Hoc ubi Verres audivit... **minitari** absenti Diodoro, **vociferari** palam, lacrimas interdum vix **tenere** ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐέρρης... ἡπεῖλει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκράυγαζε φανερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξὺ μόλις συνεκράτει. 'Εν τῇ ἀρχαίᾳ 'Ελληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. 'Εν τῇ νέᾳ 'Ελληνικῇ πρβλ. π.χ. "Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ φωνάζῃ... = ἔκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πρᾶξις **μέλλουσα νὰ γίνῃ** ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλουμένην πρᾶξιν : spero (sperabam, κλπ.) **amicum meum venturum esse** ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπιζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἦρχετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

'Ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῆς περιφράσεως **fore ut ἢ futurum esse ut μεθ'** ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος: spero **fore** (ἢ **futurum esse**) **ut** amicus meus **veniat** ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου· sperabam **fore** (ἢ **futurum esse**) **ut** amicus meus **veniret**, κλπ. (§ 77, 4).

'Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερηταὶ σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2) : Romani sperabant **fore ut** Galli **vincerentur** οἱ 'Ρωμαῖοι ἤλπιζον ὅτι θὰ νικηθῶσι (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται· **credo fore ut** huius

facti te **paeniteat** πιστεύω ὅτι θὰ μεταμεληθῆς διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην' (§ 131, 2).

2. Ἡ Μετοχή

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστῶτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιοῦται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιοῦται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις, (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ· πρῶβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) **ἐπιθετικὴ** (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρθρου) : iucundi sunt **aeti labores** (= labores qui aeti sunt) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις **ἀντὶ ἀφρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ**, ὡς ab urbe **condita** (ἀπὸ τῆς κτιθείσης πόλεως =) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ἑρώμης)· post Troiam **delētam** (μετὰ τὴν καταστραφεῖσαν Τροίαν =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) **κατηγορηματικὴ.** Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστῶτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (video, audio, κλπ.) καὶ τὰ ῥήματα facio, fingo, induco, κ.ἄ.τ. (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ παριστάνειν, παρουσιάζειν) : Catonem vidi in bibliotheca **sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον· Homerus facit **Polyphemum cum ariēte colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κριόν. (Πρῶβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἷαι π.χ. audio aliquem **legentem** καὶ audio aliquem **legere**, πρῶβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς : ἀκούω τινὸς **λέγοντος** καὶ ἀκούω τινά **λέγειν**, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρρηματική**, (ἤτοι δηλοῦσα **χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν**, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι

α') **συνημμένη** (participium coniunctum), ἤτοι ἔχει ὑποκειμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει : omne malum nascens facile opprimitur p̄n̄ κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται. mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν

β) **ἀπόλυτος** (participium absolutum), ἤτοι ἔχει ὑποκειμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικὴν, διὸ λέγεται ablativus absolutus (ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) : Solon et Pisistratus Servio Tullio regnante viguerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤχμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σερουτοῦ Τυλλίου.

160. Διαφύρωσ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι.

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκειμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκειμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ **συνημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου**, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ) : Amulius expulsō fratre regnavit (Amulius expulit fratrem - Amulius regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐξβαλὼν τὸν ἀδελφόν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις **συνημμένης μετοχῆς**, (ἢ ὅποια ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς), π.χ. haec locutus abiit ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνῶ his dietis abiit)

2) **ἄνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς**, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν) ὡς ὑποκειμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τοῦτου.

α') **οὐσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξίωμα τι ἰδιαιτέραν τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς consul, praetor — arbiter, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adolescentulus, senex, κ.ἄ.τ. :

β') **ἐπίθετον** δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς *adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus*, κ.τ.τ. Δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὑπὸ ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὡς *Augustus natus est Cicerone et Antonio consulibus* ὁ Αὐγουστος ἐγεννήθη ὑπατεύοντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου *patre vivo haec domus aedificata est* ὠκοδομήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *esse* (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλείπει ἐν τινι γλώσσει δὲν δύναται βέβαια νὰ νοητῆ ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ *ablativus absolutus* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. § 155, 2. Σημ.). Διεμορφώθη καὶ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ προσελθούσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον, κ.τ.τ. (§ 145 κ.έ.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. *milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt*, ἀρχῆθεν ἡ ἀφαιρετικὴ *gladiis* μετὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν *districtis* εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικῆ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς : «οἱ στρατιῶται **μετὰ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα** (ἦτοι γυμνά) ὤρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρόν». Ἄλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληρωθῆ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο : «οἱ στρατιῶται **ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν** (ἦτοι ἀνασπασάντες τὰ ξίφη) ὤρμησαν, κλπ», ὅποτε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέγχθη κατόπιν π.χ. καί : *venit in Italiam Tarquinio regnante*, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν

161. α') Τὸ γερούνδιον (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης **σκοπὸν** (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα *utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar*, τὸ ῥῆμα *esse* (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἰκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα *creare, deligere, praeficere*, κ.τ.δ., αἱ φράσεις *operam dare, tempus dare, diem dicere* καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα, ἰδίως σύνθετα, με δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα *vir*, ὡς *decemviri, tresviri*, κ.τ.τ. : *aqua semper utilis est bibendo* (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν =), ἕνα τὸ πίνει τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουνδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερουνδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς: homo non ferendus ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός·

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χρῆσις δύο συντάξεων, ἧτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**: (delere Carthaginem) delenda est Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδὼν (legere libros) libri nobis legendi sunt ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὦ φ ε λ η τ έ α σοι ἡ πόλις· ε ὕ ποιη τέ ο ι οί συμμαχεῖν βουλόμενοι)·

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον, ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς: (eo porεύομαι) domum nobis eundum est πορευτέον ἡμῖν οἴκαδε· (obtempero legibus, δοτ.) obtemperandum nobis est legibus· (πρβλ. πει σ τ έ ο ν τῷ νόμῳ)·

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν ἢ ἀναδέχεσθαι τι** πρὸς ὠρισμένον τινὰ σκοπόν, ὡς do, trado, mitto, relinquo — accipio, suscipio, permitto, loco — curo: urbs militibus diripienda tradita est ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) π ρ ὸ ς δ ι α ρ π α γ ῆ ν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερουνδιακὴ ἔλξις (attractio gerundiva), ἧτοι χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου.

Συνηθέστατα **κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις** τὸ γερουνδιακόν δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερουνδιον καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν **ἐνεργητικὴν**. Ὅταν δηλαδὴ τὸ γερουνδιον ἀνήκη εἰς ῥῆμα μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου τούτου τίθεται κατὰ **τὴν πτῶσιν** αὐτοῦ, τὸ δὲ γερουνδιον τίθεται κατὰ τὸ **γένος** καὶ τὸν **ἀριθμὸν** τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immolatorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ μετὰ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσομένων ῥημάτων, *utor, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῆθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἢ ἐλπὶς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται **πάντοτε** γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὑσάκις ἢ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χρῆσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βᾶρος.

2) νὰ γίνῃ χρῆσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (οὐχὶ *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἢ χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου εἶναι προαιρετικῆ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae rempublicae* ἢ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὅμως χρῆσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενον του ἐπίθετον ἢ ἀντωνυμίαν **οὐδετέρου γένους**: *ars vera et falsa diiudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum diiudicandorum*) ἢ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Περὶ τοῦ σπουίνου βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει **ἔξωτερικῶς** ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 4). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαιτέρους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελείου καὶ τοῦ μέλλοντος **ἐν τῇ ὑποτακτικῇ**, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνικῇ. Διὰ τῶν ἐπὶ πλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γένει, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, **ὀρίζεται ἀκριβέστερον** ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ χρονικὴ σχέσις δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν ταῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ **ἐνεστῶτος**, τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπλοῦ μέλλοντος εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) Ὁ παρακείμενος (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum): *Catilina coniurationem fecit* ὁ Κατρίνας συνωμοσίαν ἔκαμε·

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum): *seripsi epistulam* (γέγραφα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) Ὁ ὑπερσυντελείος χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *seripseram epistulam* (ἔγεγράφειν =) εἶχον γρά-

ψει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθοῦσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως: *legati, quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανῆλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπερυσαν, ὅτι καὶ παρῆσαν ὁσον Κορινθίους. Ὅχι: παρεσχίχεσαν).

4) Ὁ τετελεσμένος μέλλων χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *scripsero epistulam* (γεγραφὼς ἔσομαι =) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως: *quidquid petieris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅ,τι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις 1. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακείμενοι μὲ σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *nōni* = *scio* γινώσκω (πρβλ. οἶδα), *constiti* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. ἔστηκα) κλπ., 2) ὑπερσυντέλικοι μὲ σημασίαν παρατατικοῦ, ὡς *noveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. ᾔδειν), *constiteram* = *stabam* ἰστάμην (πρβλ. εἰστήκειν) κλπ., 3) τετελεσμένοι μέλλοντες μὲ σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *novero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitero* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. ἐστήξω) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις 2. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρκτητικοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώτης, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακείμενος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρῆσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ παραλήπτης, θὰ ἔχη πλέον εἰς χεῖράς του καὶ θὰ ἀναγινώσκη τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικός ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακείμενος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος: *Nihil*

habebam (= habeo), quod scriberam (= scribam), neque enim novi quicquam audieram (= audivi) et ad tuas omnes rescripseram pridie (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὅποῖον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὐτε νέον τι ἔχω ἀκούσει καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπῆντησα χθές. Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὅποιος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, εἰς ἀνεξαρτήτους εἶτε εἰς ἐξηρημένους προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσώτεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 75, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (coniunctivus), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιότερον συνεχωνεύθη πρὸς τοὺς ἄλλοις ἡ εὐκτικὴ (optativus). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ coniunctivus ὡς ἀντίστοιχος ὄχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὀρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') Indicativus. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Αρνησις non οὐ, δέν, nonneque, κλπ.): Catilina coniurationem fecit, (βλ. § 166, 2, α): hoc fieri non potest τοῦτο δέν δύναται νὰ γίνῃ.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὀρισμέναί λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὅποῖον δέν πραγματοποιεῖται ἢ δέν ἐπραγματοποιήθη, πρὸς τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: paene mei oblitus sum ὀλίγου ἐπελαθόμενος (= λίγου ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δέν ἐλησμονήσα) aequum est (ἢ aequum erat) hoc facere χρὴ ἢ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δέν τὸ πράττεις ἢ δέν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') Imperativus (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῖ προσταγὴν ἢ ἀπαγορεύσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.π.: lege ἀνάγνωθι: properate σπεύδετε, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δὲ,

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἣτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεται **πάντοτε**: **egredere** ex urbe, **Catilina**, **educ** tecum omnes tuos; **purga** urbem ἐξελθε ἐκ τῆς πόλεως, **Κατιλίνα**, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὸν πόλιν· **iustitiam cole** et pietatem δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πρᾶξις: cras **petito** (β' ἐνικ.)· tibi dabitur αὔριον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῇ· **respondeto** (β' ἐνικ.) ad ea, quae **rogavero** ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἄ φ ο ὕ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος **εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον): regio imperio duo **sunt** iique consules **appellantor**; **nemini parento** βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἐχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὑπατοὶ καλείσθων (= νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὑπακουόντων (= εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούουσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἡπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) μετὰ τοῦ *velim* (§ 95): **dicas** mihi **velim** εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστήσαι (κυρίως = θὰ ᾔθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ *ne* (= μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου: hoc **ne** facias ἢ **ne** feceris (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσης τοῦτο· puer **ne** telum habeat παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (= νὰ μὴ ἔχη).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) *ne* μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων: hominem mortuum in urbe **ne** sepelito **neve** urito (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς πό-

λεως νὰ μὴ θάπτῃ τις, μηδὲ νὰ καίῃ. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσης.

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : fac ne quid aliud cures μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσης δι' ἄλλο τι cave credas μὴ πίστευε ἢ μὴ πιστεύσης.

172. γ') Coniunctivus (βλ. § 168). Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμο-

ποιεῖται

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (coniunctivus voluntativus ἄρ-
νησις ne)

α) εἰς δῆλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (coniunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος : eāmus ἴωμεν (πᾶμε) ne eunctemur μὴ μέλλωμεν (ἄς μὴ βραδύ-
νωμεν.)

β) εἰς δῆλωσιν προσταγῆς (coniunctivus iussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δῆλωσιν ἀπαγορεύσεως (coniunctivus prohibitivus), μετὰ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντος ἐνταῦθα, ἦν καὶ ὁ ἐνεστώτης σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου : videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat (ὀρώντων =) νὰ προσέξουν οἱ ὕπατοι, μὴ ἢ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α') ne feceris μὴ πράξῃς ne faciat μὴ πραττέτω, μὴ πράξῃ moratus sit nemo μηδεὶς μελλησάτω ἢ μηδεὶς μελλήσῃ (κανεὶς νὰ μὴ βραδύνη)

γ) εἰς δῆλωσιν εὐχῆς (coniunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχετικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον utinam (εἴθε) : valeant mei cives ὑγιαίνουσιν οἱ ἔμοι πολῖται ne vivam, si scio μὴ ζώην, εἰ οἶδα (πρβλ. νὰ μὴ ζήσω, ἄν...) ne viverem εἴθε. (νὰ) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ) utinam viveret εἴθε (νὰ) ἔζη, (ἀλλὰ δὲν ζῆ) utinam diutius vixisset εἴθε νὰ ἔζη, (ἢ νὰ εἶχε ζήσει) πλειότερον.

δ) εἰς δῆλωσιν παραχωρήσεως (coniunctivus concessivus).

κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακαίμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτικῇ) : **odērint, dum timeant μισούντων** (ἀς μισοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται·

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικᾶς προτάσεις (coniunctivus dubitativus ἢ deliberativus ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστῶτα : **elōquar an sileam?** νὰ εἴπω νὰ σιγήσω ; **quid faciam?** τί ποιήσω ; τί νὰ κάμω ;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικῇ coniunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικὸν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἢ δηλοῦν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως : **huic cedāmus?** εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν ; **quid facerem?** (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν) ; τί νὰ ἔκαμνα ; (δὴλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**).

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (coniunctivus potentialis) ἐν τῷ **π α ρ ὀ ν τ ι** (κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακαίμενον) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ὀ ν τ ι** (κατὰ παρατατικόν) : **dicat quispiam** ἢ **dixērit quispiam** λέγοι τις ἂν — εἴποι τις ἂν, (μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς) ; **velim** βουλοίμην ἂν (θὰ ἤθελα) ; **qui vidēret urbem, captam (esse)** **dicēret** ὅστις ἤθελεν ἶδει τὴν πόλιν, (εἴποι ἂν =) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν)·

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (coniunctivus irrealis) ἐν τῷ **π α ρ ὀ ν τ ι** (κατὰ παρατατικόν) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ὀ ν τ ι** (κατὰ ὑπερσυντέλικον) : **sine amicis vita tristis esset** ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἂν =) θὰ ἦτο, (ἀλλὰ **δὲν εἶναι**). **O si tacuisses, philosophus mansisses** ὦ ἂν ἤθελες σιγήσεις ! φιλόσοφος (διέμενας ἂν =) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμεῖνει — ἀλλὰ **δὲν διέμενες**)·

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις.

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως**, ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου : **quo vadis?** ποῦ ὑπάγεις ; **ubi fuisti?** ποῦ ἦσο ; ποῦ ἐπῆγες ; **quando redibis?** πότε θὰ ἐπανέλθῃς ;

β) καθ' ύποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τις ἂν τοῦτο πιστεύσει;) ποῖος μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τὶ μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τὶ νὰ ἔκαμνα; ('Ρητορικαὶ ἐρωτήσεις Βλ. § 106, 10, Σημ.).

2) Ὄταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ύποτακτικὴν ἀπορρηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ιδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων *ne, num, nonne* (§ 106, 10): *Clodius insidias fecit Milioni?* κατεσκεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι; *fui-stine in foro?* ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μόριον (*e-tiam = καί, non = οὐ*) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὡς *ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥμιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero* (τοῦναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀνωνομίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64): *quid scribis?* (τὶ γράφεις;) *Epistulam.* — *quando redibis?* (πότε ὀὰ ἐπανέλθῃς;) *Cras* (αὔριον).

175. Ὄταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ *utrum* (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν *ne*, εἰς δὲ τὸ β' τὸ *an* (= ἤ): *utrum verum an falsum est?* *verumne an falsum est?* πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστὶ;

2) τίθεται μόνον τὸ *an* εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως: *verum an falsum est?* *elōquar an sileam?* (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὄχι; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ *an non?* π.χ. *fuiſtī(ne) ibi an non?* ἦσο ἐκεῖ ἢ ὄχι;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις

176. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχήθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερεύόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαιτέρως πωσ τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξύ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἥτοι ἐκ τοῦ quod = ὅ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδή τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἠδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id, κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοὶ ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. **quod** me valere putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ ὅτι νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἶτιον** τοῦ σημεινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως

(erras), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ οὕτω : « πλανᾶσαι (νομίζων), **διότι** νομίζεις, (**ποῦ** νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω ».

Οὕτως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προσέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς **αἰτιολογικὸν** quod, ὡς π.χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιοιμένου εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σὲ φιλοῖη ἡ Ἀφροδίτη ! si haberemus illos leones ! **εἴθε** (νὰ) εἶχομεν τοὺς λέοντας ἐκείνους ! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. o si tacuisses ! philosophus mansisses (= ὡ **εἴθε** νὰ εἶχες σιωπήσει ! θὰ εἶχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (ὡ **ἂν** εἶχες σιωπήσει, κλπ. κλπ.).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ **ἔγκλισις**, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς. (Πρβλ. π.χ. χαίρω ὅτι **εὐδοκιμεῖς**. Οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι ὁ Κῦρος οὐ **φαίνοιτο**, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ **χρόνος** τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. **λέγω** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** = **ἐρῶ** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** — **ἔλεγον** ἢ **εἶπον** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** ἢ ἵνα **πεισθείητε**).

2) Ἐν τῇ **Λατινικῇ** εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἔγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερεύουσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. exspectavimus, dum pater venit περιμείναμεν, ἕως ὅτου **ἦλθεν** ὁ πατήρ — exspectavimus, dum pater veniret περιμείναμεν, ἕως ὅτου **νὰ ἔλθῃ** ὁ πατήρ), **χρόνος** ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς, ὅταν μεταβληθῆ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ. non sum ita hebes, ut istud dicam δὲν εἶμαι τόσοσ ἀμβλύνοσ, ὥστε νὰ **εἶπω** αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, ut istud dicērem δὲν ἦμην τόσοσ ἀβλύνοσ,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτὸ κλπ.). Ἀ κ ο λ ο υ θ ε ῖ δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευού-
 σῃ προτάσει, ὅταν αὐτὴ ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, **ὠρισμένος ἐκά-
 στοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς**, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει
 χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικός ἢ παρωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio tem-
 porum). Ἐν ἐξηρητημένῃ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν,

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὐτὴ ἐξαρτᾶται,
 εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ** (ἦτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλ-
 λοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικός, (ἐνε-
 στῶς μὲν ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρ-
 κοῦς, παρακείμενος, δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν
 τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλον, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως
 μελλούσης) π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas	τί γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσαι	quid scripsēris	τί ἔχεις γράψει ἢ τί ἔγραψες
quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis	τί μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσαι νὰ γράψῃς ἢ τί θὰ γράψῃς.		

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὐτὴ ἐξαρτᾶται
 εἶναι χρόνου παρωχημένου, (ἦτοι παρατατικοῦ, **ἱστορικοῦ** παρακει-
 μένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελείου), τίθεται ἐπίσης παρωχημένος
 χρόνος, (παρατατικός μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν
 τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελείος δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πρά-
 ξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλου-
 μένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικός τῆς περιφρα-
 στικῆς συζυγίας, ἦτοι τύπου εἰς — urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται
 περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἦτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς
 δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres	τί ἔγραφες
quaesivi	ἠρώτησα	quid scripsises	τί εἶχες γράψει ἢ τί ἔγραψες
quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσαι	quid scripturus esses	τί ἐμελλες νὰ γράψῃς ἢ τί θὰ ἔγραφες.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Ἐξηγητημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρκτικοὶ ἢ παρωχημένοι, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ ἢ παρωχημένου : Athenienses Delphos miserunt consultum, quo modo se defenderent οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένοι) εἰς Δελφοὺς ἐπεμψαν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα miserunt εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ὁ ἱστορικός ἐνεστώς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτικός χρόνος (οἷος εἶναι **γραμματικῶς**), ἄλλοτε δὲ ὡς παρωχημένος (ἦτοι ὡς **perfectum historicum**, § 166, 2, α', οἷος εἶναι **λογικῶς**).

γ'. Αἱ ἐξηγητημέναι προτάσεις

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτός ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν· (ἄρνησις non) : Themistocles, **quod non satis tutum se Argis videbat**, Coreuram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἔβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod somnum capere non posset** τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν cum, ὡς : cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, **non quod habērem** magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολὴν δίδω πρὸς σέ, οὐχὶ διότι ἔχω πολλὰ τινὰ, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία εἶδη** (καὶ οὐχὶ τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' **ὀριστικὴν** οἰοῦ δ ἡ ποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποion ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως) : si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἴ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2, α')· hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικὴν** (coniunctivus) ἱστορικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἠρνούμην, ἐψευδόμην ἂν plures interfecti essent, nisi nox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἢ νῦν πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικὴν** (coniunctivus) ἄρκτικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ᾔθελες, θὰ ἠδύνασο)· si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem eum dixēris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἴ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνητον εἶποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἶδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἶδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' **ὀριστικὴν μέλλοντος** ἐν τε τῇ ὑπόθεσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει : si hoc feceris (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), paenitebit te ἐὰν τοῦτο ποιήσης, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὑποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀρίστως ἐπαναλαμβάνομενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως : poetarum libros, **cum est otium**, legere soleo ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολῆν ἔχω =) ὡςάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγιγνώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικὰς),

1) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων etsi, tametsi, quamquam (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' **ὀριστικὴν** (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡςπραγματικόν) : Datis **etsi** non aequum locum **videbat** suis, tamen conflare constituit ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάβῃ μάχην·

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων licet, quamvis, ut, cum (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' **ὑποτακτικὴν** (coniunctivus), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν : Phocion fuit perpetuo pauper, **cum** ditissimus esse **posset** ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ὢν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος·

3) ὅταν εἰσάγονται διὰ τοῦ etiamsi (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' **ὀριστικὴν** εἴτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (coniunctivus), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου : quod quis crebro videt, non miratur, **etiamsi** cur fiat nescit ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — utilitas efflorescit ex amicitia, **etiamsi** tu eam minus secutus sis ἡ ὠφέλεια ἐξἄνωθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδὲν ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἑτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis, quantus, quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποιὸν ἢ ποσόν), ὡς *sicut, quam, quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' **ὀριστικὴν**, (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis habēri vult, talis est* οἷος νομίζεσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν: *haec sicut exposui, ita gesta sunt* ταῦτα, ὡσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi, tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν: πρβλ. 172, 2, α'): *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram addesset, horrebant* οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὡσεὶ οὗτος ἦτο παρῶν ἐνώπιόν των, ἐφρίσσον.

5. Τελικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*), ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ: *edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῆ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῆ, ἵνα τρώγῃ: *angustias Themistocles quaerebat ne multitudo circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέζητει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῆ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178)

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπαρασυστατικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενον τι παρίσταται τὸ ἐπακολουθήμα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπλαγῆ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀνισταθῆ ἐτόλ-

μα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα)· *tanta vis prohibitatis est, ut eam in hoste etiam diligāmus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἢ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συν-
 θέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόν-
 των ἐπιτατικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*,
 κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τούτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: *maiora deliquerunt, quam ut iis ignosci possit* διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νά, κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos* ἢ *consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κα-
 τόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ.ἄ.ῶ.: *accidit, ut abessent* = συνέβη (αὐτοῖς ἀπείναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες.—
spes victoriae efficit, ut milites fortius pugnent ἢ ἐλπίς τῆς νίκης
 (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρείότερον νὰ μά-
 χωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. *quin*).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178)

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται
 διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι **ἐκφράζουν**
τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν
 ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς **διὰ τελικοῦ ἀπα-**
ρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ
 κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν
 (coniunctivus), ἀκολουθοῦν δέ :

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀ ν τ ι κ ε ἰ μ ε ν ο ν) ῥη-
 μάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν **ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχὴν, ἐπιθυμίαν**
 ἐν γένει, ὡς *dicere, (ad) monere, respondere, scribere, imperare,*
postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere, κ.τ.τ. *opto, ut sal-*
vus redeas εὐχομαι (σῶον ἐπανελθεῖν σε =) νὰ ἐπανέλθῃς σῶος·
cura, ut valeas (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν =) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής·

Pythia respondit, **ut** Athenienses navibus se defendērent ἢ Πυθία (ἀνεῖλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου·

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμένον) τριτοπροσώπων ῥημάτων, ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.ἄ.τ.: restat, **ut doceam** (λοιπὸν ἐστὶ διδάξαι με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω· prudentiae est, **ut sociorum saluti consularis** (φρόνιμόν ἐστὶ ἐπιμεληθῆναι ὑμᾶς =) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malle (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἦτοι ἄνευ τοῦ **ut**, ὡς **velim pater mox redeat** (βουλοίμην ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανελθῇ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ· **malle tacuisses** θὰ προστίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ εἰσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλήν παρὰθεσις μιᾶς προτάσεως δυνατικῆς καὶ ἐτέρας εὐχετικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ **ne** (καὶ σπανίως διὰ τοῦ **quominus**), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ **quin** ἢ τοῦ **quominus** : **lex impedit ne hon fiat** ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι =) νὰ γίνῃ τοῦτο· **Socrates non recusavit quin** (ἢ **quominus**) **poenam subiret** ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῆ τὴν ποινὴν· (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρκόμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων **φόβου δηλωτικῶν**, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρωνται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ **ne**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἐγίνεν ἢ γίνῃ τι τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: **timeo ne sero pater veniat** φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ· **timebant ne evenirent**

ea, quae ceciderunt έφοβοῦντο, μὴ γίνουιν ἐκεῖνα, ἅπερ συνέβησαν·

2) διὰ τοῦ **ut** ἢ **ne non**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνεται ἢ δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνη τι, τοῦθ' ὕπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα : timeo **ut** (ἢ **ne non**) **sustineant** milites impetum hostium φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν οἷαν τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται, (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2), καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187 κ.έ.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἄνευ διαφορᾶς σημασίας, ὡς concedo, permitto **ut exēas** ἢ **tibi exire** συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοὶ ἐξιέναι =) νὰ ἐξέλθῃς· prohibeo, impedio **ne veniat** ἢ **eum venire** (κωλύω αὐτὸν ἐλθεῖν =) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὅμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς timeo **exire** φοβοῦμαι (**ἐξελεθεῖν** =) νὰ ἐξέλθῃ (ἐκ φόβου δὲν ἔρχομαι)· timeo **ne moriar** ? φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω· concedo tibi hoc verum esse (ὁμολογῶ σοὶ τοῦτο ἀληθὲς **εἶναι** =) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς — concedo tibi **ut hic maneat** ἐπιτρέπω (σοὶ ἐνθάδε **μένειν** =) εἰς σὲ νὰ μένῃς ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106, 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὁσάκις δηλοῦν πραγματικὸν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῖου ἢ πρὸ τοῦ ὁποῖου ἢ μετὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ θὰ γίνη τι : **dum vivo**, spero ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω, **postquam** hostes flumen transierunt, proelium commissum est ἀφοῦ οἱ πολέμιοι διέβησαν τὸν ποταμόν, συνήφθη μάχη· **domi mansimus, dum pater redit** ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν **dum** εἰς διηγήσεις, λαμβανόμενον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον**, συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ἱστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Λατινισμός) : **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnat** (= **pugnabat**) **interfectus est ὁ Μαρδόκιος**, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφονεύθη.

Τὸ δὲ **postquam**, ὁσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμὸς δηλῶν χρονικὴν διαφορὰν, ἤτοι ποσὸν χρόνου μεσολαβοῦντος μεταξὺ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελικοῦ ἀντὶ παρακειμένου (ἄοριστος § 166, 2, α') : **De-**

eum annis postquam ille natus erat (= natus est), consul factus sum δέκα ἔτη ἀφ' οὗτος ἐκεῖνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκεῖνου), ὑπατος ἐγενόμην. (Πρβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικωκόμενον σκοπὸν: domi manebimus, **dum** pater redeat ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μείνωμεν, ἕως οὗτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ· exspectabamus, **dum** hostes flumen transirent περιεμένομεν, ἕως οὗτου οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβῶν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷα π.χ. *est* (= *erat*, *fuit*) dies ἢ *tempus*, κ.τ.τ.: *fuit tempus, eum* Germanos Galli virtute **superarent** ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. Ὄταν χρονικὴ τις πρότασις δημοῖ πράξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνοποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικωκόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: *eum* Romam **venero**, tibi scribam ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν ἐπιθυμίαν ἢ ἐπιδικωκόμενον σκοπὸν, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκετικῶς τινος χρόνου: *eum sumus* negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μαθάνωμεν· *eum* rus **veni**, ad te adeo ὁσάκις (ἔχω ἔλθει =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ ὑπερσυντελικῶν: *eum* ruri **eram**, ad te adibam ὁσάκις ἤμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχομην πρὸς σέ· *ubi* rus **veneram**, venando delectabar ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μετὰ τὸ κυνήγιον ἑτερπόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ *eum* καὶ τοῦ *antequam* καὶ *priusquam* παρατηρήτέον ὅτι:

1) Τὸ μόριον *eum* (ἀρχαϊκῶς *quum*) προῆλθεν ἐκ τοῦ *quom*, ἀρχαία αἰτιατικὴ τῆς ἀναφορικῆς ἀνωμυμίας *qui*, ἀρχικῆ

δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως, ἧτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀνεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum) : vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est μὲν οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix... transierant, proelium commissum est· πρβλ. § 166. 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἧτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (cum coincidens ἢ explicativum) : cum tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ) .

Σημείωσις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των, μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, quam fidem dedit (= non dimisit eum, antequam κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῆθεν καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῆθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2) : Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1) : hostes non prius fugere destite-

runt, quam ad Rhenum pervenerunt οἱ πολέμιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐπίστε ὅμως ἐναλλάσσονται οἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρηθῆναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις (βλ. § 178)

193. Αἱ ἐξηρηθῆναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἰ μὲν ἀπλαῖ διὰ τινος τῶν μορίων ne, num, nonne ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀνωθυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἰ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2).

β) αἰ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ utrum ἢ τοῦ ne εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ an (ἢ ane) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ an ἢ τοῦ ne εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ «ἢ ὄχι» ἐν διπλῇ ἐξηρηθῆναι ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ necne (σπανίως δὲ διὰ τοῦ annon) : quaeritur a philosophis, **utrum** sint dii **necne** ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι (Πρωλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν : quaesivit, num quid novi eo absente **accidērit** ἠρώτησεν, **ἂν τι** (ἢ **μή τι**) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. Num quid novi me absente accidit?). saepe non utile est scire, **quid futurum sit** πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ· nesciebam, **quo fugērem** ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω· inter praetores magna est contentio, **utrum moenibus se defendant an obviam eant** μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων· neutri sciebant, **vicissent victine essent** οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῇ.

194. Πλάγιοι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ si (= εἰ, ἂν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἰ ὅποῦαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποπέρας (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : circumfunduntur hostes, si quem aditum reperira **possent** συνωθοῦνται πέραξ οἱ πολέμιοι, (ἂν ἢ) **μήπως** θὰ ἠδύναντο νὰ

ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κῦρος ἔεται, εἶ τι δύναιτο βοῆ-
θῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio*, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.ἄ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές:

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an*, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα **ἴσως**: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦται τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἤλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἔλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δέν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δέν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον): **nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint** poetae οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· **non recuso, quin tibi oboediam** δέν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· **quis est** (= *nemo est*) **quin hoc intellegat**? τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο; (ὅστις δέν κατανοεῖ τοῦτο;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. : ὁ δ' ἀνάινετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ μόριον *quin* ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (= οὐ, δέν πρβλ. *ne - scio* οὐκ οἶδα· *ne - uter* οὐδέτερος), ἀρχικῆ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι **πῶς ὄχι ; πῶς δέν ;** ὡς *quin respondes*? πῶς (διατὶ) δέν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ *quin* μὲ ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακελευσματικὴν (= ἄγε, ἴθι. — ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων· *hinc hoc fieri potest*? *Quin*? *experiamus* (= δύναται τοῦτο γενέσθαι; πῶς; πειραθῶμεν ἢ πειραθείημεν ἂν), προῆλθε κατόπιν τὸ **quin experiamus** (= ἄγε πειραθῶμεν), ἄς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ *quin* ἐξ ἀπλῆς ἀρχῆθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μιᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἐτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ *quin*, ἀφοῦ αἱ δύο αὗται προτάσεις συνεδέθησαν στενώτερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ **quin tibi oboediam**? *non recuso* (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ ; δέν ἀντιλέγω ἢ *non recuso*· *quin tibi oboediam*? προῆλθε κατόπιν τὸ *non recuso, quin tibi oboediam*. (Βλ. καὶ § 188).

10. Αναφορικά προτάσεις (Βλ. § 178)

195. Αί αναφορικά προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως αναφορικάς, ἤτοι αναφορικάς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : *odi homines, qui mali sunt* μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, *οἱ κακοὶ εἰσιν*· *nemo est, qui hoc neget* (*negaverit*) οὐδεὶς ἐστίν, *ὅστις τοῦτ' ἂν ἄρνοιτο* (ἢ ἂν ἄρνηθῆι § 170, 2, α')· *bonum tibi librum dono, quem legito* ἀγαθὸν σοὶ βιβλίον δωροῦμαι, *ὃ ἀνάγνωθι*·

Σημείωσις 1. Εἰς αναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῆ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) ἀντὶ ὀριστικῆς *καθ' ἑλξιν* πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (*attractio modi ἑλξιν ἐγκλίσεως*) : *quis eum diligat, quem metuat* ? (ἀντὶ *metuit*) τίς ἂν φιλοῖ (τοῦτον), ὄν *μισεῖ* ; Πρβλ. ἔρδοι τίς, ἦν ἕκαστος *εἰδείη* τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις αναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ αναφορικὴ ἀνωνομία ἢ εἰσαγούσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*et, autem, igitur* κλπ.) : *multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose* (= *eos igitur legite* κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὀφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· *ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς*. (Παρομοίαις συντάξεσι τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς αναφορικάς προτάσεις, ἤτοι αναφορικάς αἰτιολογικάς, ὑποθετικάς, τελικάς, ἀποτελεσματικάς, ἐνδοτικάς, παραβολικάς. Ἐκ τούτων.

α) αἰ αναφορικὰ αἰτιολογικά, (αἰ ὅποια κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινὰ ἐπιφωνηματικὴν ἔκφρασιν),

β) αἰ αναφορικὰ τελικά,

γ) αἰ αναφορικὰ ἀποτελεσματικά, καὶ

δ) αἰ αναφορικὰ ἐνδοτικά

ἐκφέρονται κανονικῶς *καθ' ὑποτακτικὴν*· π.χ. *o fortunate Achilles, qui* (= *cum*) *Homerum praecōnem factorem invenēris* ὦ ἕλβιε Ἀχιλλεῦ, *ὅς* (= *διότι*) *τὸν Ὀμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες* (πρβλ. § 179)· *legati Delphos missi sunt, qui* (= *ut*) *deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (*συμβουλευ-*

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθεῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184)· **non is sum, qui** (= ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.)· Athenienses, **qui** (= cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἄθηναῖοι, **ἂν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὁμως κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα *aptus, idoneus, dignus, indignus*· π.χ. *vir est dignus, qui* (= ut) *laudetur* ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: **tantum scimus, quantum memoria tenemus** τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικαὶ: **qui** (= si quis) **tacet, consentire videtur** ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1)· **qui** (= si quis) **hoc credēret, erraret** ὅστις (= εἴς τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2)· **qui** (= si quis) **hoc credat, erret** ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (*oratio recta*), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (*oratio obliqua*). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου, ἧτοι

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (με εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν), π.χ. (εὐθύς λόγος: *innumerabiles sunt mundi*) — *Democritus dicebat innumerabiles esse mundos*. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187). π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *militēs, rescindite pontem ἢ pontem militiēs rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescinderent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν αἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλάγιῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. εὐθύς λόγος: *quid faciam?* 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου· π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens*, κλπ.) — *quem esse tam potentem dixeris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπη νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites? = nihil est quod veremini*) — *Caec-*

sar graviter **incusavit** milites, **quid tandem vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρητημένοι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' **ὑποτακτικὴν** (Εὐθύς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, **quod scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγη, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθύς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aiebant**, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugērent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφήρπασεν.

cem annis postquam ille natus erat (= natus est), consul factus sum δέκα ἔτη ἀφ' ὧν ἐκεῖνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκεῖνου), ὕπατος ἐγενόμενος. (Περβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμίαν ἢ ἐπιδικωόμενον σκοπὸν: domi manebimus, **dum pater redeat** ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μείνωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ· exspectabamus, **dum hostes flumen transirent** περιεμένομεν, ἕως ὅτου οἱ πολέμιοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβῶν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π.χ. est (erat, fuit) dies ἢ tempus, κ.τ.τ.: fuit tempus, **eum Germanos Galli virtute superarent** ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. "Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πρᾶξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνοποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικωόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: **eum Romam venero, tibi scribam** ἔταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν ἐπαναλήψιν πρᾶξεως, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκετικῶς τινος χρόνου: **eum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere** ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μαθαίνομεν· **eum rus veni, ad te adeo** ὁσάκις (ἔχω ἔλθῃ =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατακτικῶς ἢ ὑπερσυντελικῶς: **eum ruri eram, ad te adibam** ὁσάκις ἦμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχόμην πρὸς σέ· **ubi rus veneram, venando delectabar** ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μὲ τὸ κυνήγιον ἑτερπόμενος (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ **eum** καὶ τοῦ **antēquam** καὶ **priusquam** παρατηρήτεον ὅτι:

1) Τὸ μόριον **eum** (ἀρχαϊκῶς **quum**) προῆλθεν ἐκ τοῦ **quom**, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας **qui**, ἀρχικῆ

δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι (*quo tempore*, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ *cum* ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως, ἧτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ *cum* χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀνεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ *cum* τότε λέγεται *cum inversivum*): *vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est* μόλις οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντι: *cum vix... transierant, proelium commissum est*· πρβλ. § 166. 3)·

β) πολλάκις τὸ *cum* χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἧτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (*cum coincidens* ἢ *explicativum*): *cum tacent, clamant ἐν ᾧ* (χρόνῳ) *σιωπῶσι, κραυγάζουσι* — μὲ τὸ νὰ *σιωποῦν φωνάζουν*, (ἡ *σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ*).

Σημείωσις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ *cum* βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι *antequam* καὶ *priusquam* προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων *ante* καὶ *prius* μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) *quam* (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των, μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς *non ante dimisit eum, quam fidem dedit* (= *non dimisit eum, antequam* κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῆθεν καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῆθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2) : *Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est* ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ *antequam* καὶ τὸ *priusquam* συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1) : *hostes non prius fugere destite-*

runt, quam ad Rhenum pervenerunt οἱ πολέμοιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθοσαν.

Ἐνίστε ἡμῶς ἐναλλάσσονται οἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρητημένοι ἢ πλάγια ἐρωτήσεις (Βλ. § 178)

193. Αἱ ἐξηρητημένοι ἢ πλάγια ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἰ μὲν ἀπλαῖ διὰ τινος τῶν μορίων ne, num, nonne ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2)·

β) αἰ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ utrum ἢ τοῦ ne εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ an (ἢ anne) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ an ἢ τοῦ ne εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ « ἢ ὄχι » ἐν διπλῇ ἐξηρητημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ necne (σπανίως δὲ διὰ τοῦ annon) : quaeritur a philosophis, **utrum** sint dii **necne** ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι (Πρωλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν : quaesivit, num quid novi eo absente **accidērit** ἠρώτησεν, **ἄν τι** (ἢ **μή τι**) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. Num quid novi me absente accidit ?) : saepe non utile est scire, **quid futurum sit** πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ : nesciebam, **quo fugerem** ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω : inter praetores magna est contentio, **utrum** moenibus se **defendant** an obviam **eant** μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων : neutri sciebant, **vicissent** **victine** **essent** οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, **ἄν εἶχον** νικήσει ἢ εἶχον νικηθῇ.

194. Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ si (= εἰ, ἄν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὅποσαι ἐνέχουν τὴν ἔνοιαν τῆς ἀποπέρας (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : circumfunduntur hostes, **si** quem aditum reperirā **possent** συνωθοῦνται περίξ οἱ πολέμοιοι, (**ἄν ἢ**) **μήπως** θὰ ἠδύναντο νὰ

ανακαλύψουν εἰσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κῦρος ἔεται, εἴ τι δύναίτο βοη-
θῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἄν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio*, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.ῶ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἄν τοῦτο εἶναι ἀληθές·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an*, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα **ἴσως**: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini tetricaῦτα τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἤλικαι ἴσως οὐδενὶ* (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δέν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δέν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον): **nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint** poetae οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· **non recuso, quin tibi oboediam** δέν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· **quis est** (= *nemo est*) **quin hoc intellegat?** τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο; (ὅστις δέν κατανοεῖ τοῦτο;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ.: ὁ δ' ἀναίνετο μῆδὲν **ἐλέσθαι**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ μόριον **quin** ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίως ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀνωταυμίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (= οὐ, δέν· πρβλ. *ne - scio* οὐκ οἶδα· *ne - uter* οὐδέτερος), ἀρχικῆ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι **πῶς ὄχι**; **πῶς δέν**; ὡς *quin respondes?* πῶς (διατὶ) δέν ἀποκρίνεσαι;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ **quin** μὲ ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακελευσματικὴν (= ἄγε, ἴθι. — ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, *Uai hoc fieri potest? Quin? experiāmus* (= δύναται τοῦτο γενέσθαι; πῶς; πειραθῶμεν ἢ πειραθῆμεν ἄν), προῆλθε κατόπιν τὸ **quin experiāmus** (= **ἄγε** πειραθῶμεν), **ἄς** δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ **quin** ἐξ ἀπλῆς ἀρχῆθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἑτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ **quin**, ἀφοῦ αἱ δύο αὐταὶ προτάσεις συνεδέθησαν στενώτερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ **quin tibi oboediam? non recuso** (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ; δέν ἀντιλέγω ἢ *non recuso*· **quin tibi oboediam?** προῆλθε κατόπιν τὸ *non recuso, quin tibi oboediam*. (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικοί προτάσεις (Βλ. § 178)

195. Αἱ ἀναφορικοὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικός, ἤτοι ἀναφορικός προσδιοριστικός ἢ διασαφητικός. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : *odi homines, qui mali sunt* μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, *οἱ κακοὶ εἰσιν* nemo est, qui hoc neget (negaverit) οὐδεὶς ἐστίν, ὅστις τοῦτ' ἂν ἄρνοῖτο (ἢ ἂν ἄρνηθῆι § 170, 2, α') : *bonum tibi librum dono, quem legito* ἀγαθὸν σοι βιβλίον δωροῦμαι, ὃ ἀνάγνωθι.

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῆ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) ἀντὶ ὀριστικῆς καθ' ἑλξιν πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (attractio modi ἑλξιν ἐγκλίσεως) : *quis eum diligat, quem metuat* ? (ἀντὶ metuit) τίς ἂν φιλοῖ (τοῦτον), ὄν μισεῖ ; Πρβλ. ἔρδοι τις, ἢν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι πολλὰκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντιωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (et, autem, igitur κλπ.) : *multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose* (= *eos igitur legite* κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὠφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς. (Παρομοίαις συντάξεσι τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικός προτάσεις, ἤτοι ἀναφορικός αἰτιολογικός, ὑποθετικός, τελικός, ἀποτελεσματικός, ἐνδοτικός, παραβολικός. Ἐκ τούτων.

α) αἱ ἀναφορικὴ αἰτιολογικαί, (αἱ ὅσαι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινος ἐπιφωνηματικῆν ἔκφρασιν).

β) αἱ ἀναφορικὴ τελικαί,

γ) αἱ ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικαί, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικὴ ἐνδοτικαί

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν· π.χ. *o fortunate Achilles, qui* (= *cum*) *Homerum praecōnem factorem invenēris* ὃ ἄλβιε Ἀχιλλεῦ, ὅς (= διότι) τὸν Ὀμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες (πρβλ. § 179) : *legati Delphos missi sunt, qui* (= *ut*) *deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (συμβουλευ-

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184)· non is sum, qui (= ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.)· Athenienses, **qui** (= cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, **ἄν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus· π.χ. vir est **dignus**, qui (= ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: tantum scimus, quantum memoria tenemus τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικά: **qui** (= si quis) tacet, consentire videtur ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1)· **qui** (= si quis) hoc **credēret**, erraret ὅστις (= εἷς τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2)· **qui** (= si quis) hoc **credat**, erret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obliqua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου, ἦτοι

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν), π.χ. (εὐθύς λόγος: innumerabiles sunt mundi) — Democritus **dicebat** innumerabiles esse mundos. (Βλ. § 154, 1).

Σημειώσεις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187). π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milites rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescindērent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) εἰάν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημειώσεις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. εὐθύς λόγος: *quid faciam?* 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) εἰάν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου· π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens*, κλπ.) — *quem esse tam potentem dixēris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἶπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπη νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites? = nihil est quod veremini*) — *Ca-*

sar graviter **incusavit** milites, **quid tandem vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρησθέναι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' **ὑποτακτικὴν** (Εὐθὺς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, **quod scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγη, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθὺς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aiabant**, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugērent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἦδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφῆρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

	Σελ.
Κεφάλαιον Α'	5

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β' Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
Κεφάλαιον Γ' Κλίσεις τῶν ὀνόμαστικῶν	13
1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
2. Δευτέρα κλίσις (" secunda)	14
3. Τρίτη κλίσις (" tertia)	16
4. Τετάρτη κλίσις (" quarta)	24
5. Πέμπτη κλίσις (" quinta)	25
6. Ἐνόμαζα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ' Τὰ ἐπίθετα	29
1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
2. Τριτόκλιτα	31
3. Ἐνόμαζα	34
4. Αἱ μετοχὴ	34
5. Τὰ παρθετικά	35
Κεφάλαιον Ε' Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomia)	41
Κεφάλαιον ΣΤ' Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ' Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
Κεφάλαιον Η' Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	97
1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)	97
2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	99
4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

	Σελ.
A' Παραγωγή (Derivatio)	103
B' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

Κατάλογος άνωμάλων ρημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

'Ολίγα περί 'Ρωμικού 'Ημερολογίου	136
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III

Συντομογραφίαι: 1. 'Ονόματα προσώπων	139
2. 'Ονόματα άρχόντων, άρχών, επισήμων ευχών κ.τ.τ.	139
3. Χρονολογιών	140
4. 'Εν έπιγραφαίς μνημείων	140
5. 'Εν έπιστολαίς	141
6. 'Εν βιβλίαις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' "Όροι τῆς προτάσεως και συμφωνία αυτών	145
Κεφάλαιον Β' Αί πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. 'Η γενική α') Μετά ουσιαστικῶν, επιθέτων και έπιρρημάτων	147
β') Μετά ρημάτων	148
2. 'Η δοτική α') Μετ' ουσιαστικῶν, επιθέτων και έπιρρημάτων	150
β') Μετά ρημάτων	151
3. 'Η αίτιατική α') Μετ' όνομάτων ἢ έπιρρημάτων ἢ άπολύτως	154
β') Μετά ρημάτων	154
4. 'Η άφαιρετική α') Μετ' όνομάτων και έπιρρημάτων	156
β') Μετά ρημάτων	158
5. Αί πλάγιαί πτώσεις εις προσδιορισμόν του τόπου και του χρόνου	161
Κεφάλαιον Γ' Παρατηρήσεις τινές εις τήν χρῆσιν τῶν άνωνωμιῶν	
α') Προσωπικάι, κτητικάι	164
β') Δεικτικάι, όριστικάι	164
γ') 'Αόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οί ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
	1. Τὸ ἀπαρέμφατον	167
	2. Ἡ μετοχή	170
	3. Τὸ γερούδιον καὶ τὸ γερονδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
	1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
	2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
	3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνθεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
	α') Πρῶσιςαγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
	β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις	184
	γ') Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις	
	1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
	2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις	187
	3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
	4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
	5. Τελικαὶ προτάσεις	189
	6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
	7. Βουλευτικαὶ προτάσεις	190
	8. Χρονικαὶ προτάσεις	192
	9. Ἐξηρημέναι ἢ πλαγίαι ἐρωτήσεις	195
	10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

Έκδοσις ΙΓ' 1968 (VIII)—'Αντίτυπα 100.000—Συμ. 1726/7-8-68—1739/7-8-68
'Εκτύπωσης-Βιβλιοδεσία: Πάπυρος Γραφικαί Τέχναι Α.Ε. 'Ιωαννίδου 6 'Αμαρούσιον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΠΑΡΑΜΕΤΡΗ

ΜΕΤΕΤΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ

Κεφάλαιο 1

ΚΕΡΑΤΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

Κεφάλαιο 2. Γνωστική ανάπτυξη του παιδιού

Κεφάλαιο 3. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

1. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

2. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

3. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

4. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

5. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

6. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

Κεφάλαιο 4. Η μάθηση

1. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

2. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

3. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

4. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

5. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

Κεφάλαιο 5. Η διδασκαλία

Κεφάλαιο 6. Η αξιολόγηση της μάθησης

Κεφάλαιο 7. Η μάθηση και η διδασκαλία

Κεφάλαιο 8. Η μάθηση και η διδασκαλία

1. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

2. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

3. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

4. Η ανάπτυξη της μάθησης και της διδασκαλίας

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελ.

Κεφάλαιον Α'	5
--------------	---

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β'	Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
Κεφάλαιον Γ'	Κλίσεις τῶν ὀσιστικῶν	13
	1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
	2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	14
	3. Τρίτη κλίσις (» tertia)	16
	4. Τετάρτη κλίσις (» quarta)	24
	5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	25
	6. Ἄνόμαλα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ'	Τὰ ἐπίθετα	29
	1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
	2. Τριτόκλιτα	31
	3. Ἄνόμαλα	34
	4. Αἱ μετοχῆ	34
	5. Τὰ πρᾶκτικὰ	35
Κεφάλαιον Ε'	Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomia)	41
Κεφάλαιον ΣΤ'	Τὰ ἀριθμητικὰ (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ'	Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
Κεφάλαιον Η'	Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	
	1. Ἐπιρρημάτια (Adverbia)	97
	2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
	3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	99
	4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελ.

Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνοψεις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος άνωμάτων ῥημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ὀλίγα περί Ῥωμαϊκοῦ Ἡμερολογίου	136
---------------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συνομογραφίαι: 1. Ὀνόματα προσώπων	139
2. Ὀνόματα ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν κ.τ.τ.	139
3. Χρονολογιῶν	140
4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων	140
5. Ἐν ἐπιστολαῖς	141
6. Ἐν βιβλίαις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνία αὐτῶν	145
Κεφάλαιον Β' Αἱ πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. Ἡ γενική	α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	147
	β') Μετὰ ῥημάτων	148
2. Ἡ δοτική	α') Μετ' οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	150
	β') Μετὰ ῥημάτων	151
3. Ἡ αἰτιατική	α') Μετ' ὀνομάτων ἢ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως	154
	β') Μετὰ ῥημάτων	154
4. Ἡ ἀφαιρετική	α') Μετ' ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων	156
	β') Μετὰ ῥημάτων	158
5. Αἱ πλάγια πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου	161	
Κεφάλαιον Γ' Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντωνυμιῶν		
	α') Προσωπικαί, κτητικαί	164
	β') Δεικτικαί, ὄριστικαί	164
	γ') Ἀόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
	1. Τὸ ἀπαρέμφατον	167
	2. Ἡ μετοχή	170
	3. Τὸ γερούδιον καὶ τὸ γερονδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
	1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
	2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
	3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνθεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
	α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
	β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις	184
	γ') Αἱ ἐξηρητημέναι προτάσεις	
	1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
	2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις	187
	3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
	4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
	5. Τελικαὶ προτάσεις	189
	6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
	7. Βουλητικαὶ προτάσεις	190
	8. Χρονικαὶ προτάσεις	192
	9. Ἐξηρητημέναι ἢ πλαγιαὶ ἐρωτήσεις	195
	10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

Έκδοσις ΙΓ' 1968 (VIII)—'Αντίτυπα 100.000—Συμ. 1726/7-8-68—1739/7-8-68
Έκτύπωσης-Βιβλιοδεσία: Πάπυρος Γραφικαί Τέχνηαι Α.Ε. Ίωαννίδου 6 Άμαρούσιον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

0020556853

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

